

בנק ירושלים

דוח על הסיכונים:

גילוי בהתאם לנדבך 3

ומידע נוסף על הסיכונים

ליום 31 בדצמבר 2022

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il> כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il

עמוד	
4	חלק 1 מידע כללי
5	דוח על הסיכונים
5	מטרה ועקרון הגילוי
6	מידע צופה פני עתיד
6	מסגרת הוראות רגולטוריות
7	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)
11	מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3
14	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
22	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
23	קשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות
23	מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים
25	חלק 3 הרכב ההון
25	הרכב ההון הפיקוחי (cc1)
26	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי
27	מידע נוסף על ההון והלימות ההון
34	חלק 4 יחס המינוף
34	מתכונת גילוי להשוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
35	מתכונת גילוי על יחס המינוף (LR2)
36	חלק 5 סיכון אשראי
36	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
45	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
46	שינויים במלאי החובות הפגומים (CR2)
46	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)
52	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)
53	שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)
54	שימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)
55	הגישה הסטנדרטית – חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
56	הגישה הסטנדרטית – חשיפה לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5)
58	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
59	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
60	הגישה הסטנדרטית – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון (CCR3)
61	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
62	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
63	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
65	חלק 5ב הקצאת הון ובין התאמת שיעור לסיכון אשראי (CVA)
65	גילוי איכותי על התאמת שיעור לחיסכון אשראי CVA (CVAA)
65	גילוי איכותי על התאמת שיעור לחיסכון אשראי CVA (CVAB)
65	הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)
66	דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שיעור לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)
67	חלק 6 סיכון שוק
67	גילוי איכותי כללי הנוגעות לסיכון שוק (MRA)
72	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

עמוד	
73	מידע נוסף על סיכון שוק
78	חלק 6 סיכון ריבית בתיק הבנקאי (RRBB) ובתיק למסחר
78	מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי
80	מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר
83	מידע כמותי נוסף על חשיפת התאגיד הבנקאי לסיכון ריבית
86	חלק 6 מניות
86	פוזיציות במניות בתיק הבנקאי
88	חלק 7 סיכון נזילות
88	יחס כיסוי הנזילות – טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
91	גילויים נוספים בגין יחס כיסוי נזילות (LIQA)
93	מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)
97	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
100	חלק 8 סיכון תפעולי
105	חלק 9 מידע בדבר סיכונים אחרים
105	הגנת סייבר ואבטחת מידע
106	סיכון רגולטורי
106	סיכון ציות
109	חלק 10 תגמול
113	תוספת א קשרים בין הדוחות הכספיים לבין סכומים פיקוחיים
113	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI1)
115	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)
117	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2)
118	תוספת ב אינטח
119	נספחים
119	מילון מונחים

חלק 1 – מידע כללי

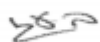
דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022 (להלן: "דוח על הסיכונים").

הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ, ראה פרק 3 לדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוח כספי ליום 31 בדצמבר 2022.

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל ובנק ישראל, ההון, הנזילות, התהליכים, הכלים והמערכות למדידת הסיכון, הבקרה עליו ומזעורו, הערכת פרופיל ותאבון הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק ומסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק.

בעז ליבוביץ

סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

יאיר קפלן

מנהל כללי

זאב נהרי

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 20.03.2023

דוח על סיכונים זה הינו חלק מהדוח הכספי ויש לקרוא את הדוח יחד עם הדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2022.

המידע שנכלל בדוח זה כולל את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור 651 "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" של בנק ישראל שמבוססת על פרסומים של וועידת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר).

לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילוי מפורט על הסיכונים והחשיפות אליהם חשוף הבנק ואופן ניהולם;
- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים המהותיים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, כגון: סיכון זלילות, סיכון משפטי, סיכון אבטחת מידע וסייבר, סיכון מעילות והונאות, סיכון ציות, הוגנות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, סיכון רגולטורי, סיכון סביבתי, סיכון אקלים ו- ESG;
- מידע כמותי ואיכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן;
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח המלצות כאמור;
- השפעת מצב המאקרו, ובפרט, עליית הריבית בשנה האחרונה, תנודתיות השווקים, המצב הביטחוני והמצב הפוליטי על פרופיל הסיכונים של הבנק, והדרכים אותן נוקט הבנק כדי למזער את אי הוודאות הכרוכה באירועים אלה והשפעתם על הבנק ועל לקוחותיו.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות, ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של אירועים הגורמים בתקופה האחרונה לאי וודאות גדולה ולפוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכונים של הבנק, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: התפתחות תנאי המאקרו בשוק הישראלי, בין היתר, שינויים קיצוניים בשיעורי הריבית, פיחות/תיסוף השקל והאינפלציה, וכן אירועים מדיניים/ביטחוניים ואירועים פוליטיים בלתי צפויים אשר יכולים לשנות את התנהגות הציבור הן מההיבט של היקף לקיחת האשראי, פירעונו המוקדם, מחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק, והן מההיבט של יכולת גיוס המקורות. כמו כן, שינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה, שהפוטנציאל להתממשותם גדל להערכת הבנק, עקב המצב הפוליטי, הוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים עשויים להשפיע על פעילות הבנק.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם, המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר.

ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר:

- מיזוגים ורכישות במערכת הבנקאית והשפעתם על מבנה התחרות בענף.
- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות או בחקיקת הממשלה על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או על רווחיות הבנק ועמידתו ביעדים העסקיים.
- יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו. תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
- התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק, לרבות בשל המשך העימות בין רוסיה ואוקראינה, מגמת עליית הריבית והאינפלציה, אי הוודאות הפוליטית במדינה ואירועים גאופוליטיים נוספים, וכן, אירועי טבע קיצוניים.
- השפעת השינויים בשוק העבודה המקשים על גיוס ושימור עובדים, בעיקר, בפעילות מערכות המידע.
- תוצאות אפשרויות של הליכים משפטיים.
- שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות ותכניות העבודה של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של חזאים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים ועסקיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו. האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות אסטרטגיה והתכניות העסקיות של הבנק או להביא לשינוי בתכניות אלה. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

מסגרת הוראות רגולטוריות –

בנק ירושלים בע"מ מפוקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון הפיקוחיות המינימאליות בישראל, וכן, קובע מסגרת הוראות רגולטוריות לניהול בנקאי תקין ולדיווח, המהווים את הבסיס ההכרחי למסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק. הוראות חוק ורגולציה מהותיות אשר חלות על הבנק ואשר התקבלו עד למועד פרסום הדוח השנתי של הבנק לשנת 2022 תוארו בדוח השנתי של הבנק לשנת 2022. לפרטים נוספים ראה ביאור 37 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה מספר 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים:

31/12/2021	31/03/2022	30/06/2022	30/09/2022	31/12/2022	
הון זמין (במיליוני ש"ח)					
1,121.2	1,137.8	1,191.3	1,237.6	1,255.7	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
1,484.4	1,507.9	1,577.2	1,643.7	1,602.8	סך הכל הון כולל
נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)					
10,465.9	10,980.3	11,328.6	11,837.3	11,993.5	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
יחסי הלימון הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים					
10.7%	10.4%	10.5%	10.5%	10.5%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
10.7%	10.4%	10.5%	10.5%	10.5%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת הוראות המעבר
14.2%	13.7%	13.9%	13.9%	13.4%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.6%	9.6%	9.5%	9.6%	9.5%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
2.1%	0.8%	1.0%	0.9%	1.0%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽²⁾
יחס המימון, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
17,828.7	18,377.9	18,878.1	19,213.8	19,780.9	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
6.3%	6.2%	6.3%	6.4%	6.3%	יחס המימון (באחוזים)
יחס כיסוי סילול, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
2,451.1	2,690.4	2,849.7	2,707.6	2,898.9	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
1,034.0	1,232.4	1,421.2	1,352.4	1,435.7	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
237%	219%	203%	200%	202%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
13,613.9	14,111.4	14,645.6	14,874.3	14,954.1	סך הכל מימון יציב זמין
10,257.7	11,268.0	11,357.5	11,904.8	11,512.4	סך הכל מימון יציב נדרש
133%	126%	129%	125%	130%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

(1) נתונים ליום 31 בדצמבר כוללים התאמות בגין השפעת יישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים.

(2) יעד יחס הלימון הון, החל מיום 31 בדצמבר 2022, ליחס הון עצמי רובד 1 שקבע הדירקטוריון 10.0%. מעל יחס זה קבע הדירקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי ביטחון של ההנהלה בשיעור של 0.15%.

יעד ההון הכולל נקבע על 12.5% ושולי הביטחון ליעד זה 0.25%.

לפירוט ההתפתחות ברווח והפסד, ראה **דוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2022**.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)

בשנת 2021 אישר דירקטוריון הבנק תכנית אסטרטגית לשנים 2022-2026 אשר שמה לה למטרה לשפר את רווחיות הבנק ולייצר ערך לבעלי העניין, תוך שמירה על תאבון הסיכון של הבנק שנקבע למכלול הסיכונים המהותיים לפעילותו, ע"י הרחבת המודל העסקי ושיפור המודל העסקי שלו גם ע"י התאמות מבניות לשיתופי פעולה עסקיים ואסטרטגיים עם גופים עסקיים ומוסדיים שפעילותם משלימה את זו של הבנק, בכפוף לרגולציה הקיימת והמתפתחת. הקמת חברת הבת "תמר אריאל קפיטל" עם חברת "הפניקס" בשנה האחרונה, מהווה חלק מאסטרטגיה זו.

במרכז האסטרטגיה פיתוח וחיזוק ערוצי ההפצה, צמיחה קמעונאית מבוקרת במיקוד על פעילות מתמחה בהלוואות לדיור, והמשך פיתוח פעילות האשראי הצרכני בשיתוף גוף חוץ בנקאי. כל אלה, תוך שיפור רמת רווחיות בהתאמה לאופי הפעילות ושמירה על פרופיל סיכון נמוך המתבטא בתמהיל הפעילות, ביחסי הלימות הון, בנזילות ומינוי ויציבות גבוהים מהיחס הרגולטורי המינימלי הנדרש תוך שמירת מקדמי סיכון (שולי ביטחון), קביעת תאבון ומגבלות סיכון על מנת להבטיח פרופיל סיכון נמוך, ועמידה בדרישות הרגולציה, ציות והוגנות בשגרה ובעת קיצון. התכנית האסטרטגית אותגרה על ידי חטיבת ניהול סיכונים בשורה של תרחישים וכן, באמצעות מבחני קיצון, בין היתר, על פי תנאי המאקרו שקבע בנק ישראל בתרחיש הקיצון האחד ועל ידי תרחישים שעוצבו על ידי הבנק וכללו תזוזות בגורמי הסיכון הרלבנטיים לפעילותו. האיתגור העלה כי תכנית הבנק איתנה ומידת הפגיעה ביעדיה גם בתנאי קיצון, היא נמוכה יחסית.

ריענון התכנית האסטרטגית שבוצע באוקטובר 2022 והאיתגור שליווה אותה, לימדו כי אסטרטגיית הבנק ממוקדת, תואמת את חוזקות הבנק וכי בידי הבנק כלים להתמודד עם האיומים היכולים להשפיע על מימושה. האיתגור בוצע לנוכח התגברות האיומים בשנת 2022. חלק מהאיומים שנבחנו ושהגבירו את אי הוודאות במדינה ובסביבת העבודה של הבנק, כוללים השפעת האירועים הפוליטיים על מצב הכלכלה במשק ועל האפשרויות שביאו לשורת חקיקות היכולות להשפיע על פעילותו של הבנק, עם דגש על תיק המשכנתאות. אי הוודאות הפוליטית הגדילה את פוטנציאל השינוי בפרופיל הסיכון של הבנק בהיבטים רבים. בנוסף, לעליית הריבית בשנה האחרונה קיימת השפעה על איכות האשראי של לקוחותיו, שיחס ההחזר וההחזר החודשי שלהם עלו באופן משמעותי בשנה האחרונה, לאחר שנים רבות שבהם שיעור הריבית היה נמוך ולא תנודתי, ומכאן, היא השפיעה גם על איכות תיקי האשראי שלו, ובפרט, על תיק המשכנתאות המהווה את חלקו העיקרי. הבנק נקט מספר פעולות על מנת להקל על יחס ההחזר של לקוחותיו ולשמור על איכות תיק האשראי שלו, כפי שנתאר בהמשך דוח זה.

בתום שנת 2022, וכחלק מאתגור תכנית העבודה של הבנק לשנת 2023, בוצע אתגור לתכנית, שהשתמש בכלים כמו מבחני קיצון וניתוחי רגישות על מנת להעריך את פוטנציאל השפעת האירועים האחרונים, כולל השינויים בתנאי המאקרו (עליית הריבית והאינפלציה) על יעדי תכנית העבודה של הבנק, ובחן את הדרכים שיש לנקוט על מנת למזער את התפתחות הסיכון. הבנק ביצע מספר עדכונים בתכנית העבודה, וכן, עדכן את תאבון הסיכון שלו ואת מדיניות החיתום על מנת לצמצם השפעת שינויים שכבר נחזו בפרופיל הסיכונים שלו, או פוטנציאל לכאלה, כפי שנפרט בהמשך דוח זה.

בחודש מרץ 2023 גברה אי הוודאות בבנקאות האמריקאית עת בנק SVB ובנק SIGNATURE הודיעו כי הרגולטור שלהם החליט לסגור את פעילותם. לבנק אין חשיפות לבנקים אלו. בנוסף, הודיע בנק קרדיט סוויס כי נטל הלוואות בהיקף של 54 מיליארד דולר מהבנק המרכזי של שווייץ כדי לשפר את מצב הנזילות שלו. בנק קרדיט סוויס הינו אחד מהבנקים הקורספונדנטים של הבנק. חשיפת הבנק אליו, נכון להיום, איננה מהותית.

להערכת הבנק, בהמשך לאירועים השונים שאנו חווים בשנה האחרונה, קיים פוטנציאל לפגוע ביעדי הבנק שלא ניתן בשלב זה להעריכם באופן מלא. לאור אי הוודאות המתמשכת השוררת לגבי התפתחותם והשפעתם על פעילות המשק, המערכת הבנקאית והבנק, הוגברו הבקורות, הערכות הסיכון וניטור תאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, כשאנחנו ממשיכים להשתמש בשיטות כמו עריכת מבחני קיצון, החיזויים במצב של אי וודאות.

התכנית האסטרטגית של הבנק נשענת על שלושה נדבכים:

- (א) בעלי המניות - השאת ערך לבעלי המניות, מדיניות חלוקת דיבידנדים בשיעור של 30% מהרווח בכפוף לעמידה במבחני החלוקה וביתר התנאים הקבועים בהוראות הדין, תוך שימור רווחיות נאותה ויציבה, ופרופיל סיכון נמוך.
- (ב) לקוחות - מיקוד בפעילות קמעונאית מתמחה במשכנתאות והמשך פיתוח האשראי הצרכני תוך השאת ערך ללקוחות, בין היתר, באמצעות הצעת פתרונות משלימים ללקוחות כל הבנקים.
- (ג) עובדים - טיפוח וקידום ההון האנושי, מנהלים ועובדים, כמשאב חשוב ומהותי להצלחת הבנק.

אופי ותמהיל פעילויות הבנק, משקפים מיקוד בביסוס יכולת תחרותית יציבה וארוכת טווח באמצעות התרחבות דיגיטלית ומוקדית מבוססת מוצרים וחדשנות בערוצי הפצה. כל אלה, לצד מתן שירות אישי ומקצועי, יעיל ומהיר במגוון מוצרים בנקאיים מתקדמים ואיכותיים, מובילים למצוינות בשירות ולהשאת ערך ללקוחות הבנק, ערכים שבנק ירושלים חרט על דגלו.

בשנת 2023 מתעתד הבנק להמשיך ביישום האסטרטגיה המעודכנת, בהתאם להתפתחויות הכלכליות והרגולטוריות והשפעתם על פרופיל הסיכון שלו, כשעיקרה, העמדת הלוואות לדיור ואשראי צרכני, תוך המשך טיפוח מחויבות עמוקה למגזר משקי הבית גם בתקופה מאתגרת זו, בד בבד עם חדשנות מוצרית - שירותית ויצירת שיתופי פעולה לבניית הצעות ערך ללקוחות. בנוסף, מתכוון הבנק להרחיב את בסיס לקוחותיו ולהעמיד לרשותם שירותים בנקאיים נוספים. גם השנה ימשיך הבנק להשקיע בחדשנות ובטרנספורמציה דיגיטלית בהתבסס על אסטרטגיית המחשוב, הדאטה והדיגיטל שאושרה בתום השנה ובבסיסה תכנית מודרניזציה למערכות הליבה של הבנק, וזאת, לשיפור יעול השירות ללקוחות. כל אלה יתרמו להשאת ערך ללקוחות בכפוף להתפתחויות בסביבת העבודה של הבנק והשפעתם על המצב במשק.

יעדי הצמיחה בתיק האשראי לשנת 2023 נקבעו בהלימה להתפתחויות במשק ולמדיניות תיאבון הסיכון של הבנק. בין היעדים המרכזיים שהגדיר הבנק לשנת 2023 נמנים שימור יחסי הלימות הון נאותים, תוך עמידה ביחס הלימות הון רובד 1 שלא יפחת מ- 10% כפי שקבע הדירקטוריון ובתוספת שולי ביטחון, וכן, שימור יחס מינוף נאות של 6.1%, יחס מימון יציב (NSFR) של 1.15% ויחסי נזילות איתנים. גם יעדים אלה יותאמו ויעודכנו בהתאם למצב במשק, ההתפתחויות הבטחוניות, הפוליטיות והרגולטוריות, אירוע טבע או כל אירוע אחר שאינו בשגרה.

בשנת 2023 מתעתד הבנק להמשיך ולקדם שינויים מבניים במודל העסקי ושיתופי פעולה עסקיים ואסטרטגיים עם גופים חוץ בנקאיים, לבחון פעילויות תומכות הצפת ערך, ולהמשיך בצעדי התייעלות והרחבת השירותים הדיגיטליים ובכלל זה, עידוד הלקוחות לשימוש באמצעים טכנולוגיים לתקשורת עם הבנק באמצעות ערוצי האינטרנט והדיגיטל, במטרה לצמצם את תלות הלקוחות בסניפים, ליעיל את הפעילות ולשפר את השירות.

הבנק מנהל את עסקיו ואת סיכונים בהתאם למסגרת שקבע לניהול ובקרת הסיכונים המהותיים אליהם הוא נחשף כחלק מפעילותו העסקית, המתבססת על עקרונות וסטנדרטים בינלאומיים מקובלים המותווים ע"י הרגולטור. אחד ממרכיביה המרכזיים של מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק הוא תאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון, ומעוגן במסמכי המדיניות השונים של הבנק ובמסמך מדיניות ייעודי הכולל את הצהרת תאבון הסיכון של הבנק, את המגבלות הכמותיות והאיכותיות הקובעות את תקרות החשיפה ואת העקרונות לקביעת, ניטור וניהול מרכיב זה לנוכח התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק. מסמך מדיניות תאבון הסיכון עודכן בשנת 2022 והוא הולם את דרישות בנק ישראל בהוראה מספר 310 (ניהול סיכונים) והוראות וועדת באזל.

מסמך תיאבון הסיכון המאושר על ידי הדירקטוריון בתדירות שלא תפחת מתדירות שנתית מביא את גישת הבנק ליישום וניטור מתמשך של פרופיל הסיכון לנוכח המגבלות הכמותיות והאיכותיות שנקבעו בהצהרת תאבון הסיכון של הבנק. הנהלת הבנק אחראית, בין היתר, באמצעות קווי ההגנה שנקבעו בבנק לניהול ובקרת הסיכונים השונים, ליישום העקרונות שנקבעו לניהול הסיכונים, ולעמידה בעקרונות תיאבון הסיכון ע"י הגדרת ואכיפת מגבלות סיכון המתאימות לפעילויות הבנק וזאת, בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע. מגבלות אלה נקבעות בשגרה ובחירום, כדי לתמוך בעמידת הבנק ביעדיו העסקיים, ולהבטיח כי היעדים העסקיים מושגים תוך עמידה בפועל בפרופיל סיכון התואם את תאבון הסיכון הנדרש, כפי שקבע הדירקטוריון.

תיאבון הסיכון מוגדר ע"י דירקטוריון הבנק והוא קובע את תקרות החשיפה המותרות בפעילות הבנק. הוא מקיף את מכלול הסיכונים המהותיים לבנק, סיכונים פיננסיים, סיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית נוספים, כדוגמת סיכון סייבר, הגנת פרטיות והמשכיות עסקית, ציות, הוגנות, איסור הלבנת הון ומימון טרור ועוד, והולם את דרישות הרגולציה וכל מחזיקי העניין. כאחד מהמרכיבים והכלים המרכזיים במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק, פועל הבנק לקשר בין התכנית העסקית ויעדיה, לבין פרופיל סיכון המבטיח עמידה בכל היעדים העסקיים, התפעוליים, הרגולציה והציאות, תכנית התגמול של הבנק והמוניטין שלו. תכנית התגמול של הבנק קובעת בין היתר, כי אי עמידה בתאבון הסיכון, תמנע מתן תגמול מלא לעובד או יחידה, גם אם עמדו ביעדים העסקיים שלהם.

הבנק פועל כך שתהליכי ניהול סיכונים יתקיימו בכל יחידות הבנק, כשהן נתמכים על ידי קווי ההגנה שנקבעו בבנק האחראים ליישום, ניטור וביקורת, להבטחת עמידת הבנק בתאבון הסיכון שנקבע, ולשמירה על פרופיל סיכון בכל מצב טבע - שגרה, התרעה (פוטנציאל להתממשות סיכון) וקיצון. עקרונות הטיפול הנדרשים לניהול ובקרת הסיכונים מעוגנים במסמכי המדיניות הספציפית לגבי כל סיכון מהותי, המוגדר ככזה שיש לו פוטנציאל פגיעה ביעדי הבנק כשהסך נקבע במונחי הון רובד 1 לפי סף מהותיות המאושר על ידי דירקטוריון הבנק בכל שנה, וזאת, כחלק ממכלול דיוני תכנית העבודה ומסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק. לגבי כל סיכון מהותי נקבעו

הדרכים, השיטות והמערכות המאפשרות זיהוי, מדידה, הערכה, בקרה, הפחתה, ניטור ודיווח כולל קביעת תאבון הסיכון ומגבלות הסיכון. לבנק תהליך מוסדר לקביעת הסיכונים המהותיים לפעילותו העולה לאישור הדירקטוריון בכל שנה. העקרונות לניהול הסיכונים קובעים גם את שרשרת הדיווחים בין היחידות השונות בבנק, ההנהלה והדירקטוריון, במטרה לחזק את ניטור פרופיל הסיכון, ולהבטיח זיהוי מהיר של גורמים היכולים להשפיע עליו, בוודאי בעת אירוע קיצון.

רמת תחכום תשתיות ניהול הסיכונים, לרבות מערכות המידע, מותאמות להתפתחויות שונות בבנק, כדוגמת: גידול במאזן ובהכנסות, עלייה במורכבות הפעילות או במבנה התפעולי שלו, התרחבות גיאוגרפית, מיזוגים ורכישות, השקת מוצרים חדשים או קווי פעילות חדשים, עמידה מלאה בהוראות הרגולציה ומערכ בקרה פנימית איתן. במסגרת התכנון העסקי האסטרטגי מובאים בחשבון היקפן של התפתחויות אלו וצרכי ניהול הסיכונים והמשאב האנושי הנדרשים כדי לתמוך בתכנון. כפי שצינו לעיל, בסוף שנת 2022 אישר דירקטוריון הבנק את תכנית המחשוב, הדיגיטל והדאטה של הבנק, הקובעת את העקרונות הנדרשים לשם תמיכה באסטרטגיה העסקית של הבנק, כפי שתיארנו לעיל. התכנית כוללת תהליך מודרניזציה, המתבסס על מערכות הליבה הנוכחיות של הבנק, ובונה מעליהן שכבה ותהליכים טכנולוגיים שתאפשר לו לספק את צרכי הדיגיטל והדאטה כפי שעולים מהאסטרטגיה העסקית. התכנית קובעת גם את הדרכים לניטור התקדמות התכנית, כולל דיווחים סדירים להנהלה ולדירקטוריון. תכנית זו, כמו התכנית העסקית, אותגרה על ידי חטיבת ניהול סיכונים של הבנק. האתגר העלה כי התכנית והדרכים שנקבעו לבקרה על יישומה, תואמים את צרכי הבנק ויעדיו העסקיים.

תהליכי ניהול הסיכונים מתייחסים למכלול הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק כך שלצד הסיכונים בפעילויות העסקיות, כגון אשראי, שוק, ריבית ונדילות, קובעים תהליכי ניהול הסיכונים גם את מסגרת ועקרונות הטיפול בסיכונים אחרים ובכללם: סיכונים תפעוליים, המשכיות עסקית, סיכון מעילות והונאות, סיכונים מערכות מידע, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכון משפטי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון, סיכון מימון טרור, סיכון התנהגותי (Conduct), סיכון הגנת פרטיות, סיכון מוניטין וסיכון אסטרטגי, וחשיפות חוץ מאזניות (ערבויות, קווי נדילות). למרבית מהסיכונים שאינם עסקיים שצינו לעיל, סיכונים הבקרה הפנימית, יש השלכה על חוסנו ואיתנו של הבנק וכמובן, על יכולתו לעמוד ביעדיו העסקיים. הבנק קבע מסגרת טיפול סדורה לטיפול בהם והוא ממשיך לחזק אותה כתהליך מתמשך. המסגרת מתבססת על תהליכי הערכה שוטפים הנוקטים מגוון כלים להערכת הסיכון, על מנגנון דיווחים הנדרש בין יחידות הארגון, וכן, על תהליכי בקרה וניטור אנומליות המשמשים כהתראה לפוטנציאל להתממשות הסיכון. בבסיסה של הערכת סיכונים הבקרה הפנימית עומדת מפת סיכונים כוללת, המפרטת את הליקויים המהותיים, ככל שנמצאו, בתהליכים העסקיים המרכזיים של הבנק.

דיווח תקופתי על התפתחות פרופיל הסיכון והעמידה בתאבון הסיכון מוגש לדירקטוריון ולוועדת ניהול הסיכונים במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני שבאחריות מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. בנוסף, דירקטוריון הבנק מקבל דיווח רבעוני על ההתפתחויות המהותיות בקווי העסקים המהותיים ועל התפתחות התכנית העסקית לנוכח תאבון הסיכון, על ידי חברי ההנהלה האחראים לקוי הפעילות. האירועים ופוטנציאל האיומים שהתגברו בשנה האחרונה, הגבירו את תדירות ביצוע תהליכי ההערכה והסקירה של דירקטוריון והנהלת הבנק, תוך בחינה של טבלת גורמי הסיכון הרלוונטית לפעילות הבנק ופרופיל הסיכונים שלו, במטרה לזהות באופן מהיר אפשרות לשינוי בפרופיל הסיכון, דרכים למזער את הסיכון של הבנק או של לקוחותיו, ובנוסף, בחינה האם נדרש לבצע שינוי בתיאבון הסיכון, וביעדי העסקיים והאסטרטגיים שלו. לשם המעקב אחר התפתחות פרופיל הסיכונים בסביבת אי הוודאות, הגביר הבנק באופן משמעותי את תדירות הבקורות שהוא מבצע על תיקי האשראי שלו, הפקדונות, הנדילות, ההשקעות ועל גורמי הסיכון השונים. כפי שצינו לעיל, וכחלק מהגברת הבקורות, גדל השימוש במבחני קיצון, כולל ביצוע מבחני קיצון חדשים המתואמים לפוטנציאל האיומים השונים, ובפרט, להשפעת עליית הריבית מחודש אפריל 2022, לאחר תקופה ארוכה שבה שיעורה היה נמוך וללא שינויים משמעותיים. הבנק ממשיך וימשיך לנקוט פעולות אלה גם בשנת 2023.

משפחת מבחני הקיצון היא מגוונת וכוללת שיטות שונות לביצוע. מבחני הקיצון יכולים להתבצע על גורם סיכון בודד או על מספר גורמים בו זמנית. לפיכך, הם מהווים חלק אינטגרלי במסגרת שנקבעה לניהול ובקרת הסיכונים של הבנק, והשימושיות בהם היא כלי חשוב לניהול סיכונים, והם מהווים כלי המתריע בפני הנהלת הבנק על פוטנציאל הפגיעה של הסיכונים המהותיים ביעדיו העסקיים, התפעוליים, המוניטין שלו, יעדי ההון ומצב הנדילות במצבים שאינם בשגרה, כפי שאנחנו חווים בשנה האחרונה. הבנק משתמש במבחני קיצון צופי פני עתיד ככלי משלים לגישות ניהול סיכונים המבוססות על מודלים כמותיים (שיש להם הנחות ומגבלות), ורואה חשיבות מרובה בשימושיות בהם, ולבחינה של צעדי הנהלה למזער פוטנציאל הנזק גם בעת אירוע טבע או אירוע בטחוני - כחלק מפעילות ההמשכיות העסקית, הבנק נמצא בתהליך שוטף לחזק ולתרגל את תכניות החירום (תכניות המגירה) שלו לאירועים שכאלה, כולל הערכת המצב של הצוותים שנקבעו בבנק לטיפול באירוע כזה, בין היתר, לפי תרחיש הייחוס שנקבעו על ידי בנק ישראל. בשנה האחרונה השלים הבנק ניתוח של תרחיש מלחמה ושל תרחיש רעידת אדמה, הן במובן פוטנציאל השפעתם על הבנק והן, לבחינת הצורך להמשיך ולחזק את תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק. פעילות זו של הבנק נועדה להבטיח כי גם בעת אירוע קיצון, תוצאת אירוע שאיננו בהכרח בשליטת הבנק, הוא משכיל למזער את פוטנציאל הנזק, ולהבטיח עמידה בתכנית העסקית בצורה מיטבית. רעידת האדמה האחרונה בטורקיה והעלייה בתדירות

התרחשותם של רעידות בישראל בעת האחרונה, הגבירו את המודעות לפוטנציאל אירוע טבע שכזה. הבנק נערך לבצע תרגיל רעידת אדמה ברבעון הקרוב. תרגילים נוספים נערכים לפי תכנית סדורה והם מתבצעים באופן שיטתי בכל הקשור לאירועי סייבר (כגון, אירוע כופרה) וכן, בתחום הנזילות. הבנק מבטח את עצמו כנגד נזקים היכולים להתרחש מאירועי המשכיות עסקית, אולם בשום מצב, אין פוליסת הביטוח מהווה תחליף לצעדים ופעולות שהבנק נוקט על מנת להיערך לאירועים שכאלה.

הבנק קבע מדיניות תרחישי (מבחי) קיצון שמטרתה לקבוע את קווי הסמכות והאחריות ואת עקרונות הטיפול בנושא תרחישי הקיצון, וכן, להגדיר את תכנית מבחי הקיצון הכוללת מגוון שיטות לביצוע מבחי קיצון על סיכון ספציפי או על פרופיל הסיכונים הכולל של הבנק ואת השימושיות בהם לצרכי הבנק. המדיניות קובעת גם את המדדים והיעדים שמבחי הקיצון נודעו לבחון ולאתגר. בתחילת שנת 2023 אושרה בבנק מדיניות עבודה היברידית, בכפוף לאתגור חטיבת ניהול סיכונים (המבוצעת בימים אלה) המשלבת בין עבודה מהבית לעבודה מאתרי הבנק. מדיניות זו שגובשה על פי דרישות בנק ישראל, קובעת את העקרונות לעבודה מהבית ואת העקרונות לניהול ובקרת הסיכונים הכרוכים בעבודה היברידית. המדיניות מבטא את הניסיון הרב שרכש הבנק בעת אירוע הקורונה, ששידרג באופן משמעותי את יכולות ההמשכיות העסקית של הבנק.

ניטור ודיווח על הסיכונים מתבסס ככל הניתן, על מערכות מידע ניהולי ממוכנות שתספקנה לדירקטוריון ולהנהלה הבכירה מידע ברור, מדויק, רלוונטי ובמועד בנוגע לפרופיל הסיכון של הבנק, אופן התפתחותו ברבעונים שקדמו למועד הדיווח, וההשפעה שיכולה להיות לאירועי מאקרו או אירועים אחרים, במיוחד, אירועי קיצון, על אופן התפתחותו של פרופיל הסיכונים בעתיד. למערכות המידע הניהולי תפקיד חשוב ביכולת הבנק לנהל את עסקיו, תוך אמידת פרופיל הסיכונים ותמיכה בעמידה ביעדי התכנית העסקית ובהתאם לאסטרטגיית המחשוב, הדאטה והדיגיטל של הבנק, שכן הן:

- מאפשרות סכימת חשיפה ומדדי סיכון על פני קווי עסקים ופעילויות שונות.
- מסייעות בזיהוי וניתוח ריכוזי סיכון רלוונטיים לבנק וסיכונים מתהווים.
- מאפשרות ניתוח מבחי קיצון, ניתוחי רגישות ותרחישים צופי פני עתיד.
- משקפות את השפעת פעולות הגידור והפחתת הסיכון על פרופיל הסיכון והעמידה בתאבון הסיכון.

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינם נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים

הממשל התאגידי התומך בניהול הסיכונים וההון בבנק נחלק לשתי רמות: ברמה הראשונה נמצא הדירקטוריון, אשר מחזיק באחריות לניהול הסיכונים וההון, כולל העקרונות לניהול ובקרת הסיכונים השונים, קביעת תאבון הסיכון ותקרות החשיפה המותרות וקווי ההגנה השונים שנקבעו בבנק לניהול ובקרת הסיכונים. ברמה השנייה נמצאת הנהלת הבנק הבכירה, אשר אחראית ליישם את מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים שאישר הדירקטוריון, תוך עמידה ביעדי ההון והנזילות שנקבעו ותאבון הסיכון שעוגן במדיניות הבנק.

הממשל התאגידי לניהול הסיכונים כולל את משתתפי מערך ניהול הסיכונים וכולל הגדרת האחריות והתפקידים של כל אחד מהם. מסגרת זו מתבססת על ארבעה נדבכים: מעגל הפיקוח ושלושה קווי הגנה.

הדירקטוריון נושא באחריות לעסקי הבנק ולאיתנותו הפיננסית, לרבות אישור אסטרטגיה לבנק ופיקוח על יישום היעדים האסטרטגיים (קצרי וארוכי הטווח) של הבנק, קביעת התיאבון לסיכון, מדיניות הסיכונים הכוללת של הבנק (לרבות החשיפה של הבנק לסיכון בשגרה ובקיצון, ויכולת הבנק לנהל ולנטר סיכונים בצורה אפקטיבית), הממשל התאגידי, פיקוח על ההנהלה הבכירה, קביעת ערכי הבנק ומתן תגובה במועד לשינויים בעסקי הבנק, ברגולציה, בתנאי המאקרו ובסביבה החיצונית, וכן, ניהול במצב שאיננו בשגרה, עקב התממשות או פוטנציאל להתממשות אירוע קיצון, בכדי להגן על חוסן הבנק, נכסיו, לרבות המוניטין שלו, ולהבטיח עמידה ביעדי תכנית העבודה.

להגברת היעילות ובכדי לאפשר התעמקות ממוקדת בנושאים שונים, ממנה הדירקטוריון ועדות דירקטוריות, את יושבי הראש שלהן ואת חברי הוועדות. בהתאם לרגולציה המחייבת, ובפרט, נוהל בנקאי תקין 301, הדירקטוריון מינה, בין היתר, את הוועדה לניהול סיכונים (להלן: "הוועדה"). יו"ר הוועדה הנו יו"ר הדירקטוריון של

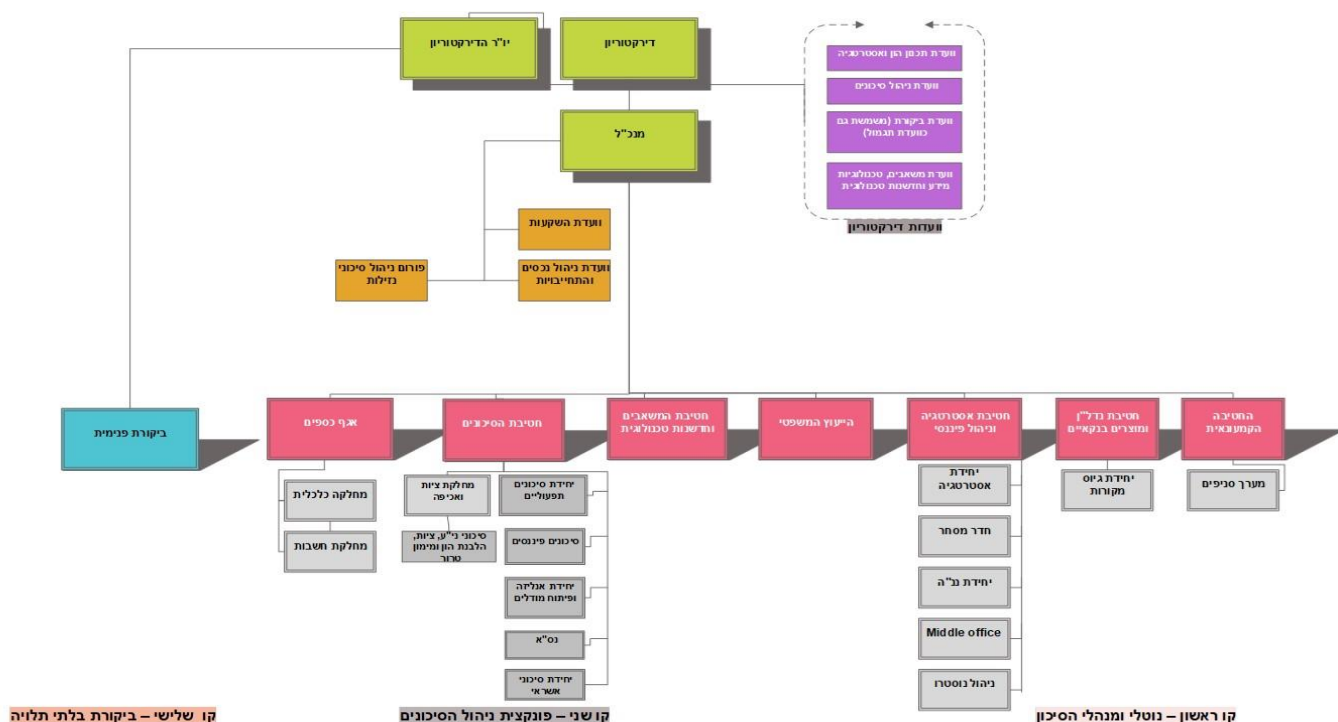
הבנק. כל חברי הוועדה הנם בעלי ניסיון בניהול סיכונים.

על פי נוהל עבודת הדירקטוריון, הוועדה תאשר, תמליץ, תדון, ותפקח בנושאים המוגדרים בנוהל, הוראות ניהול בנקאי תקין והוראות הדין. כמו כן, על הוועדה לקיים קשר רציף ותפקח על מנהל הסיכונים הראשי (לרבות בהתייחס לפרופיל הסיכון העדכני והתפתחותו, ועמידת הבנק בתאבון הסיכון). בהתאם להוראות נוהל עבודת הדירקטוריון, הוועדה תפעל על פי נוהל בנקאי תקין 310 וסמכויותיה יכללו, בין היתר, את הנושאים הבאים: (א) תדון ותגבש את פרופיל הסיכון ותיאבון הסיכון של הבנק, ותקבע מגבלות חשיפה לסיכונים השונים, (ב) תדון ותגבש המלצות לדירקטוריון בנוגע לתהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP); (ג) תקיים קשר שוטף עם מנהל הסיכונים הראשי ועם פונקציות ביקורת ופקר אחרות על מנת להתעדכן בפרופיל הסיכון העדכני והתפתחותו, עמידה בתיאבון הסיכון, מגבלות וחריגה מהן ותוכניות למזעור סיכונים, כולל תכניות חירום; (ד) תקיים ממשק עבודה עם וועדת הביקורת של הדירקטוריון בנושאים מהותיים רלוונטיים לתחומי אחריותה; (ה) תוודא כי סיכונים חדשים או מתפתחים מנהלים כנדרש ושהנהלת הבנק הקצתה משאבים נאותים לניהול וניטור שלהם.

הוועדה מתכנסת לשישיה רבעונית שוטפת לדיון במסמך הסיכונים הרבעוני שהבנק רואה בו כלי עיקרי לדיווח על התפתחות הטיפול בסיכונים המהותיים ולניטור פרופיל הסיכון לנזק תאבון הסיכון שנקבע. כמו כן, מתכנסת הוועדה לדיון והמלצה לדיקטטוריון לאישור תהליך הערכת נאותות ההון (ICAAP), למסמך תיאבון הסיכון של הבנק וכן, לאישור מסמך המדיניות לניהול ובקרת הסיכונים שעקרונותיו נקבעו לפי נוהל בנקאי תקן 310. בנוסף, עולים לאישור הוועדה מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים המהותיים של הבנק, לרבות, בין היתר, סיכוני אשראי (מדיניות האשראי ומדיניות ניהול סיכוני אשראי), מדיניות ניהול סיכונים פיננסיים ונזילות, מדיניות סיכון תפעולי, מדיניות למניעת מעילות והונאות ומדיניות ציות, הוגנות ומניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור של הבנק; סיכוני ציות ומניעת הלבנת הון נדונים גם בוועדת ביקורת. סיכוני IT ואבטחת מידע וסייבר נדונים בוועדה משאבים, טכנולוגיות מידע וחדשנות טכנולוגית. עוד מתכנסת הוועדה, מעת לעת, כדי לדון באישור ו/או המלצה למוצרים חדשים בהתאם למדיניות הבנק הקובעת תהליך מוסדר לאישור וטיפול במוצר חדש, פעילות חדשה או כזו שעודכנה באופן מהותי. סך הכול מתכנסת הוועדה בין 6-7 פעמים בשנה. יו"ר הדיקטטוריון מקיים קשר שוטף עם מנהל הסיכונים הראשי (ישיבות תקופתיות).

הבנק קבע שלושה קווי הגנה האחראים לניהול, בקרה וביקורת בשגרה ובקיצוץ, על מנת לוודא כי מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק פועלת בהתאם לעקרונות שקבע הדיקטוריון במסמכי המדיניות שלו. הקו הראשון כולל את מנהלי קוי העסקים שהם נוטלי הסיכונים, אך מחויבים לבצע בקרה על פעילותם. הקו השני כולל את פונקציית ניהול הסיכונים בחטיבת ניהול סיכונים וגורמי בקרה נוספים שאינם נוטלי סיכון, ובהם אגף הייעוץ המשפטי. בתחילת שנת 2022 בוצע שינוי ארגוני כאשר יחידת הציות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור, בראשות קצינת הציות של הבנק, הועברה לאחריות חטיבת ניהול סיכונים. גורמי הבקרה בקו השני אחראים לאתגר את פעילות הקו הראשון, להשלים את פעילותו ככל שיש צורך, ולהבטיח כי עקרונות המסגרת לניהול ובקרת הסיכונים בבנק נקבעו, תוקשרו ופועלים כהלכה. הקו השלישי הוא הביקורת הפנימית, שהינה בלתי תלויה ואחראית באמצעות תכנית עבודה מבוססת סיכונים לוודא כי פעילות הקו הראשון והקו השני תואמים את העקרונות הנובעים.

להלן תרשימים המתאר את מבנה הממשל התאגידי לניהול ובעקרת הסיכונים בבנק:

הבנק הטמיע תרבות ארגונית המבוססת על ניהול סיכונים איתן, אשר תומכת בהתנהגות מקצועית ואחראית, ומספקת נורמות ותמריצים נאותים. לצורך השגת מטרה זו, נקבע שהדירקטוריון וההנהלה הבכירה:

- יחזיקו בידע ומומחיות מספקים על כל קווי הפעילות המשמעותיים על מנת להבטיח את יעילות המדיניות, הבקורות, הערכות הסיכונים ומערכות ניטור וניהול הסיכונים בגין אותן פעילויות. בנוסף, הם יוודאו שלפונקציות ניהול הסיכון השונות יש את הידע המקצועי, המומחיות, מידת שמרנות ההולמת את תיאבון הסיכון של הבנק וכלים לביצוע תפקידם, כולל גישה למידע והעשרת ידע.
- יעודדו זיהוי והעלאת סוגיות סיכון על ידי כלל העובדים בבנק, מבלי להסתמך לצורך כך על פונקציות ניהול הסיכונים או הביקורת הפנימית (קווי ההגנה השני והשלישי). מטרה זו תושג, בין היתר, באמצעות קיום דיונים פתוחים ונכונים ותהליכי הפקת לקחים ולמידה מאירועים, המעודדים הצפה של חולשות וסוגיות טעונות, לטובת חיזוק מתמשך של מערך הבקרה הפנימית של הבנק.
- יוודאו הסדרת ערוצי דיווח דיסקרטיים כדי לעודד דיווח על כל אירוע שיש חשש כי הוא מפר נורמות של הבנק, ללא חשש מחשיפה אישית.
- יפעלו לקידום מערך הבקרה הפנימית של הבנק - יוודאו הגדרה ברורה של סמכויות ואחריות דיווחית (Accountability) כך שעובדי הבנק בקווי ההגנה השונים יבינו את תפקידם ואחריותם לסיכון, כמו גם את סמכותם לפעול בקשר לכך. קרי, כל אחד נדרש להבין את אחריותו לא רק לפעילות העסקית, אלא גם לעקרונות ותהליכי ניהול ובקרת הסיכונים הנובעים מהפעילות, ואת פרופיל הסיכון שלה לנוכח תאבון הסיכון שנקבע עבורה. המגבלות הכמותיות והאיכותיות שיקבעו על ידי הדירקטוריון (בעת אישור התיאבון לסיכון במסמכי המדיניות הייעודיים) יוטמעו ביחידות הבנק כך שכל אחד מהעובדים יידע אילו סיכונים מותר לו לקחת במסגרת קבלת ההחלטות השוטפות שבתחום אחריותו, תוך הקפדה על עמידה בדרישות הציות והרגולציה ומחויבות לערכי שקיפות והוגנות במתן שירותים בנקאיים ללקוחות. בפרט, יאשר הדירקטוריון בתדירות שנתית מדיניות לטיפול במוצר חדש/פעילות חדשה או שעודכנה באופן מהותי, ויוודא כי העקרונות שנקבעו במדיניות זו מיושמים על ידי הנהלת הבנק בעת אישור מוצר חדש וכי בוצעה לו הערכת סיכונים מקיפה, טרום השקתו.
- יפעלו לוודא כי יחידות הבנק מחויבות ליישום עקרונות לשמירה על הוגנות בפעילות עם לקוחות הבנק, לקיימות סביבתית, אחריות חברתית וממשל תאגידי (ESG), מתוך ראייה כי הצלחה עסקית של הבנק צריך שתהיה משולבת עם שיקולים חברתיים-סביבתיים. כחלק מראייה זו, יוודא הדירקטוריון כי הבנק נוקט האמצעים לטיפול בסיכון הסביבתי וביסכון האקלים, בהתאם להנחיות בנק ישראל.
- יוודאו כי שיקולי ניהול הסיכונים מהווים מרכיב מרכזי בהחלטות אסטרטגיות ושוטפות ובעת דיוני תכנית העבודה. הדירקטוריון וההנהלה, בסיועו של מנהל הסיכונים הראשי, שיהיה נוכח בפורומים המשמעותיים, יאתגרו את ההצעות המועלות להחלטה, ולצד בחינתם מהיבטים עסקיים יבחנו אותן גם מהיבטי סיכון, ובפרט, בכל הקשור לעמידה בתאבון הסיכון, יפעלו לניטור השפעת התרחישים ומבחני הקיצון בשיטות השונות בהן נוקט הבנק לבחינת פרופיל הסיכון ועמידתו ביעדי הבנק, ובהתאם למדיניות ותכנית מבחני הקיצון של הבנק, וכי ננקטות פעולות למזעור הסיכונים ולשמירה על פרופיל סיכון נמוך.
- יעודדו שיתוף מידע ותקשורת פנים-ארגונית, הן אופקי לרוחב הארגון והן אנכי במעלה שרשרת הניהול, באופן המסייע לקבלת החלטות אפקטיביות ושיפור מתמשך להבטחת אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית, למשל, באמצעות שרשרת דיווחים בשגרה ובחירום, ועדות ופורומים שונים המשתפים מגוון גורמים מיחידות ארגוניות שונות ומקווי ההגנה שנקבעו בבנק, ותהליכי הערכת סיכונים והפקת לקחים.
- יוודאו שקיימות שיטות מדידה אפקטיביות ומקובלות למעקב אחר הביצועים, למעקב וניטור החשיפות והיעדים העסקיים, ולניתוח המידע, בין היתר, באמצעות הגדרת מדדי ביצועים (KPI) ומדדי סיכון לניטורם (KRI).
- יוודאו שמתבצע תהליך של הפקת לקחים בעקבות כשלים או פוטנציאל לכשלי אשראי, תפעול, סייבר ואבטחת מידע, מערכות מידע וסיכונים נוספים, וכן בעקבות אירועים מהותיים. כחלק מראייה זו, הבנק התניע בשנת העבודה הנוכחית תהליך ארגוני להקניית כלים ליחידות הבנק לתהליכי למידה והפקת לקחים.
- יוודאו התאמה של מדיניות התגמול לתיאבון הסיכון, כפי שעוגן במדיניות תאבון הסיכון של הבנק, יעדים אסטרטגיים ארוכי טווח, יעדים פיננסיים ואיתנות הכוללת של התאגיד הבנקאי, תוך איזון הולם בין סיכון לתגמול. מדיניות תגמול נאותה תקושר לשימור הון ואיתנות פיננסית של התאגיד הבנקאי בטווח הארוך ולעמידה בתאבון הסיכון.

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר פרופיל הסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק ואחר אופן התפתחותו של פרופיל הסיכונים. ניטור זה מבוצע על ידי הבנק בשגרה ובוודאי בעת התפתחות תנאי קיצון או פוטנציאל להתפתחות תנאים שכאלה, כפי שהיינו עדים להם בשנה האחרונה, כשחלק מהאיומים עדיין יוצרים סביבה של אי וודאות המשפיעה על פרופיל הסיכונים של הבנק גם בשנת 2023. שנת 2022 אתגרה את פרופיל הסיכון של הבנק ושל המערכת הבנקאית. שורה של התרחשויות וביניהם: העימות המתמשך בין רוסיה ואוקראינה, עליית הריבית במשק, עלייה ברמת האינפלציה, החשש להתפתחות מיתון במשק, האירועים הפוליטיים האחרונים (שיש להם פוטנציאל השפעה על חקיקה בתחומי הפעילות של הבנק), והמתיחות הביטחונית באזורנו השפיעו על הכלכלה העולמית, וכן, על המשק הישראלי. המצב הביטחוני במדינה ואי הוודאות הפוליטית הגבירו את התנדבותיות בשווקים, והשפיעו על פעילות הבנק. הערכת הבנק היא שאי וודאות זו תימשך גם בשנת 2023, והבנק נערך לכך כבר בעת דיוני תכנית העבודה והוא פועל באופן שוטף על מנת לבצע הערכה להתפתחות האפשריות של האיומים, לבחינת השפעתם על פרופיל הסיכון שלו ולהתאמת תאבון הסיכון של הבנק למצב, ככל שיידרש. בנוסף, רעידת האדמה בטורקיה והרעידות שהורגשו בישראל בתדירות גבוהה יחסית לעבר, הדגישו שוב את פוטנציאל הנזק באירועי טבע, כמו בעת מגפת הקורונה, ואת החשיבות המרובה לפעול באופן מתמשך לחיזוק ההמשכיות העסקית של הבנק.

עם תחילת האירועים, במהלך הרבעון הראשון של שנת 2022, נקט הבנק מספר פעולות כדי למזער את פוטנציאל הנזק מהם לבנק וללקוחותיו. כפי שכבר ציינו, הבנק הבנק פעל במהלך השנה האחרונה בניטור מוגבר, תוך ביצוע הערכות מצב והערכות מאקרו שבוצעו על ידי הדירקטוריון והנהלת הבנק, הגדלת תדירות הבקורות, שימוש נרחב במבחני קיצון כולל פיתוח ועדכון חלק מהתרחישים (והתאמת המתווה שלהם לפוטנציאל האיומים), שכפי שצינו לעיל, חשיבותם גדלה כאשר אי הוודאות מתגברת. כחלק מבחינת פרופיל הסיכון של הבנק, שהושפע בשנה האחרונה בעיקר בגין העלייה המתמשכת בשיעור הריבית והעלייה באינפלציה, לאחר תקופה ארוכה שבה שיעוריהם היו נמוכים ולא תנודתיים, עדכן הבנק במהלך השנה את תאבון הסיכון שלו, בעיקר, את תאבון סיכון האשראי. בתחילת שנת 2023 חלה עלייה בשיעור הדולר, ובתשואות אגרות החוב, שניתן לפרשן כאירוע מקומי כתוצאה מאי הוודאות הפוליטית. אירוע זה ממחיש את הצורך להמשיך ולשמור על ניטור מוגבר, לנקוט משנה זהירות ואת הפעולות הנדרשות כדי לגדר את פוטנציאל הסיכונים שלו ושל לקוחותיו באופן מתמשך ודינאמי. הניטור המוגבר נועד להבטיח עמידת הבנק ביעדיו העסקיים, יעדי ההון, המינוף והנזילות ובמכלול מגבלות תאבון הסיכון שנקבעו על ידי הדירקטוריון תוך שמירה על מוניטין הבנק. הבנק ממשיך לבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים והנתונים המאקרו כלכליים על מנת להעריך את השפעת התפתחויות הללו על פעילותו ועל יעדיו העסקיים כשהוא משתמש בתוצאות מבחני הקיצון וניתוחי הרגישות שביצע, על מנת לאמוד השפעות אלה.

נדגיש כבר עתה, כי למרות אי הוודאות המרובה, השינוי בתנאי המאקרו והתגברות האיומים בהיבטים רבים הרלבנטיים לפעילות הבנק, אנו לא מזדהים בשלב זה פגיעה מהותית בפעילות הבנק וביכולתו לעמוד ביעדיו העסקיים, אך הפוטנציאל קיים, גם אם להערכתנו, לא ניתן בשלב זה להעריך באופן מלא את השפעתו. על אף שלל האיומים שנת 2022 הסתיימה כאשר הבנק עומד ביעדיו העסקיים והתפעוליים ואף מעבר להם. הסיכון העיקרי לפעילות הבנק הוא סיכון האשראי והוא המקור העיקרי להכנסות הבנק ולרווח הנקי שלו. מרבית פעילות האשראי של הבנק מגובה בבטחונות, עובדה שמקטינה את פוטנציאל הסיכון. הפעילות היא קמעונאית והיא מפוזרת היטב, עובדה המקטינה את סיכון ריכוזיות האשראי של הבנק. עם זאת, לשינוי בתנאי המאקרו, ובראש בראשונה, לשיעור הריבית, יש פוטנציאל השפעה על איכות התיק, הכשלים והמחיקות שלו. עליות הריבית המתמשכות גרמו לעלייה בסיכון לקוחות המשכנתאות של הבנק, בגין העלייה המהירה ביחס ההחזר שלהם יחסית למועד החיתום, כשהכנסת מרבית הלקוחות איננה עולה באותו קצב. הבנק גם לוקח בחשבון את השפעת האבטלה על תיק המשכנתאות והאשראי הצרכני שלו, שבשלב זה שומרת על ערך נמוך. החרפת המשבר יכולה להביא לעלייה בשיעור האבטלה, שתביא לפגיעה בלקוחות רבים של תיקים אלה, ותגדיל לפיכך, את סיכון איכות האשראי של תיקים אלה.

מדיניות האשראי של הבנק היא שמרנית. בניהול תיק המשכנתאות של הבנק קבע הדירקטוריון תאבון סיכון השומר על יחס החזר, PTI, נמוך יחסית (הנע סביב 30% לאורך זמן) ועל שיעור LTV (היחס בין ההלוואה לערך הדירה על פי הערכת שמאי בעת החיתום) נמוך הנע סביב 50% לאורך זמן. שיעור ה- LTV בפועל נמוך משמעותית משיעור בעת החיתום, וזאת עקב העלייה במחירי הדירות בשנים האחרונות, ובפרט, בשנה האחרונה. עובדה זו הקטינה באופן משמעותי את השפעת ה- LTV על איכות תיק המשכנתאות. הבנתנו היא כי יחס ההחזר הוא הגורם העיקרי לכשל של לקוחות תיק המשכנתאות, אך הוא איננו הגורם היחיד המשפיע על הכשל. סך עליית הריבית גרמה לעלייה ממוצעת של כ- 10 נ.א. ביחס ההחזר של לקוחות המשכנתא של הבנק עד למועד פרסום המאזן. הבנק נקט מספר פעולות כדי לשמור

על איכות התיק, תוך שהוא מעדכן את תאבון הסיכון שלו ואת מדיניות החיתום שלו. באפריל 2022, עם עליית הריבית הראשונה ומתוך הבנה שהיא איננה האחרונה, אפשר הבנק ללקוחותיו לקחת הלוואות משכנתא ארוכות יותר, מעבר ל- 25 שנה ועד 30 שנה על פי הנחיות בנק ישראל, וזאת, במגמה להקל על הלקוחות על ידי הקטנת יחס ההחזר שלהם. בפברואר 2023, פנה הבנק ללקוחותיו המתקשים בגין העלייה ביחס ההחזר, ואפשר להם לפרוש את הלוואתם לתקופות ארוכות יותר. למרות שיחס ההחזר הממוצע בתיק הוא נמוך יחסית, הסיכון יכול להתממש בגין הלוואות הנמצאות ב- PFI גבוה יותר. שורה של מבחני קיצון שביצע הבנק, בהם עדכן את יחס ההחזר שלהם בהתאם לשיעור עליית הריבית (ללא עדכון השינוי הממוצע ברמת ההכנסה בשנים האחרונות) בחנו היבט זה. מבחני הקיצון לימדו כי הסיכון הוא נמוך יחסית לעצמת עליית הריבית. הבנק עדכן מבחני קיצון אלה עם עליית הריבית בחודש פברואר 2023, וממשיך לבחון תוצאותיהן לאור הציפיות כי מגמת עליית הריבית תימשך גם בשנה הנוכחית. הבנק עדכן את מדיניות החיתום שלו וקבע כי כל משכנתא הניתנת ביחס החזר הגבוה מ- 35% תיבחן על ידי מטה הבנק במטרה כי כל נתוני איכות האשראי שלו יבחנו. בתום שנת 2022 הגדיל הבנק את ההפרשות בשיטת ה- CECL בשיעור התואם את השפעת העלייה בריבית על יחסי ההחזר הגבוהים בתיק, וזאת, על פי תוצאות מבחני הקיצון ההולמים את אי הוודאות בסביבה העסקית של הבנק, כפי שצינו לעיל. נדגיש כי אין מדובר בהפסד בפועל, אלא בהגדלת ההפרשות על מנת להיות ערוכים להשפעות, וזאת, בהתאם לתפיסת ההפרשות בשיטת ה- CECL, שנכנסה לתוקף בתחילת 2022. לפירוט נוסף על השיטה, ראו הדוח הכספי של הבנק, וכן, בהמשך דוח זה.

נכון לסוף שנת 2022 וגם לפברואר 2023 ממשיך תיק המשכנתאות להיות ברמת סיכון נמוכה - שיעור ההפרשה הצפויה ממנו (הכפלת שיעור הכשל הצפוי מהלקוחות, PD, בשיעור ההפסד הצפוי לו יכנסו לכשל, LGD) ממשיכה להיות מזערית ושיעור המחיקות נמוך מאוד. גם תיק הנדל"ן של הבנק ממשיך לשמור על רמת סיכון נמוכה. גם בתיק זה נקט הבנק מדיניות אשראי שמרנית, וגורמי הסיכון של התיק מבטאים זאת היטב. מרבית העסקאות מתבצעות בשיתוף עם מוסדיים, כך שהסיכון לבנק מהן נחלק עם שותפים. מרבית העסקאות מאושרות בוועדת אשראי של הבנק בראשות המנכ"ל, ומלווה במתן חוות דעת בלתי תלויה של חטיבת ניהול סיכונים. הבנק בוחן באופן שוטף את איכות הלקוחות הגדולים שלהם והבחינה האחרונה שהסתיימה בימים אלה מלמדת כי איכותם גבוהה ונשמרת למרות האירועים. את ההשפעה היחידה של האירועים על תיק האשראי של הבנק חווית באשראי הצרכני של הבנק. אשראי זה ניתן ללא בטוחות, ולמרבית הלקוחות הבנק איננו מהווה הבנק הראשון לפעילות והם אינם מנהלים את פעילותם בבנק. מכאן, רמת הסיכון של תיק האשראי הצרכני היא גבוהה יחסית למערכת (והיא מפוצה על ידי ריבית גבוהה יותר), ודורשת ניהול קפדני של התיק, על מנת לשמור על איכות האשראי שלו. באמצע שנת 2022, לאחר ירידה מתמשכת בשיעור הכשלים והמחיקות של התיק הצרכני, חלה עלייה בשיעור זה, הנובעת מהרעה בכלל המערכת בשיעור הכשלים של הלקוחות המדורגים בדירוגים נמוכים, ועלייה בשיעור חדלי הפירעון בתיק, שגם היא ניכרת בכלל המערכת. עובדה זו גרמה לעלייה בשיעור ההפרשה הצפויה והמחיקות בתיק במהלך הרבעון השלישי והרביעי של השנה. למרות עלייה זו, עמד הבנק בשנת 2022 ביעד שקבע לשיעור המחיקות שלו בתיק. בחודש יולי 2022 השיק הבנק מערך חיתום חדש הכולל מודל דירוג מבוסס לימוד מכונה (MACHINE LEARNING), שחובר למנגנון הקובע את שיעור הריבית של הלקוח בהתאם לדירוג האשראי שלו במטרה להציע לו הצעת ערך טובה יותר. הבנק השתמש במערך החיתום החדש כדי להגביל את האשראי הניתן לחלק מלקוחותיו המדורגים נמוך והוא ממשיך גם בימים אלה בניטור התיק ברמה יומית. סף ההפרשה שנקבע בתכנית העבודה לשנת 2023 גדל, בגין העלייה בכשלים ובשיעור החדל"פים במערכת.

לבנק פעילות נמוכה במתן אשראי לעסקים קטנים, והיא מתבצעת באמצעות הקרן בערבות המדינה. בנוסף, מבצע הבנק אשראי עסקי באמצעות מתן אשראי לחברות הנותנות אשראי. להערכתנו, בגין ההיקף הנמוך של פעילות זו ומדיניות החיתום שלה, כרוכז סיכון האשראי של הבנק מושפע בצורה נמוכה מפעילויות אלה. הבנק שומר באופן מסורתי על רמת נזילות גבוהה מאוד, שהיא לאורך זמן, הגבוהה במערכת, כפי שעולה ממדדי הנזילות השונים. בסוף שנת 2022 קבע דירקטוריון הבנק בהמשך לבקשת בנק ישראל, שולי ביטחון על מדדי סיכון הנזילות העיקריים. הבנק מקפיד על ניהול נזילות הדוק, ועל תרגול שיטתי של תכנית החירום של הנזילות. המודלים בתחום הנזילות, שמרביתם משמשים כתאבון סיכון ומגבלות, נמצאים בתהליכי תיקוף, בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים (סיכון מודל). לעליית הריבית, שכפי שפירטנו קודם, יש השפעה או פוטנציאל השפעה על הכשלים והמחיקות באשראי ועל תיק ההשקעות של הבנק, יש גם היבטים חיוביים לבנק וללקוחותיו. הכנסות הבנק מריבית עלו והבנק השכיל לתת ללקוחותיו ריבית גבוהה על הפיקדונות, שבמקרים רבים הייתה הגבוהה במערכת, תוך שהוא מגייס סכומי שיא בפיקדונות מהציבור. הריבית הגבוהה בפיקדונות תרמה גם באופן חיובי למוניטין הבנק.

השינויים בריבית ובאינפלציה אתגרו את כרוכז סיכון השוק והריבית של הבנק. במהלך השנה, עם העלייה בשיעור האינפלציה, הגדיל הבנק את הפוזיציה המדדית שלו. העלייה בפיקדונות וביצועי המשכנתאות הגבוהים במהלך השנה הביאו לשינויים בתזרימי הנכסים וההתחייבויות ובמדדי סיכון השוק והריבית. בנוסף, וכחלק מניהול סיכונים אלה עוקב הבנק, אחר שיעור הפרעונות המוקדמים בתיקי האשראי שלו, שהתמתנו בסוף שנת 2022 (וגם בתחילת שנת 2023), תוצאה נוספת של עליית הריבית. לשיעור פרעונות זה השפעה על פרישת תזרימי הנכסים וההתחייבויות שלו, על המח"מ שלהם ועל ההפרשות שמבצע הבנק בשיטת ה- CECL. סיכון השוק והריבית מנהלים בהתאם לעקרונות מדיניות הבנק אותה מאשר הדירקטוריון אחת לשנה. בתחילת שנת 2022 עודכנו מגבלות הסיכון, והם נקבעו באמצעות מדדים

שונים המכמתים את סיכון הריבית וסיכון השוק, על סוגי פעילויות שונים של הבנק (תיק ההשקעות והתיק הבנקאי הכולל את הפיקדונות וההלוואות), ולמצבי טבע שונים – שגרה וקיצון. בנוסף, החל משנת 2022 נקבעים ערכי המגבלות במונחי הון רובד 1 של הבנק. התנדויות בשווקים ברבעון הראשון של שנת 2023 הביאה לתזוזה קיצונית בתשואות האג"חים, וגרמה לירידה בערך תיק השקעות הנוסטרו של הבנק, באופן דומה לבנקים אחרים. היות ומדיניות ההשקעות של הבנק, כמו גם תאבון הסיכון שלו הם שמרניים, רמת ההפסד הייתה נמוכה יחסית לעוצמת האירוע. הבנק השכיל להקטין הפסדים אלה באמצעות פעילות גידור בתיק למסחר שלו. בפברואר 2023, עם עליית הדולר, חלה תזוזה נוספת בתשואות האג"חים, והבנת הבנק היא שלאור אי הוודאות במשק ובשווקים, אירועים כגון אלה יכולים להישנות, ולפיכך, ממשיך הבנק לשמור על מדיניות שמרנית של השקעותיו.

הבנק מקפיד על תהליך ניהול הון שוטף לאופק תכנון של שלוש שנים. העקרונות לניהול ההון מעוגנים במסמך ייעודי הקובע את תאבון הסיכון, קווי ההגנה האחראים לניהול ההון, הדיווחים הנדרשים, וכן, את הדרכים והשיטות להגדלת יחס ההון, כולל במקרי קיצון. יחס המינוף של הבנק גבוה באופן משמעותי מהיחס הנדרש (ובוודאי מהיחס שנקבע בתקופת המעבר לאחר הקורונה). למרות המרחק הרב בין יחס המינוף של הבנק לאורך זמן ליחס המינוף המזערי הנדרש על ידי בנק ישראל, קבע דירקטוריון הבנק בסוף שנת 2022 שולי ביטחון גם ליחס זה. בסוף דצמבר הודיע בנק ישראל על החלטתו להוריד את יחס הון רובד 1 של הבנק ב-0.25%, לאחר שביצע תהליך הערכה לבנק במהלך שנת 2022. דירקטוריון הבנק קבע יחס הון רובד 1 מעודכן של 10.0% וכן, שולי ביטחון ליחס הון זה. שולי הביטחון שעמדו עד תום שנת 2022 על 0.2% (מתוכם, 0.1% שולי ביטחון של הדירקטוריון ו-0.1% שולי ביטחון של ההנהלה) הוגדלו ל-0.25% על פי בקשת בנק ישראל. שולי הביטחון של הדירקטוריון ממשיכים לעמוד על 0.1% ואילו שולי הביטחון של ההנהלה הוגדלו ל-0.15%. הבנק קבע את דרכי הפעולה הנדרשות למקרה בו יחס ההון נכנס לתוך שולי הביטחון. תכנון ההון של הבנק נערך כך שלכל אורך אופק התכנון יעמוד יחס הון רובד 1 על ערך שאינו נמוך מיחס ההון בתוספת שולי הביטחון שקבע הדירקטוריון. בכך מבטיח הבנק כי שולי הביטחון משמשים רק לאירועים בלתי צפויים שבפרופיל הסיכון של הבנק יכולים לבצע בעיקר מירידת ערך תיק ההשקעות של הבנק, עקב אירוע קיצוני בשווקים.

כפי שציינו קודם, בחודש אוקטובר ביצע הבנק ריענון לתכנית האסטרטגית שלו. הריענון לווה באתגור שבוצע על ידי חטיבת ניהול סיכונים, וכלל שורה של מבחני קיצון שבחנו את השפעת האיומים השונים על יעדיו העסקיים של הבנק. באתגור מצאנו שאסטרטגיית הבנק ממוקדת, וכי האיומים השונים יכולים לפגוע ביעדי הבנק המתוכננים, אך מידת פגיעתם נמוכה יחסית ולא נשקפת סכנה לאיתנות הבנק. כחלק מהאתגור, נדגיש כי עמדת ניהול סיכונים לגבי הצפיות הערך (כפי שביצע הבנק השנה, עת הקים חברת בת לאשראי הצרכני, יחד עם חברת ה"פניקס") המהוות חלק מאסטרטגיית הבנק היא חיובית, שכן לבד מהערך העסקי לבנק, הצפיות הערך מקטינות את פרופיל הסיכון של הפעילות ומכאן, גם של הבנק. גם מכירות תיקי משכנתאות מהוות חלק מהאסטרטגיה של הבנק. לבנק מדיניות ייעודית בנושא ובהתאם להנחיות בנק ישראל, הבנק יכול למכור 25% מתיק המשכנתאות שלו. גם במקרה זה, לבד מהערך העסקי של פעולות אלה, מלמדים הניתוחים כי ערכי גורמי הסיכון של תיק המשכנתאות של הבנק אינם משתנים באופן מהותי לפני ולאחר המכירה. ניתוחים כאלה מלווים על פי מדיניות הבנק כל מכירה שהבנק מבצע.

הבנק המשיך לפעול ברבעון הנוכחי לחיזוק הטיפול שלו בסיכון התפעולי, איסור הלבנת הון ומימון טרור, ציות והוגנות, מניעת אפליה, מניעת מעילות והונאות, סיכון אבטחת מידע וסייבר, סיכון מיקור חוץ, המשכיות עסקית וסיכונים בקרה פנימית נוספים, בהתאם לעקרונות מסמכי המדיניות שנקבעו לסיכונים אלה ההולמים את דרישות בנק ישראל, ובפרט, בהתאם לתאבון הסיכון שנקבע בהם, ולפי תכנית עבודה סדורות שאושרו על ידי ההנהלה והדירקטוריון. הבנק נותן דגש לחיזוק יכולת הטיפול שלו בסיכון ההוגנות, באופן ההולם את דרישות בנק ישראל בנושא. בנוסף, פועל הבנק באופן מלא לטיפול בהנחיות בקשר עם הסנקציות הנובעות מהעומות בין רוסיה ואוקראינה. לבנק פעילות נמוכה מאוד במטבעות דיגיטליים, בהתאם לתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון.

בטיפול בסיכונים שזוהו, הבנק מבחין, בין היתר, בין הסיכונים המובילים לבין הסיכונים המתפתחים אשר ממופים באופן הבא:

- סיכון מוביל – מייצג גורם סיכון משמעותי אליו חשוף הבנק בעקבות הפעילות הנוכחית שלו ואשר מידת החשיפה של הבנק אליו מדורגת, בהתאם למדיניות הבנק, כחשיפה ברמה "בינונית" או גבוהה יותר. לפירוט בדבר גורמי הסיכון ודירוג מידת החשיפה/השפעה על הבנק, ראה בהמשך פרק זה וכן [פרק 3 לדוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2022](#).
- סיכון מתפתח – הינו סיכון אשר קיימת אי ודאות בקשר להתממשותו, אם בכלל, ולא ניתן להצביע על מידת ההשפעה האפשרית שלו. עם זאת, סיכון זה יקבל תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק בהתוויית האסטרטגיה העסקית ומסגרת ניהול הסיכון המתאימה, המבטיחה כי יש לבנק את היכולות להתמודד עם סיכון זה והשפעותיו על פעילות הבנק ויעדיו העסקיים, ככל שיתממש.

הבנק נדרש, כמו יתר התאגידים הבנקאיים, לכלול טבלת גורמי סיכון בכל אחת מהקטגוריות המפורטות להלן, ולהעריך את השפעתו של כל גורם סיכון על עסקיו. בתהליך הערכה זה, בוחן הבנק הן את פוטנציאל החשיפה או הנזק כתוצאה מהתרחשויות של אירוע מסוים ואת השפעתו על פרופיל הסיכון של הבנק. כמו כן, להלימות הבקרה לסביבת הסיכון, כמו ליתר הפעולות שעושה הבנק לצורך ניהול ובקרת הסיכון, יש השפעה על רמת החשיפה לסיכון. לפיכך, הערכת הסיכונים המפורטת בטבלה להלן הינה הערכה סובייקטיבית של הבנק את פרופיל הסיכון של הבנק, לנוכח אפקטיביות הבקורות, קרי, את השפעת הסיכון השיווי על עסקיו. הערכת גורמי הסיכון להלן, לוקחת בחשבון את השפעת האירועים במהלך שנת 2022 ובעת הנוכחית, שלרובם, כפי שתוארו לעיל, יש פוטנציאל לשנות את פרופיל הסיכון של הבנק ולפגוע ביעדיו העסקיים של הבנק.

הערכת הסיכון של הבנק מתבצעת ברמה רבעונית, ונתונה לאישור הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון. במהלך השנה הנוכחית, עקב העלייה באי הוודאות כפי שציינו לעיל, בין היתר, בגין השינוי בשיעור הריבית, הגבירו ההנהלה והדירקטוריון את תדירות ביצוע הערכת הסיכונים, תוך בחינה של השינוי בפרופיל הסיכון של הבנק לנוכח המגבלות (תאבון הסיכון) שקבעו במדיניות הבנק ובחינת תוצאות מבחני הקיצון. טבלת גורמי הסיכון עודכנה במהלך שנת 2022 בכל הקשור לסיכון הסייבר ורמתו עלתה לבינונית גבוהה, וזאת, בשל העלייה ברמת הסיכון ובאימוץ הסייבר במשק, ועל אף ההשקעה המרובה של הבנק בבקורות ובניטור הסיכון והרמה הטובה של איכות הניהול שלו, וכן, עודכנה הטבלה ברבעון הרביעי של השנה בכל הקשור לסיכון האסטרטגי לרמה בינונית, עם אישורה של תכנית המחשוב, הנתונים והדיגיטל, התומכת בתכנית האסטרטגית העסקית של הבנק, שרועננה בחודש אוקטובר 2022 ושאתגורה, באמצעות ניתוחי רגישות ומבחני קיצון לנוכח האיומים הנוכחיים העלתה כי אסטרטגיה זו ממוקדת ויציבה.

הבנק ממשיך לנטר באמצעות הערכות מצב שוטפות של ההנהלה והדירקטוריון ובאמצעות קווי ההגנה שלו את התפתחות הסיכונים הללו ואת פוטנציאל השפעתם, לנוכח העלייה באי הוודאות בין היתר, בגין מצב המאקרו (עליית הריבית ורמת האינפלציה, העימות בין אוקראינה לרוסיה, ההרעה במצב הבטחוני באיזורנו), וכן, בגין המצב הפוליטי. לאלה יש השפעה בעיקר על הסיכונים הפיננסיים/עסקיים של הבנק (שוק וריבית, נדלונות ואשראי). בהתאם לפרופיל הסיכון הנוכחי של סיכונים אלה, העובדה כי הבנק איננו מזהה בשלב זה שינוי בפרופיל הסיכון שלו, וכן, ההערכות לגבי אופן התפתחותם, בין היתר, תוך שימוש נרחב במבחני קיצון, החלטת הבנק היא לא לשנות בשלב זה את טבלת גורמי הסיכון. הערכת הבנק היא כי רמת סיכון האשראי בטבלת גורמי הסיכון העומדת על רמה בינונית תואמת את המצב. באופן דומה, לאור האפשרות כי המצב הפוליטי יביא לשינוי בחקיקה, שיכולה להיות לה השפעה על פעילות הבנק, נבחנו גם רמת הסיכון הרגולטורי בהערכת גורמי הסיכון של הבנק וגם במקרה זה, נמצאה רמת הסיכון העומדת על רמת בינונית כתואמת את המצב והערכות הבנק הנוכחיות. בשל כמות האיומים, המורכבות של חלק מהם ואי הוודאות שעדיין שורה לגבי כיוון התפתחותם והשפעתם על המשק, המערכת הבנקאית והבנק עצמו, ממשיך הבנק לנקוט כל האמצעים הנדרשים כדי לנטר באופן מהיר כל שינוי בגורמי הסיכון שלו. בשתי הטבלאות הבאות אנו מציגים את גורמי הסיכון של הבנק, הגדרתם והערכת הבנק לגבי השפעתם, נכון למועד פרסום דוח זה.

	גורם הסיכון	השפעת הסיכון
1	השפעה כוללת של סיכונים אשראי סיכון הנובע מכך שהלווה לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על פי הסכם. הרעה ביציבותם של הלווים השונים ו/או ביכולתם לפרוע את האשראי עלולה להשפיע לרעה על שווי נכסי הבנק ועל רווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות מדיניות האשראי בבנק ומגבלות חשיפה לגבי סוגי לוויים שונים במגזרי הפעילות השונים.	בינונית
11	סיכון בגין איכות לוויים ובטחונות סיכון הנובע מהרעה באיכות הלוויים ו/או בשווי הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי לבנק, העלולים להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ולפיכך על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות הגדרה ברורה של מדיניות האשראי, הקפדה על תהליך חיתום, והגבלת פעילות לסוגי לוויים ספציפיים במגזרי הפעילות והמוצרים השונים.	בינונית

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
בינונית	סיכון בגין ריכוזיות ענפית סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשוראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסוים ביחס לתיק האשוראי. הרעה בתוצאות הפעילות העסקית של אותו ענף משק, יכולה להביא לפגיעה ביכולת ההחזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על-ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה וכתוצאה מכך להשפיע לרעה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות המגבלות של בנק ישראל לעניין זה ואלו של הדירקטוריון באשר להיקף חשיפה מקסימאלי לענפי המשק השונים. הבנק עומד במגבלות האמורות.	12
נמוכה	סיכון בגין ריכוזיות לוויים/קבוצת לוויים סיכון הנובע מהרעה במצבו של לווי גדול או של קבוצת לוויים גדולה (יחסית לתיק האשוראי) שכתוצאה מכך עלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשוראי, ועל שווי נכסי הבנק ורווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות המגבלות של בנק ישראל ושל הדירקטוריון על היקף חשיפה מקסימאלי ללווי ולקבוצת לוויים. כן מתקיימת בקרה שוטפת על עמידה במגבלות אלו. הבנק עומד בכל המגבלות.	13
נמוכה	השפעה כללית של סיכונים שוק סיכון הנובע משינויים של מחירים או שערים בשווקים הפיננסיים או של פרמטרים כלכליים אחרים, המשפיעים על שווי הנכסים או ההתחייבויות של הבנק, ועלולים להביא לשחיקת ההון שלו או לפגוע ברווחיותו. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע לגבי כל סיכון בנפרד כמפורט לעיל, וכן במרוכז באמצעות מודל ה-VaR ותרחישי קיצון.	2
נמוכה	סיכון ריבית סיכון הנובע מההבדל שבין רגישות שווי הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעורי הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות ומרמת הריבית - שינויים העלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק. כתוצאה מהחשיפה לריבית בבסיסי ההצמדה השונים עלולה להיגרם ירידה עתידית (לאורך חיי הנכסים או ההתחייבויות) בהכנסות המימון. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, בהתאם להערכות לגבי משתני השוק ובכפוף למגבלות על רגישות מהתזרים הפיננסי הנקי המהוון של הבנק לתרחיש של שינוי בעקומי הריבית השקלית והריבית הצמודה למדד. מגבלות החשיפה מבוקרות באופן שוטף.	21
נמוכה	סיכון אינפלציה סיכון הנובע משינויים בקצב האינפלציה העלולים לגרום להפסד בשווי של ההפרש הכלכלי בין הנכסים לבין ההתחייבויות (ההון הפיננסי הפעיל) במגזר הצמוד למדד. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, בכפוף למגבלות על גובה ההון הפיננסי הפעיל, תוך התחשבות בשינויים החלים בנתונים כלכליים רלוונטיים בהתאם לתנאי השוק. מגבלות החשיפה מבוקרות באופן שוטף.	22
נמוכה	סיכון שערי חליפין סיכון הנובע משינויים בקצב האינפלציה העלולים לגרום להפסד בשווי של ההפרש הכלכלי בין הנכסים לבין ההתחייבויות (ההון הפיננסי הפעיל) במגזר המט"ח והצמוד למט"ח. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, בכפוף למגבלות על גובה ההון הפיננסי הפעיל, תוך התחשבות בשינויים החלים בנתונים כלכליים רלוונטיים בהתאם לתנאי השוק. מדיניות הבנק היא להימנע ככל האפשר מחשיפה לסיכונים שער החליפין בין מטבעות החוץ השונים. מגבלות החשיפה מבוקרות באופן שוטף.	23

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
נמוכה	סיכון מחירי מניות ואג"ח סיכון הנובע מירידת ערך של המניות והאג"ח שהבנק מחזיק. לבנק תיק ניירות ערך שמרביתו אג"ח ממשלתי ומיעוטו אג"ח קונצרני. מדיניות הבנק אינה מאפשרת פעילות משמעותית במניות (בין לצרכי מסחר לבין צרכי השקעה). שיעור ההחזקה (לרבות החזקה עקיפה) של הבנק במניות ובמדידי מניות הינו זניח. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע באמצעות מגבלות על סכום ההשקעות, אופייני, סחירות, מח"מ התיק וגובה ההפסד הצפוי מהשקעות אלו. המגבלות מתנהלות הן באמצעות מודל ה-VaR והן באמצעות תרחישי קיצון.	24
נמוכה	סיכון סילות סיכון הנובע מאי-הוודאות לגבי זמינות המקורות והיכולת לגייסם (בלי להשפיע השפעה חריגה על המחירים) ולגבי היכולת לממש נכסים בזמן קצוב ובמחיר סביר. במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים עלולה להיווצר עלות בלתי מתוכננת של גיוס המקורות העלולה להשפיע על הכנסות המימון. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות הרחבת בסיס המפקידים והקטנת ההישענות על מפקידים גדולים, הארכת מח"מ המקורות ושמירה על רמת נזילות גבוהה. לבנק מערכת בקרה המבוססת על מודל פנימי הבוחן מספר תרחישים. כמו כן בוחן הבנק, לאורך זמן, את התנהגות לקוחותיו אשר עשוי להיות לה השפעה על החשיפה לסיכון זה.	3
בינונית-גבוהה	סיכון תפעולי סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות, או אירועים חיצוניים. הגדרת הבנק כוללת גם את סיכון מודל (תיקוף מודלים) הנובעים משימוש לקוי במודלים המשמשים את הבנק, את סיכון המשאב האנושי שהתבטא במהלך התקופה האחרונה בקושי בגיוס עובדים, בעיקר, בפעילות הטכנולוגיה וסיכויי בקרה פנימית נוספים, כפי שצוינו לעיל, ובהם: המשכיות עסקית, מעילות והונאות ומיקור חוץ. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות סקר סיכונים תפעוליים, הערכת חומרת הסיכונים, כתיבת נהלים, יישום בקורות והטמעת מערכות בנושאים להם השפעה על החשיפה לסיכון כגון משאבי אנוש, אבטחת מידע, תהליכים וכדומה. בבנק קיים תהליך סדור לאישור טרם הפעלת כל מוצר/פעילות/תהליך חדשים, הכולל בחינת הסיכונים ויישום בקורות הולמות. הבנק מקיים מעקב אחר אירועי הפסד וכמעט הפסד תפעוליים לצורך הפקת לקחים ושיפור הבקרה. דירוג הסיכון כולל התייחסות גם להיבטים שעלו מתוך משבר הקורונה כמתואר בפרק זה ובתוכם עשייה בפוטנציאל סיכון מעילות והונאות, השפעת האירוע על סיכון המודלים שבשימוש הבנק, הפעלת תכנית ההמשכיות העסקית וכן היבטים נרחבים יותר של ניהול המשאב האנושי, עקב התפשטות המגיפה, הסגרים ומדיניות העבודה מהבית.	4
בינונית	סיכונים טכנולוגית המידע סיכון הנובע מכשל בפעילותם השוטפת של מערכות המידע של הבנק המורכבות מתהליכי העבודה המתבצעים ביחידות המחשוב השונות או מפעילות שוטפת של מערכת ו/או רכיב תשתית של חומרה או תוכנה. לרבות, סיכונים אבטחת מידע וסיכונים בנקאות בתקשורת, אשר עלולים להשפיע על תהליכים עסקיים ו/או תפעוליים בבנק.	5
בינונית-גבוהה	סיכונים אבטחת מידע וסייבר והגנת הפרטיות סיכון לפגיעה בנכס מהותי של הבנק באמצעות התקפה דרך מרחב הסייבר, כולל חשיפת מידע (זליגה), זמינות המידע (השבתה), מהימנות ושלימות המידע (שיבוש). ניהול סיכונים אבטחת מידע בבנק תומך במענה לאיומים ולסיכונים ובשמירה על נכסי המידע ומערכות טכנולוגיות המידע של הבנק.	6
נמוכה	סיכון משפטי סיכון הנובע מאירועים בלתי צפויים כגון תביעות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות, חוסר יכולת לאכוף חוזים, או פסיקות של ערכאות משפטיות לרעת הבנק העלולים לגרום לפגיעה ברווחיות הבנק. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות בקורות משפטיות ומערך ייעוץ משפטי פנימי וחיצוני. ניסיון העבר מלמד שאירועים כאמור לא חשפו את הבנק להפסדים משמעותיים.	7

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
בינונית	סיכון רגולטורי סיכון רגולטורי הינו סיכון קיים או עתיד להכנסות והון הבנק העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה שיש בהם להשפיע באופן מהותי על פעילות הבנק והחובות המוטלות עליו. הבנק, כתאגיד בנקאי וכחברה ציבורית כפוף להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה, ומדיניות והוראות ביצוע של רשויות וגופי פיקוח שונים. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות קיום מעקב שוטף אחר הצעות ותזכירי חוק, הוראות חוק, וטיוטות והוראות של הרגולטורים השונים (הפיקוח על הבנקים, רשות ני"ע, הרשות לאיסור הלבנת הון, רשות התחרות, וכד'). כמו כן, מתבצע מעקב אחר פסיקה חדשה של ערכאות המשפט השונות בישראל. בכדי לוודא שלמות ההוראות לגביהן מבוצע המעקב, מניה המחלקה המשפטית על פרסומים מקצועיים שוטפים של מספר משרדי עו"ד מובילים בישראל בתחומי הבנקאות, שוק ההון, מקרקעין, דיני עבודה, וכד'.	8
בינונית	סיכון מוניטין סיכון הנובע מפגיעה בדימוי הבנק כמוסד פיננסי יציב ואמין בעקבות פרסומים, נכונים או שגויים, בעיני לקוחותיו, משקיעים, וגופי רגולציה שונים. הפגיעה במוניטין עלולה להביא להסטה של פעילות הלקוחות לספקי שירותים פיננסיים אחרים, תוך הרעה בפעילות וברווחיות הבנק (בעיקר מחשיפה לסיכון מרווח). ניהול החשיפה מתחלק לשניים: מניעת הסיכון, וניהול הסיכון לאחר התממשות אירוע או אינדיקציות להתממשות אירוע.	9
בינונית	סיכון אסטרטגיה סיכון האסטרטגיה נובע מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים ומהחלטות שגויות בשל הערכות מאקרו שלא מתגשמות. הסיכון נובע גם בין היתר, מכניסה לתחומים חדשים, הרחבת שירותים קיימים והגדלת השקעות בתשתיות לשם מימוש האסטרטגיה העסקית. סיכון זה הינו פונקציה של התאמה בין היעדים האסטרטגיים של הבנק, התכניות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום. ניהול החשיפה לסיכון מתבצע, בין היתר, באמצעות בניית תהליך אסטרטגי סדור, קבלת ייעוץ חיצוני ממומחים בתחום ופעולות נוספות להפחתת הסיכון.	10
בינונית	סיכון ציז סיכון הציז נובע מכישלון הבנק לציית להוראות צרכניות, הוראות חוק, הוראות המפקח על הבנקים והוראות רגולציה רלוונטיות אחרות. החובות החלות על הבנק הינן חוצות ארגון הנוגעות למגוון רחב של פעילויות, תהליכים ומוצרים.	11
בינונית	סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור הינו סיכון להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום התממשות של סיכון המוניטין.	12
נמוכה	סיכון אכיפה פנימית סיכון אכיפה פנימית הינו סיכון להטלת עיצומים כספיים משמעותיים ו/או עיצומים על הגבלת עיסוק על מי מבין עובדי הבנק, בגין חוסר ציות לדיני ניירות ערך. הבנק נערך להקטנת הסיכון דרך גיבוש תכנית אכיפה פנימית על פי העקרונות שנקבעו על ידי רשות ניירות ערך, ערכת סקר למיפוי פערם בתחום וטיפול בהשלמת הפערים, ביצוע פעילות הדרכה והטמעה, וטיפול שוטף באירועים העלולים להיחשב כהפרות לרבות הפקת לקחים מתאימה.	13

להלן טבלה המרכזת את הסיכונים המתפתחים של הבנק, שפרופיל הסיכונים של מרביתם, יכולים להשתנות עקב האירועים הכלכליים, הפוליטיים והבטחוניים האחרונים, ולפיכך, על אף פרופיל הסיכון הנמוך יחסית של הבנק, הזהירות והמשך הניטור מחויבים עקב האירועים הכלכליים והגאופוליטיים שהוזכרו לעיל, ובגין, האירועים הפוליטיים שיש להם פוטנציאל השפעה על פרופיל הסיכון והיעדים העסקיים של הבנק (בהיבטי חקיקה וכן, בהיבטים הכלכליים). הבנק נוקט צעדים לניטור והיערכות כדי למזער את השפעתם, לו יתרחשו, באמצעות דוחות בקרה ייעודיים שנועדו לאתר התפתחויות בתיקי האשראי של הבנק ובמצב הנזילות וההון שלו לנוכח היעדים שנקבעו, וממשיך להקפיד על שדרוג תכניות החירום/מילוט שלו ותרגולם, ועל שיפור מתמשך ביכולות הערכת פרופיל הסיכונים וההון שלו.

הסיכון	תיאור הסיכון
סיכון מקרו-כלכלי וסיכון גאופוליטי	הבנק ממשיך לעקוב אחר השינויים בתנאי המאקרו שהחלו בתחילת שנת 2022, רמת האינפלציה ושיעור הריבית, שיש להם פוטנציאל השפעה על פרופיל סיכון הנזילות, ההון, האשראי, שוק וריבית של הבנק. נדגיש כי בשלב זה, הבנק אינו מזהה שינוי מהותי בפרופיל הסיכון שלו להוציא עלייה בשיעור הכשל באשראי הצרכני, אך מקפיד על המשך הניטור של התפתחות הכלכלה העולמית וכלכלת ישראל, ועוקב אחר התפתחות גורמי המאקרו השונים, כמו גם אחר המצב הפוליטי והביטחוני באזורנו, שיכולים בתרחישים מסוימים להביא את המשק למיתון, ולהשפיע על פרופיל הסיכונים שצוינו לעיל ועל עמידת הבנק ביעדיו העסקיים. למצב הפוליטי הנוכחי יש פוטנציאל השפעה על מצב הכלכלה, המערכת הבנקאית ומכאן, גם על פרופיל הסיכון של הבנק ויעדי התכנית העסקית שלו, והוא כרוך באי וודאות בנוגע לסיכון הרגולטורי (האפשרות לחקיקה היכולה להשפיע על תיק המשכנתאות של הבנק, הפיקדונות ופעילויות נוספות), ועל מצב המשק והכלכלה (השפעה על גורמי המאקרו, וכן, קולות של גורמים מקומיים וגופים בינלאומיים, לפיהם היא יכולה לפגוע בדירוג האשראי של המדינה ובהשקעות בחברות ישראליות). בשלב זה אין לאירוע השפעה על הבנק ולא ניתן להעריך את השפעתו, אם בכלל, על המשק ועל פרופיל הסיכונים של הבנק.
סיכון אשראי	רמת הכשל במשכנתאות ממשיכה להיות ברמה נמוכה, במהלך כל שנת 2022. מדדי תיק המשכנתאות, יחס ההחזר ושיעור ה- LTV הממוצע כולל מחזורים שומרים על יציבות במהלך כל השנה. הבנק ממשיך לעקוב אחר העלייה ביחס ההחזר של הלקוחות שלו ובהחזר החודשי עקב העלייה בשיעור הריבית, ואחר העלייה בתקופות לפירעון של ביצועי משכנתאות. הבנק ממשיך לעקוב אחר הלואאות הניתנות ביחס ההחזר שבין 35% ל-40% (שבהן החיתום מתבצע על ידי מטה הבנק). ברמת הכשל וההפרשה הצפייה באשראי הצרכני חלה עלייה, ורמת המחיקות עומדת ביעד שנקבע בתוכנית העבודה של הבנק. תיק הנדל"ן של הבנק ממשיך לשמור על רמת סיכון נמוכה, בהתאם למדדים השונים.
סיכונים תפעוליים (כולל סיכון מודל וסיכון מעילות והונאות) וסיכון המשאב האנושי בפעילות הטכנולוגיה	סיכון תפעולי – הבנק פועל לפי תכנית עבודה סדורה התואמת את הנחיות באזל משנת 2021, כשהוא נותן דגש לתהליכי הערכה עצמית לזיהוי ליקויים גבוהים, ככל שימצא, כולל התנעת תהליך ארגוני להפקת לקחים ולמידה מאירועים ביחידות הבנק השונות. באופן דומה, פועל הבנק לפי תכנית העבודה שנקבעה לטיפול בסיכון מעילות, כשהוא מחזק את יכולות ניטור האנומליות, מבצע סקרים למיפוי מוקדי סיכון מעילות, ופועל לחיזוק התהליכים והכלים שקבע למניעת מעילות. המשכיות עסקית – השלים את ניתוח התרחיש הביטחוני (המעודכן של בנק ישראל) ותרחיש רעידת האדמה על פי תרחישי הייחוס של בנק ישראל, ופועל לפי תכנית התרחישים שקבע. הבנק ממשיך לשדרג את יכולת הבקרה שלו על הפעילות הטכנולוגית, והקים פונקציית בקרה בקו הראשון, בנוסף, השלים הבנק עיצוב מתודולוגיה לניהול ובקרת פרויקטים, וכן השלים את אסטרטגיית המחשוב, נתונים ודיגיטל, שיאפשר תמיכה באסטרטגיית העסקית של הבנק. הבנק נמצא במהלך שוטף לתיקוף המודלים המשמשים אותו לצורך ניהול הסיכונים והניהול העסקי, על פי מדיניות הבנק לתיקוף מודלים.
סיכון סייבר	תקיפת סייבר עלולה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, גניבת נתוני הלקוחות ופגיעה במויטיב הבנק. הבנק המשיך בשנה האחרונה, כחלק מהאסטרטגיה שלו, לשדרג את יכולות הגנת ובקרת הסייבר שלו ולהתאימם לעלייה המתמשכת באיומי הסייבר בשנים האחרונות. שהיא עלייה מובנה, בין היתר, עקב השימוש הנרחב יותר בערוצים הדיגיטליים. בנוסף, האירועים הביטחוניים באזורנו ומעורבות מדינות עוינות בתקיפות הסייבר על מוסדות ישראליים, מחייבים תשומת לב תמידית לסיכון מתעורר זה. במהלך השנה המשיך הבנק להתקדם במהלך לטיפול באנומליות, בשיטות פעולה בין יחידות הבנק הרלבנטיות, ובתחילת שנת 2023 השלים גיבוש מתודולוגיה נרחבת לניהול פרופיל ותאבון הסיכון של הסייבר המתבססת על מספר גורמי סיכון ופרמטרים שיש להם השפעה על פרופיל סיכון הסייבר ואפקטיביות הבקרת לטיפול בסיכון.
סיכון עסקי ואסטרטגי	ביום 27 באוקטובר, 2022 דן דירקטוריון הבנק ברענון התכנית האסטרטגית שאושרה בשנת 2021. הרענון בחן את מתווה התכנית בהתאם להתפתחויות בשווקים כולל ברמת המאקרו תוך תשומת לב לתחרות, ההזדמנויות והאיומים. הבחינה העלתה כי אסטרטגיית הבנק ממוקדת, הולמת את תאבון הסיכון של הבנק ויציבה, גם לנוכח האיומים הנוכחיים, כגון, מצב המאקרו. המהלך הושלם עם אישורה של אסטרטגיית המחשוב, הנתונים והדיגיטל, המציגה תכנית מודרניזציה בהתבסס על מערכת הליבה של הבנק. רענון התכנית לווה באיתגורה, בין היתר, באמצעות תרחישי קיצוץ, וכמו כן, בוצע איתגור לאסטרטגיית המחשוב, הנתונים והדיגיטל. האיתגור העלה כי התכנית העסקית של הבנק הולמת את תאבון הסיכון ואת תכנון ההון של הבנק (לאופק תכנון של 3 שנים) וכי פוטנציאל ההפסד בקיצוץ הוא נמוך יחסית, ואינו מהווה איום לחוסנו של הבנק.
סיכון רגולטורי, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור, אכיפה פנימית, הוגנות וציות	הבנק פועל לפי תכנית העבודה להסדרת הטיפול ברגולציה, בהתאם להוראה 308. כולל הערכת הסיכון ומיפוי מוקדי רגולציה, שדרוג יכולות הערכת הסיכון, ויצירת מסגרת בקרה וניטור הכוללת, בקורות מפתח ומיכון בקורות קיימות ככל הניתן, תוך הפרדה בין בקורות קו ראשון ובקורות קו שני. סיכון זה התעורר מאז תחילת 2022, עקב הטלת הסנקציות על פעילות הבנקים ברוסיה, תוצאת העימות באוקראינה. הבנק נוקט משנה זהירות בפעילותו בקשר עם הסנקציות, ובפועל בקפדנות בהתאם למכתב של המפקח על הבנקים והנחיות נוספות המגיעות מבנק ישראל מעת לעת, מידת השפעתן על פעילות הבנק, נמוכה יחסית. הבנק פועל, בהתאם לציפיות המפקח על הבנק, לשדרוג מתמשך של הטיפול בסיכון ההוגנות. למצב הפוליטי יש פוטנציאל להתפתחות סיכון רגולטורי בגין חקיקה היכולה לפגוע בעמידת הבנק ביעדיו העסקיים. בשלב זה, לא ניתן להעריך את השפעת האירוע.
ESG וסיכון אקלים	תשומת הלב של המדינות והרגולטורים ברחבי העולם, כולל בנק ישראל לסוגיית השפעת סיכונים האקלים והסיכון הסביבתי, על הכלכלה, התעשיות השונות ועל פרופיל הסיכונים של הבנקים, גברה באופן משמעותי בשנים האחרונות וזאת מתוך הבנה כי התמששות של סיכונים אלו יכולים להשפיע על המערכת הבנקאית ובמקרים קיצוניים אף להשפיעות גלובליות ומערכתיות. לבנק מדיניות לניהול הסיכון הסביבתי מזה שנים והוא נמצא בשלבי למידה של הנושא, תוך שהוא פועל לפי הנחיות בנק ישראל. הבנק פועל באופן שוטף להסדרת המסגרת לטיפול בסביבה, חברה וממשל בהיבטי הנגשת שירות למגוון לקוחות ונגישות, הכללה פיננסית בקרב אוכלוסיות מגוונות, מעורבות חברתית ותרומה לקהילה ומגוון נושאים אחרים, ומגבש, באמצעות פורום ייעודי, תכנית עבודה לטיפול בנושא. לפרטים נוספים ראה דוח סביבה, חברה וממשל תאגידי של הבנק באתר הבנק, וכן, סעיף 1.3 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

מידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות 203-209. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב לרבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

נכסי סיכון האשראי של הבנק גדלו מתחילת השנה (ב-16.5%), יחסית לסוף 2021, כתוצאה מעלייה בביצועי האשראי בכל הסגמנטים של תיק האשראי. נכסי הסיכון התפעולי עלו, תוצאה של העלייה בהכנסות הבנק. נכסי סיכון השוק של הבנק ממשיכים להיות נמוכים ונכסי הסיכון בגין חשיפתו לצדדים נגדים ובגין סיכון סליקה הם זניחים, ראה טבלה מספר 2 להלן. טבלה מספר 3 להלן מלמדת על הרכב ההון של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק. כאמור, הבנק פועל בהתאם לתכנון ההון שלו ושומר על יעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון כולל שולי הביטחון. כפי שציינו לעיל, בסוף שנת 2022 עדכן דירקטוריון הבנק את יחס ההון רובד 1 ואת יחס ההון רובד 2, בהמשך להודעת בנק ישראל על החלטתו להוריד את יחס ההון רובד 1 הנדרש מהבנק.

טבלה מספר 2 – סקירת נכסי סיכון משוקללים:

נכסי סיכון משוקללים ⁽¹⁾	דרישות הון מזעריות ⁽²⁾	
	31/12/2022	31/12/2021
	במיליוני ש"ח	
סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ⁽³⁾⁽²⁾	10,703.7	9,260.0
סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית) ⁽³⁾	3.0	0.2
התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	12.7	0.7
סיכון סילוק (Settlement risk)	-	-
סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקלי סיכון 250%)	113.8	132.5
סך הכל סיכון אשראי	10,833.2	9,393.4
סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	31.9	85.1
סיכון תפעולי	1,128.4	987.3
סך הכל	11,993.5	10,465.8
959.5		

(1) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוז וסכומים מתחת לספי הניכוי.

(2) מחושב בהתאם לגישה הסטנדרטית עפ"י ההקלות בניהול בנקאי תקין מס' 201.

(3) ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה. במסגרת החוזר הובהר כי לאור הניסיון שנצבר והלקחים שהופקו מהתמודדות המערכת הבנקאית עם השפעות משבר הקורונה, עלה הצורך לעדכן את הוראת השעה. החל מיום 1 בינואר 2022 תוקף הוראת השעה פג למעט הוראות ספציפיות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר.

(4) נתונים ליום 31 בדצמבר 2022 כוללים התאמות בגין השפעת יישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים.

(5) יעד יחס הלימות ההון, החל מיום 31 בדצמבר 2022, ליחס הון עצמי רובד 1 שקבע הדירקטוריון 10.0%. מעל יחס זה קבע הדירקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי ביטחון של ההנהלה בשיעור של 0.15%. יעד ההון הכולל נקבע על 12.5% ושולי הביטחון ליעד זה 0.25%.

קשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות

לפרטים נוספים בנוגע לקשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות, ראה טבלאות LI1 ו-LI2 בתוספת א' להלן.

מידע נוסף על נכסים משוקללים בסיכון

פעילויות עסקיות של הבנק כפי שתוארו לעיל יוצרות לבנק חשיפות בעלות אופי שונה ומחייבות הקצאת הון שונה. ניתוח כמותי שלהן מאפשר להבין את התפלגות נכסי הסיכון לפי סוג נכס סיכון, בין קווי הפעילות השונים. לצורך הצגת הקשר שבין פעילויות עסקיות של הבנק כפי שבאות לידי ביטוי בדוח הכספי לבין דרישות ההון של הבנק, הגילוי של נכסי הסיכון לפי חלוקה לפעילויות העסקיות השונות של הבנק בוצע בהתאם לקווי העסקים של הבנק כפי שהוצגו **בביאור 28 בדבר מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022**.

טבלה מספר 3 - נכסי סיכון לפי חלוקה לפעילויות עסקיות:

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022							
במיליוני ש"ח							
סיכון	עסקים קטנים		עסקים בינוניים		נכשאות פרטית	משקי בית	סך הכל
	זעירים	וגדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי ואחר			
סיכון אשראי	2,645.3	473.4	-	676.9	14.3	7,023.3	10,833.2
סיכונים שוק	-	-	-	31.9	-	-	31.9
סיכון תפעולי	177.0	39.7	0.1	420.7	16.3	474.5	1,128.4
סך הכל	2,822.3	513.1	0.1	1,129.5	30.6	7,497.9	11,993.5

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021							
במיליוני ש"ח							
סיכון	עסקים קטנים		עסקים בינוניים		נכשאות פרטית	משקי בית	סך הכל
	זעירים	וגדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי ואחר			
סיכון אשראי	1,494.4	614.0	-	690.9	2.5	6,591.6	9,393.4
סיכונים שוק	-	-	-	85.1	-	-	85.1
סיכון תפעולי	130.9	39.5	3.5	316.6	13.0	483.8	987.3
סך הכל	1,625.3	653.5	3.5	1,092.6	15.5	7,075.4	10,465.8

טבלה מספר 4 - תנועה בנכסי סיכון משוקללים:

הטבלה שלהלן מציגה שינויים שחלו בנכסי סיכון של הבנק במהלך התקופה המדווחת לפי סוג נכס סיכון. הטבלה מלמדת על השינוי בנכסי הסיכון בשנה הנוכחית, כפי שהראינו גם לעיל: עלייה בנכסי סיכון אשראי בגין העלייה בביצועים, עלייה בסיכון התפעולי בגין העלייה בהכנסות הבנק וירידה בסיכון שוק, בכל אחד מסעיפיו, הנובעת בעיקר, מפעולות יזומות של הבנק לצמצום החשיפות עקב האירועים בשווקים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2021	2022	
במיליוני ש"ח		
שינוי חשיפות סיכון אשראי		
8,455.5	9,393.4	יתרת פתיחה ליום 1 בינואר
801.8	1,533.6	אשראי
42.3	(5.5)	ניירות ערך
(10.4)	2.9	נגזרים
154.1	(146.4)	חוץ מאזני
(49.9)	55.2	אחר
9,393.4	10,833.2	יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר
סיכון תפעולי		
961.4	987.3	יתרת פתיחה ליום 1 בינואר
25.9	141.1	שינוי בהכנסה גולמית ממוצעת
987.3	1,128.4	יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר
סיכונים שוק		
18.1	85.1	יתרת פתיחה ליום 1 בינואר
40.0	(31.3)	סיכונים ריבית
31.1	(31.3)	סיכונים מניות
(4.1)	9.4	סיכונים מט"ח
85.1	31.9	יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר

חלק 3 - הרכב ההון

טבלה מספר 5 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1):

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021			יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		
הפניות למאזן הפיקוחי	אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	
במיליוני ש"ח					
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים					
1+2	-	226.8	-	261.3	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
3	-	906.0	-	994.8	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
4	-	(6.1)	-	(34.9)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
5	-	-	-	34.8	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג (זכויות מיעוט)
	-	1,126.7	-	1,256.0	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים					
9	-	(5.5)	-	(0.3)	מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
	-	(5.5)	-	(0.3)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
	-	1,121.2	-	1,255.7	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון רובד 2: מכשירים והפרשות					
18A	-	253.1	-	202.1	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
	-	110.1	-	145.0	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפי השפעת המס המתייחס
	-	363.2	-	347.1	הון רובד 2 לפני ניכויים
	-	363.2	-	347.1	הון רובד 2
	-	1,484.4	-	1,602.8	סך ההון
	-	10,465.8	-	11,993.5	סך נכסי סיכון משוקללים

הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2022	
יחסי הון וכריות לשימור הון		
10.7%	10.5%	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
10.7%	10.5%	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
14.2%	13.4%	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים		
8.6%	9.5%	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
8.6%	9.5%	יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
11.5%	12.5%	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)		
53.0	56.4	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2		
113.2	145.0	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
110.1	145.0	התקרה להכללה הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי

לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2), ראה תוספת א' לדוח זה.

מבנה ההון הרגולטורי

ההון הרגולטורי הוא הבסיס לחישוב יחס הלימות ההון שמחושב כיחס בין סך ההון הרגולטורי הכשיר לבין נכסים משוקללים בסיכון. מדידת ההון הרגולטורי מבוססת על חלוקת ההון להון עצמי רובד 1 ולהון רובד 2.

ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם מסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי, נכסים בלתי מוחשיים ורווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA). הניכוי בפועל בבנק הוא מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי (ראה טבלה מספר 6 להלן).

הון רובד 2 כולל מכשירי הון וכתבי התחייבות נדחים מסוג COCO (CONTINGENT CONVERTIBLES) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן, מכשירי ההון וכתבי ההתחייבות אשר אינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן מופחתים בהדרגה לפי הוראות המעבר (בסכום זניח) והפרשה קבוצתית להפסדי אשראי. לפרטים נוספים אודות הרכב ההון הפיקוחי ראה פרק 2 לדוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2022.

מגבלות על מבנה ההון

כדי להבטיח כי עיקר ההון הרגולטורי של הבנק הוא ברמת איכות גבוהה, נקבעו בהוראות מגבלות על מבנה ההון. בפרט, בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו המגבלות הבאות:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

הדוח הבא נועד לספק מידע בדבר התנועות שחלו במהלך תקופת הדיווח ברכיבי ההון הפיקוחי. הדוח מבוסס על יתרות שנכללו במסגרת הדוח הכספי ומוצג בהתאם ליתרות רכיבי ההון המשמשות לחישוב ההון הפיקוחי בכפוף להסדרי הוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

טבלה מספר 6 - דוח תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי:

ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2021	
במיליוני ש"ח		
הון עצמי רובד 1		
		יתרת פתיחה לתחילת תקופה
988.9	1,126.7	הון מניות רגילות שהונפק על-ידי התאגיד הבנקאי
-	3.6	רווח השנה המיוחס לבעלי מניות האם
143.9	163.4	דיבידנד שחולק
(15.1)	(43.1)	דיבידנד שהוכרז וטרם שולם
-	(35.1)	תנועה ברווח כולל אחר
(2.1)	(28.8)	מזה: הפרשי תרגום
-	-	מזה: זמין למכירה
1.1	(56.5)	מזה: התאמות בגין הטבות עובדים
(3.2)	12.8	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים אחרים
-	-	מיסים נדחים לקבל שמיומשם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים
5.6	-	נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
-	-	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף
-	-	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
-	34.5	קרן הון בגין עיסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה
-	34.8	זכויות שאינן מקנות שליטה
1,121.2	1,256.0	יתרת סגירה
הון רובד 1 נוסף		
-	-	יתרת פתיחה
-	-	מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי, הכשירים להכללה בהון
-	-	הפיקוחי בתקופת המעבר
-	-	השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקות באופן ישיר או עקיף
-	0.3	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
-	0.3	יתרת סגירה
1,121.2	1,255.7	סך הכל הון רובד 1
הון רובד 2		
		יתרת פתיחה לתחילת תקופה
345.4	363.2	ירידה במכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי
-	(51.0)	בתקופת המעבר*
11.9	-	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד, הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5.9	34.9	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	-	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
363.2	347.1	יתרת סגירה לתום התקופה
1,484.4	1,602.8	סך הכל הון כולל

* מוצג בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל III כפי שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

בהתאם להוראות בנק ישראל נדרשים הבנקים ליישם את מסגרת העבודה של ועדת באזל בנושא הלימות ההון כפי שמתעדכנת מעת לעת והכל בהתאם להוראות והנחיות של בנק ישראל ובהתאם להוראות מעבר שנקבעו על ידי לצורך היישום. הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן, במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות אלו מיושמות בהתאם להסדרי מעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299.

הוראות באזל III, בדומה להוראות באזל II שקדמו להן, מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות הנדרשת בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק (בתיק הסחיר) וסיכון תפעולי.
- נדבך שני - בקרה על מכלול גורמי הסיכון על ידי תהליך ה- ICAAP ותהליך סקירת הפיקוח (SREP).
- נדבך שלישי - משמעת שוק - גילוי לציבור.

הנדבך הראשון מאפשר, לצורך חישוב דרישות ההון, שימוש במספר גישות למדידת רכיבי סיכון בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק (על התיק הסחיר של הבנק וסיכון הבסיס) וסיכונים תפעוליים: הגישה הסטנדרטית (Standardized Approach) הקובעת משקולות סיכון קבועות בהתאם לגורמי הסיכון השונים שנועדו לכסות הפסד בלתי צפוי לבנק. הוראות באזל מאפשרות שימוש לצורך הקצאת הון, בגישות מתקדמות יותר, המבוססות על מודלים פנימיים לאמידת סיכון השוק בתיק הסחיר (מודלים כמו VAR, ראה להלן), מודלים המתבססים על דירוג של כל לקוח (במונחי הסיכונים לכלל וההפסד בהינתן כשל מעסקת אשראי של כל לקוח) שלא ניתן להם אישור לשימוש על ידי המפקח על הבנקים לצורך חישוב דרישות ההון, והם משמשים את הבנק רק לצורך הערכת סיכונים פנימית.

פירוט לגבי הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי:

קטגוריה	גישת הבנק לחישוב ההון
סיכון אשראי	גישה סטנדרטית
סיכונים שוק	גישה סטנדרטית
סיכון תפעולי	גישה סטנדרטית
סיכון אשראי צד נגדי	גישת החשיפה הנוכחית

הנדבך השני שם דגש על ניהול סיכונים אינטגרטיבי בשגרה ובקיצון. במסגרת זו נדרשים הבנקים לקבוע מתודולוגיות, תהליכים ונהלים אשר נועדו להבטיח את הלימות ההון בטווח הארוך, תוך בחינת כל הסיכונים המהותיים להם חשוף הבנק, כולל במצבי קיצון חמורים. מכאן, ליבת הנדבך היא תהליך תכנון ההון שמבצע הבנק לאופק תכנון של שלוש שנים הבוחן את יעדי ההון שקבע הבנק במצבי קיצון מגוונים בדרגות חומרה גבוהות, תוך התייחסות למכלול הסיכונים המהותיים לפעילותו ולתכנית העסקית שלו. הבנקים נדרשים להוכיח את יישום המתודולוגיות הנדרשות להבטחת הלימות ההון. הפיקוח על הבנקים מבצע תהליך להערכת תהליכים אלו, תהליך ה- SREP, וקובע אמצעי פיקוח בהתאם לצורך ולתוצאות ההערכה.

הנדבך השלישי מתייחס לרמת שקיפות ודרישות גילוי שתיושמה בדיווח לציבור של תאגידים בנקאיים, כחלק משלים לנדבך השני. דרישות אלו נועדו לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים להעריך את הלימות ההון של הבנק ואת המידע הנוסף הכלול בדוחות אלו לגבי ההון של הבנק, החשיפה לסיכונים השונים ותהליכי הערכתם. בנוסף, מיישם הבנק דרישות הגילוי שנקבעו על ידי ועדת EDTF כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

ההון המוחשי (Tangible Common Equity) והלימות הון ביישום מלא של הוראות באזל III

ההון המוחשי מייצג סך הון המניות של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים, מוניטין ומניות בכורה ככל שקיימות. יחס ההון המוחשי הינו השיעור של ההון המוחשי מתוך הנכסים המוחשיים של הבנק (סך הנכסים של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין). הון הבנק, רובו ככולו, מהווה הון מוחשי לתאריך הדיווח. נציין כי לבנק תמהיל פעילות לא מורכב יחסית ליתר הבנקים במערכת, ולאור זאת, הבנק נמנע שאינו מושפע מהוראות המעבר שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין 299 בנוגע ליישום הוראות באזל III.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, לפני הקלות מיום 31 במרץ 2020, נדרש הבנק לעמוד ביחס הון רובד 1 מזערי של 9% ועל יחס הון כולל מזערי של 12.5%. ליחס הון רובד 1 התוספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדירור במועד הדיווח.

הבנק מיישם את הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 בנושא מדידה והלימות הון כפי שפורסמו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי שעודכנו על מנת להתאימן להוראות באזל.

קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון כאשר יתר השלבים נגזרים ממנו. יעדי ההון נקבעו תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית, העסקית והארגונית של הבנק ובהתאם לפרופיל הסיכון שלו. לאור אי הוודאות הכלכלית הגבוהה והסיכונים הנלווים (השפעת מגפת הקורונה) המחייבים תכנון הון זהיר ושמרני, אישר הדירקטוריון בישיבתו מיום 26 באוקטובר 2021, מדיניות חלוקת דיבידנד מעודכנת וקבע שיעד הון רובד 1 החל מיום 31 בדצמבר 2021 יהיה 10.25%, ובישיבתו מיום 16 בנובמבר 2021 קבע שיעד ההון הכולל החל מיום 31 בדצמבר 2021 יהיה 12.5%. בחודש אפריל 2022 אישר דירקטוריון הבנק תוספת שולי ביטחון ליעדים אלה, בשיעור 0.2%.

בהמשך לתהליך ההערכה שביצע בנק ישראל לבנק במהלך שנת 2022 והחלטתו, במהלך חודש דצמבר 2022, להפחית מדרישות יחס הון רובד 1 של הבנק, קבע הדירקטוריון בישיבתו מיום 24 בינואר 2023 כי יחס ההון רובד 1 הנדרש החל מיום 31 בדצמבר, 2022 יעמוד על 10.0%, תוך העלאת שולי הביטחון לשיעור של 0.25%. יעד ההון הכולל נקבע על 12.5%. שולי הביטחון עודכנו גם לגבי יעד זה ל-0.25%. מדיניות ניהול ההון של הבנק עודכנה, והיא קובעת את דרכי הפעולה והדיווחים הנדרשים, ככל שיחסי ההון יהיו בתוך שולי הביטחון שנקבעו.

תהליך הערכת הלימות ההון (ICAAP) ותכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית האסטרטגית וניהול הסיכונים של הבנק בראייה צופת פני עתיד. במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש על ידי הבנק. יעדי ההון השמרנים שנקבעו מסכמים את הערכת הדירקטוריון על נאותות ההון של הבנק בהתייחס לתכנית העסקית לאופק תכנון של שלוש שנים, הסיכון שהוגדר, פרופיל הסיכונים, הממשל התאגידי, והמצב הכספי של הבנק. ממועד ביצוע ה- ICAAP האחרון של הבנק, ביצע הבנק מספר תרחישים אחידים, המתבססים על תנאי המאקרו שקובע בנק ישראל לכל המערכת, ואומדן הבנק להשפעת השינויים שקבע בנק ישראל בתרחיש שלו על פעילות ויעדי התכנית העסקית. תוצאת התרחיש האחרון של הבנק לימדה כי הפגיעה ביחס הון רובד 1 של הבנק היא נמוכה יחסית, ובהסתמך על התוצאות שפרסם בנק ישראל בסקירה השנתית שלו לשנת 2021 על המערכת הבנקאית, תוצאת הבנק נמצאת לערך באמצע טווח התוצאות של הבנקים. זאת, על אף השמרנות הרבה שנקט הבנק בחישוב הפסדי האשראי על תיק המשכנתאות שלו בתרחישי הקיצון (שעל סמך התוצאות שפרסם בנק ישראל בסקירה השנתית), גבוהות מממוצע המערכת. יתר על כן, חישובי הבנק נערכו ללא הכרה בתיקים הנמכרים בשנים הבאות, הנכללים בתכנית האסטרטגית של הבנק. בהתחשב במכירות תיקים אלה, תוצאת הבנק היא מהנמוכות במערכת, עדות לפרופיל סיכון אשראי בתיק שרובו מבוסס בטחונות, ומדיניות השקעות שמרנית. כפי שציינו לעיל, הבנק הגביר את ביצוע מבחני הקיצון עקב האירועים האחרונים, וכן, כחלק מריעון התכנית האסטרטגית ואיתור תכנית העבודה לשנת 2023. כל החישובים לימדו על הערכת סיכון דומה - פגיעה מתונה יחסית בהון רובד 1 של הבנק.

למטרת קביעת משקלי הסיכון, משתמש הבנק בדירוגי חברת הדירוג - Standard and Poor's Rating Group.

יתרת כתבי התחייבויות נדחים שהונפקו לציבור ופיקדונות נדחים שגויסו ממשקי בית ומלקוחות מוסדיים, הנכללת בהון רובד 2 לאחר ניכויים לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי הסיכון, הסתכמה ב-31 בדצמבר 2022 ב-202.1 מיליוני ש"ח, בהשוואה ל-254.0 מיליוני ש"ח בתום שנת 2021.

ביום 9 ביוני 2016 הנפיקה ירושלים מימון והנפקות (2005) בע"מ, חברת בת בשליטה ובבעלות מלאה של הבנק (להלן: "חברת הבת"), 128.4 מיליוני ש"ח כתבי התחייבות נדחים מותנים, סדרה 11 מסוג COCO (Contingent Convertibles) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן.

כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 7 ביוני, 2026 עם אופציה אשר הינה בידי חברת הבת לפירעון מוקדם, לא לפני 7 ביוני, 2021 ולא לאחר 7 ביולי, 2021, צמודים למדד אפריל 2016, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.2% לשנה, עד למועד הפירעון המוקדם. ביום 24 ביוני, 2021 החליטה חברת הבת כי תפדה את כתבי התחייבות נדחים (סדרה 11) בפירעון מוקדם מלא בהמשך לדיווח המידי של החברה מיום 20 במאי, 2021 בדבר התמלאות התנאים לביצוע הפדיון המוקדם.

ביום 11 בדצמבר 2017 הנפיקה ירושלים מימון והנפקות (2005) בע"מ 105.9 מיליוני ש"ח, כתבי התחייבות נדחים מותנים (סדרה 12) מסוג COCO (contingent convertibles) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן. כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 11 בדצמבר 2027 עם אופציה אשר הינה בידי חברת הבת לפירעון מוקדם, לא לפני 11 בדצמבר 2022 ולא לאחר 11 בינואר 2023, צמודים למדד נובמבר 2017, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 1.9% לשנה המשולמת כל חצי שנה, עד למועד הפירעון המוקדם. ביום 18 בדצמבר, 2022 דיווחה חברת הבת כי ביום 22 בדצמבר, 2022 תפדה את כתבי ההתחייבות הנדחה (סדרה 12) בפירעון מוקדם מלא בהמשך לדיווח המידי של החברה מיום 6 בדצמבר, 2022 בדבר התמלאות התנאים לביצוע הפדיון המוקדם.

ביום 7 ביוני, 2021 הנפיקה חברת הבת 142,500,000 ש"ח ערך נקוב סדרה 17 (COCO) ובתמורה כוללת (ברוטו) 142,500,000 ש"ח. לפי תנאי האג"ח על החברה לשלם ריבית בסך 1.22% כל 30 במאי החל משנת 2022, קרן האג"ח תיפרע בתשלום אחד בשנת 2032 כאשר לחברה עומדת אפשרות לבצע פירעון מוקדם החל משנת 2026, בהודעה מוקדמת בכפוף לתנאי האג"ח כפי שפורטו בהצעת המדף. אפשרות לפירעון מידי, לאחר המועד האמור, קיימת אחת לרבעון, לשיקול דעתה של החברה. ביום 20 במאי, 2021 דיווחה חברת הבת, ירושלים מימון והנפקות (2005) בע"מ כי בהתאם לדוח הצעת מדף שפרסמה חברת הבת. ביום 7 ביוני, 2016 ("דוח הצעת מדף") החליט דירקטוריון חברת הבת, כי תפדה ביוזמתה בפדיון מוקדם מלא את כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה 11) בכפוף לעמידה בתנאי אישור המפקח על הבנקים. המפקח על הבנקים אישר את ביצוע הפדיון המוקדם, בכפוף להנפקת סדרה חדשה של כתבי התחייבות נדחים טרם ייפרעו כתבי ההתחייבות הנדחים של סדרה 11. חברת הבת, אכן הנפיקה ביום 7 ביוני, 2021 סדרה של כתבי התחייבות נדחים (סדרה 17) בסך 142,500,000 ש"ח ערך נקוב. ופרעה בפירעון מוקדם את סדרה 11 בסך 128,400,000 ש"ח ערך נקוב ביום 24 ביוני, 2021.

ביום 5 בדצמבר, 2022 ביצעה חברת הבת הנפקה פרטית מול משקיע מוסדי בסך של 50.0 מיליון ש"ח ע.נ ובתמורה כוללת (ברוטו) של 50.0 מיליון ש"ח. לפי תנאי האג"ח על חברת הבת לשלם ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן, בסך של 5.13% כל 31 במאי החל משנת 2023, קרן האג"ח תיפרע בתשלום אחד בשנת 2032 כאשר לחברת הבת עומדת אפשרות לבצע פירעון מוקדם החל משנת 2027, בהודעה מוקדמת בכפוף לתנאי האג"ח כפי שפורטו בהצעת המדף. אפשרות לפירעון מידי, לאחר המועד האמור, קיימת אחת לרבעון, לשיקול דעתה של חברת הבת.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן, כמוגדר להלן, תבצע החברה מחיקה של קרן כתבי התחייבות.

אירוע מכונן יקרה במידה ויחס ההון העצמי של בנק ירושלים בע"מ ירד מ-5% או כמוקדם מבין:

- (1) הודעת המפקח על הבנקים כי מחיקה הכרחית על מנת לא להגיע לנקודת אי קיימות, או,
 - (2) החלטת המפקח על הבנקים לבצע הזרמת הון מהמגזר הציבורי, או תמיכה שוות ערך, שבלעדיה יגיע הבנק לנקודת אי קיימות, כפי שקבע המפקח על הבנקים.
- כתבי ההתחייבות עומדים בתנאי הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 202 ומוכרים על-ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2.

ההון רובד 2 כלל ב-31 בדצמבר 2022 בנוסף 145.0 מ' ש"ח הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת מס.

טבלה מספר 7 - חישוב יחס ההון:

דרישות ההון מחושבות בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 209-201 ובכפוף להוראות המעבר כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2022	
במיליוני ש"ח		
הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
1,121.2	1,255.7	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
-	-	הון רובד 1 נוסף, לאחר הניכויים
363.2	347.1	הון רובד 2, לאחר הניכויים
1,484.4	1,602.8	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
9,393.4	10,833.2	סיכון אשראי
85.1	31.9	סיכונים שוק
987.3	1,128.4	סיכון תפעולי
10,465.8	11,993.5	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
באחוזים		
10.7	10.5	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.2	13.4	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.6	9.5	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
11.5	12.5	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ⁽¹⁾

(1) לאור התפרצות נגיף הקורונה וחלק מהתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין, פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה הנוגעת לעדכון הוראה 201 אשר כוללת הפחתת דרישות ההון הרגולטוריות החלות על הבנקים בנקודת אחוז אחת וכן עדכון להוראה 329 אשר מבטלת את דרישות ההון של נקודת אחוז נוספת על הלוואות לדיור שהועמדו בתקופת המשבר וזאת על מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי.

טבלה מספר 8 - ניתוח השפעת השינויים על יחס הון עצמי רובד 1:

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022	
השפעת השינוי ב-100 מיליוני ש"ח בסך נכסי התיכון	השפעת השינוי ב-100 מיליוני ש"ח בהון עצמי רובד 1	השפעת השינוי ב-1 מיליארד ש"ח בסך נכסי התיכון	השפעת השינוי ב-100 מיליוני ש"ח בהון עצמי רובד 1
1.1	1.0	0.9	0.8
-0.9		-0.8	

בשנת 2022 גדל ההון עצמי רובד 1 בכ- 12% בעיקר, כתוצאה מהעלייה המשמעותית ברווח השנתי שלותה בעליה גדולה יותר בנכסי הסיכון, בשיעור של כ- 14.5%. כתוצאה מכך יחס הון עצמי רובד 1 ירד מ- 10.7% ליום 31 דצמבר 2021 ל- 10.5% ליום 31 דצמבר 2022. יחס ההון הכולל ירד מ- 14.2% ליום 31 דצמבר 2021 ל- 13.4% ליום 31 דצמבר 2022. הירידה ביחס הון רובד 1 בסוף שנת 2022 מתואמת עם החלטת בנק ישראל להוריד את יחס הון רובד 1 של הבנק שבעקבותיה קבע הדירקטוריון יחס הון רובד 1 מעודכן. הבנק נמצא מעל יחסי ההון (רובד 1 וכולל) בתוספת שולי הביטחון, כפי שקבע הדירקטוריון.

ניטור ההון

הבקרה והפיקוח על תהליך תכנון ההון, ניטור ומעקב אחר הגידול ביתרות נכסי הסיכון והגידול בהון הפנימי הנדרש, בהתאמה, אל מול תחזיות השינוי בהון והעמידה ביחס הלימות ההון, מתבצעים באופן שוטף. באגף הכספים מתבצע מעקב שוטף אחר יחסי הלימות ההון והשינויים בו הנובעים מקצב התממשות היעדים העסקיים מחד ומההתפתחות בהון מאידך. דיווחים שוטפים מתבצעים להנהלה ולדירקטוריון, בין היתר, באמצעות דוח מנכ"ל.

הבקרה והפיקוח על תהליך תכנון ההון וההתפתחות בפועל אל מול התחזית מתבצעת באופן שוטף כחלק מניהול ההון והסיכונים של הבנק והמעקב אחר התפתחות הפעילות העסקית של הבנק. בבנק פועל פורום לניהול ההון בראשות המנכ"ל, הבוחן את יעדי ההון לנוכח הביצועים בפועל והתכנית העסקית, כולל יכולת של הבנק להגדיל את הונ, תוצאה של מכירת תיקי אשראי המהווים חלק מאסטרטגיית הבנק ושימוש בכלים נוספים. במהלך השנה עדכן הבנק את מדיניות ניהול ההון שלו, תוך שהוא קובע בין היתר, את הכלים העומדים לרשותו לחיזוק יחס ההון, ככל שהוא מתקרב לשולי הביטחון או נמצא בתחומיהם. תכנון ההון מתבצע לאופק תכנון של שלוש שנים, כאשר בכל אחת מהן, נמצא הבנק מעל יחסי ההון שקבע הבנק, כולל שולי הביטחון. תכנון הון של הבנק נתון לפעילות תיקוף, על ידי יחידת התיקוף של הבנק הפועלת בחטיבת ניהול סיכונים.

חלוקת דיבידנד

לפירוט בדבר מדיניות ומגבלות בחלוקת הדיבידנדים, ראה [ביאור 24א לדוחות הכספיים לשנת 2022](#).

חלק 4 – יחס המינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף, שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון. יחס המינוף נועד להגביל את רמת המינוף בתאגיד הבנקאי.

בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 5%. ביום 1 בנובמבר 2020 לנוכח התמשכות משבר הקורונה, והמשך ההתמודדות של משקי הבית והעסקים עם הקשיים התזרימים בעקבות השלכות המשבר, עלה הצורך להבטיח כי הדרישה מהמערכת הבנקאית לעמוד ביחס מינוף מזערי, המותאמת לימי שגרה, לא תהווה חסם להעמדת אשראי בתקופת המשבר. בשל כך, הוחלט כהוראת שעה להפחית את הדרישה ל-4.5% בבנקים הבינוניים והקטנים (לעומת 5% טרם הוראת השעה). עם תום תוקף הוראת השעה, ביום 31 בדצמבר 2021, המשיכה ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מבניהם. הבנק לא ניצל הקלה זו.

יחס המינוף של הבנק בשנים האחרונות גבוה באופן משמעותי מיחס המינוף המזערי הנדרש ממנו, והוא שומר על יציבות לאורך תקופה, כשהוא עומד על ערכים הגבוהים מ-6%. בהמשך לדרישת בנק ישראל, קבע דירקטוריון הבנק בשנת 2022 שולי ביטחון גם ליחס המינוף, והם עומדים על 0.25%.

טבלה מספר 9 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LRI):

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2021	במיליוני ש"ח
1	סך הנכסים בהתאם לדוחות כספיים מאוחדים	18,907.2	16,837.0
2	התאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים	-	-
3	התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף	-	-
4	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	13.1	-
5	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמא: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)	-	-
6	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)	715.9	887.1
7	התאמות אחרות	144.7	104.6
8	חשיפה לצורך יחס המינוף	19,780.9	17,828.7

טבלה מספר 10 - יחס המינוף (LR2):

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2021	
במיליוני ש"ח			
חשיפות מאזניות			
1	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)	19,046.1	16,944.5
2	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1	(0.3)	(5.5)
3	סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)	19,045.8	16,939.0
חשיפות בגין נגזרים			
4	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים	5.6	1.1
5	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים	13.6	1.5
6	גילום (gross-up) בטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור	-	-
7	(ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)	-	-
8	(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)	-	-
9	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו	-	-
10	(קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)	-	-
11	סך החשיפות בגין נגזרים	19.2	2.6
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
12	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית	-	-
13	(סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)	-	-
14	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך	-	-
15	חשיפות בגין עסקאות כסוכן	-	-
16	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-	-
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
17	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו	2,285.7	3,142.1
18	(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)	(1,569.8)	(2,255.0)
19	פריטים חוץ מאזניים	715.9	887.1
הון וסך החשיפות			
20	הון רובד 1	1,255.7	1,121.2
21	סך החשיפות	19,780.9	17,828.7
יחס המינוף			
באחוזים			
22	יחס המינוף בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 218	6.3%	6.3%

בשנת 2022 גדל ההון עצמי רובד 1 של הבנק בשיעור דומה לעליית סך החשיפות. כתוצאה מכך יחס המינוף נותר ללא שינוי, והוא עומד על 6.3% ביום 31 בדצמבר 2022.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

סיכון האשראי הוא הסיכון לפגיעה בשווי הבנק הנובע מהפוטנציאל שלווה או צד נגדי של הבנק ייכשל בעמידה בהתחייבויותיו ביחס לתנאים שסוכמו או עקב הרעה באיכות הלוואים ושווי הבטחונות שהועמדו על ידם.

פעילות האשראי לציבור מנוהלת במספר מגזרים עיקריים הנבדלים ביניהם במאפייני הלקוחות והשירותים הבנקאיים הנדרשים להם וכן, ביחידה הארגונית האחראית לטיפול בכל אחד מסוגי הלקוחות:

- מגזר משקי הבית, לקוחות הפעילות הבינלאומית ולקוחות מסחריים נמצאים באחריות החטיבה הקמעונאית;
- מגזר עסקי וליווי פרויקטים בנדל"ן (הנמצאת באחריות מחלקת סקטור הנדל"ן) כפופים לחטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים.
- מגזר מוסדיים וניהול פיננסי - כפופים לחטיבת האסטרטגיה וניהול פיננסי.

סיכון האשראי הוא הסיכון העיקרי של הבנק. הסיכון בא לידי ביטוי בפעילות בעיקר מול לקוחות קמעונאיים, כ-90% מהפעילות, אך גם מול לקוחות עסקיים ובפעילות הנוסטר. על מנת לנהל את סיכון האשראי מוגדרות בבנק מדיניות ניהול סיכונים אשראי ומדיניות אשראי המאפשרות בתדירות שאינה פוחתת מתדירות שנתית על-ידי הדירקטוריון. מדיניות האשראי ותאבון הסיכון הותאמו בשנה האחרונה להתפתחויות בסביבה העסקית של הבנק, כולל מצב המאקרו, ובפרט, בגין השפעת עליית הריבית על סיכון תיקי האשראי. כחלק ממהלך זה עודכנו בתחילת הרבעון השני וכן, לקראת שנת 2023, מגבלות תיק המשכנתאות של הבנק, במטרה להקל על לקוחות הבנק בכל הקשור ליחס ההחזר, שהוא גורם דומיננטי ביכולת הלקוח לעמוד בהחזר ההלוואה, ולהקטין את הסיכוי לכשל של הלווה. בנוסף, קבע הבנק תהליך חיתום ידני המתבצע במטרה הבנק ללקוחות שיחס ההחזר החודשי שלהם גבוה מסף שנקבע על ידי ההנהלה, על סמך תרחישים שבחנו את השפעת עליית הריבית על יחס ההחזר העתידי של הלקוח.

בחודש פברואר 2023 פנה הבנק ללקוחותיו המתקשים בהחזר המשכנתא, עקב עליית הריבית, במטרה לאפשר להם לפרוס את הלוואותם ולהקל על יחס ההחזר שלהם. במהלך הרבעון הרביעי אושרה מדיניות האשראי של הבנק, שלקחה בחשבון את השפעת המאקרו על פרופיל סיכון האשראי של הבנק, כולל תיק הנדל"ן והתיק העסקי של הבנק ואת כניסת מערך החיתום הצרכני החדש לייצור, כל זאת במטרה להבטיח עמידת פרופיל הסיכון של הבנק בתאבון הסיכון שנקבע במדיניות. תיק האשראי של הבנק נתון לשורה מקיפה של מבחני קיצון וניתוח רגישות, כחלק מביצוע התרחיש האחד של בנק ישראל, אתגור תכנית העבודה והתכנית האסטרטגית. חלק ממבחני הקיצון שמבצע הבנק מניחים שינויים ברמת הביצועים, בהוצאות להפסדי האשראי, במרווחי התיק ובגורמים נוספים.

במהלך שנת 2022 שמר תיק המשכנתאות של הבנק על רמה דומה של גורמי ומדדי הסיכון בתיק (כולל מחזורים, קבוצות רכישה והלוואות לכל מטרה), יחסית לתחילת השנה: יחס ה- **PTI** הממוצע נע סביב ערך של - 27%, שיעור ה- **LTV** הממוצע בתיק עומד על כ-53% ושיעור הכשלים והמחיקות נמוך מאוד. הבנק בוחן את מדדי הסיכון ואת אופן התפתחותם בשלושת תתי התיקים העיקריים: החברה החדרת, החברה הערבית והמגזר הכללי. לבנק מיומנות גבוהה בפעילות מול החברה החדרת והחברה הערבית, ומדיניות החיתום של הבנק הותאמה לחברות אלה. בחינת התיקים שלהם היא מחויבת המציאות כיוון שיכול להיות שהשינוי בתנאי המאקרו, אלה שיהיו ואלה שיכולים עוד להתהוות, יפעלו בצורה שונה על כל אחת מהחברות.

ערך ה-**LTV** מעל 60% עולה בביצועים ובמלאי, עקב העלייה בשיעור הדירות (שזינקו במהלך השנה החולפת בכ - 20%, ובמהלך 5 השנים האחרונות, בכ - 50%) שהביא לעלייה בהלוואה הממוצעת, ועקב מכירת תיקי משכנתאות למוסדיים המתבצעת בשיעור **LTV** הנמוך מ-60% בהתאם להוראות הרגולטור של הצד הרוכש. הבנק מוכר תיקי אשראי בהתאם לאסטרטגיה שלו ולפי הוראות בנק ישראל, כשהוא מקפיד לבחון את השפעת המכירות על פרופיל סיכון תיק האשראי (השוואה בין גורמי הסיכון לפני ולאחר המכירה) על מנת להבטיח כי אכן נשמרה רמת הסיכון הנמוכה בתיק.

ניתוחי הבנק מלמדים כי שיעורי הכשל והמחיקות בתיק המשכנתאות בבנק רגישים לשיעור ה- **PTI**, בעוד שהשפעת ה- **LTV** היא נמוכה מאוד, בעיקר, בגין העלייה במחירי הדירור בשנים האחרונות שהביאה להגדלת הפער בין ה- **LTV** בעת החיתום לבין ה- **LTV** הנוכחי, וכן, בגין המגבלות שהטיל בנק ישראל על שיעור ה- **LTV** המקסימלי בעת מתן הלוואה. עם זאת, על פי הוראות בנק ישראל, הקצאת ההון עדיין מתבססת על ה- **LTV** במקור, כך שהקצאת הון זו טומנת בחובה הון הגבוה באופן משמעותי מזה שנדרש לפי שיעור ה- **LTV** העדכני. זוהי אחת הסיבות העיקריות לעובדה שאיננו רואים בניתוחים אמפיריים את שיעורי ה- **LTV** הגבוהים בעת החיתום כמסבירים חזקים של כשל. תופעה הפוכה מתרחשת בקשר ל- **PTI**. עליות הריבית האחרונות הגדילו את שיעור ה- **PTI** בפועל של הלוויים יחסית לערכו בעת החיתום, שכן, העלייה בשיעור הריבית גבוהה עבור רוב הלקוחות מהעלייה בשיעור הכנסתם בשנה האחרונה.

נכון לשנת 2022 וגם בחודשים הראשונים של שנת 2023 ממשיך תיק המשכנתאות של הבנק לשמור על רמה נמוכה מאוד של כשלים ומחיקות. שיעור ההפרשה הצפויה של התיק עומדת על כ- 0.02% בלבד ושיעור הכשלים במלאי התיק נמצא בירידה. התחזיות שאנו רואים לאחרונה לפיהן קיים סיכוי כי שיעור הריבית ימשיך ויעלה במהלך שנת 2023 מסבירות את הצורך המתמשך בנקיטת שמרנות ומשנה זהירות המשקפים את אי הוודאות הנוכחית. עם זאת, אנו מדגישים כי תוצאות מבחני הקיצון של הבנק מראים כי גם אם עליות הריבית ימשיכו, תגדל ההפרשה הצפויה של התיק, אך העובדה שהתיק מתחיל משיעור הפרשה כמעט אפסי וכן, העובדה שההון שהבנק מקצה כנגד תיק המשכנתאות הגבוה משמעותית מרמת הסיכון בפועל, ובנוסף, רמת ההפרשה במונחי **CECL** גבוהה בסדרי גודל של פי 3 - 4 משיעור ההפרשה הצפויה המותאמת למח"מ התיק, הם גורם ממתן לרמת הסיכון גם אם תעלה בפועל, מצב שאין לפסול לאור אי הוודאות הגבוהה במדינה ובשוקים. ככל שתימשך אי וודאות זו, גדל להערכתנו, הפוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכון של הבנק ולהשפעתה על עמידת הבנק ביעדיו העסקיים.

הבנק עוקב אחר התפתחות מדדי הסיכון גם בהיבט התפלגותם, שכן הממוצע שלהם אינו מספק בטח לא בעת אירועי קיצון. בפרט, חלה עלייה בשיעור ה- PTI בין 35% ל- 40% עקב עליית הריבית (ולפיכך, קיבלה הנהלת הבנק החלטה כי ביצועים בשיעור PTI מעל 35% יהיו נתונים לחיתום המבוצע על ידי יחידת המטה), וכן, חלה עלייה בשיעור הביצועים להלוואות מעל 25 שנה (ועד 30 שנה, לפי הוראות בנק ישראל), וזאת, בשל החלטת הבנק להקל על ההחזר החודשי של הלקוחות, הרגיש פחות לעליית הריבית ככל שההלוואה ארוכה יותר, ובשל העובדה שציינו לעיל, כי הבנק רואה את יחס ההחזר כגורם העיקרי לפוטנציאל כשל של לקוחות משכנתא. הבנק מבצע מבחני קיצון ברמת הלוואה על מנת להעריך את סיכון הלקוחות ברמה פרטנית. כפי שכתבנו לעיל, מבחני הקיצון מלמדים כי גם אם שיעורי הכשל בתיק המשכנתאות יגדלו באופן משמעותי יחסית לערכם בסוף השנה (פי 5 – 7) וגם אם תחול ירידה משמעותית במחירי הדיוור (בקצב של כ- 10% במהלך כל אחת משלוש השנים הבאות), פוטנציאל ההפסד אינו גבוה והוא מכוסה היטב על ידי ההפרשה שמבצע הבנק בשיטת ה- CECL. עם זאת, הבנק נוקט הזהירות המתחייבת, תוצאת האיומים שתוארו לעיל, ולפיכך, הגדיל לקראת שנת 2023 את שיעור ההפרשה, בהתאם לתוצאות תרחיש קיצון שבוצע על לקוחות שיחס ההחזר המעודכן שלהם עלה על 40%. גם במקרה זה, יש לומר, כי ניתוחים שביצע הבנק לכשלים ההיסטוריים מלמדים כי ה- PTI אינו הגורם היחיד המסביר כשל, ובפרט, הנתונים מלמדים כי שיעור יחס החזר של 40% אינו בהכרח הסף שממנו מתחילים הכשלים לגדול. גם שיעור הפרעונות המוקדמים בתיק הוא תנודתי. לאחר תקופה ארוכה שבה הריבית ירדה, מה שאפשר ללקוחות למחזר הלוואות בריביות נמוכות יותר או לעבור למסלולים צמודי פריים במשקל גבוה יותר בתיק שלהם, חלה ירידה בעת האחרונה בשיעור הפרעונות, והערכת הבנק היא כי מגמה זו עתידה להימשך ככל שהריבית תישאר ברמתה הנוכחית או תמשיך לעלות.

כל הניתוחים שמבצע הבנק כמו גם הגברת תדירותם הם הכרחיים אבל יש להתייחס גם אליהם בזהירות. לו יעמיק המשבר במשק ורמת האבטלה תעלה, יכולות התוצאות להשתנות באופן משמעותי, ובאי הוודאות הנוכחית, אין לפסול שום אפשרות. תהליך של עליית האבטלה יכול להיות גם מהיר יחסית, כפי שהריבית עלתה בצורה מהירה בתקופה קצרה, וזה מחייב אותנו לבחינה שוטפת של ההתפתחויות כדי לשמור על איכות התיק ועל הלוויים. בפברואר 2023, כאמור לעיל, פנה הבנק ללקוחותיו המתקשים בהחזרי המשכנתא ואפשר להם לפרוש את ההלוואות שלקחו, וזאת, על מנת לאפשר להם למתן את יחס ההחזר שלהם. ככל שהריבית תמשיך לעלות בשנת 2023, ניתן לשער שיותר לקוחות ינצלו אפשרות זאת.

כפי שציינו לעיל, במהלך המחצית השנייה של השנה חלה הרעה במצב תיק האשראי הצרכני ורמת המחיקות, שהייתה נמוכה מאוד, עלתה. למרות עלייה זו, סיים הבנק את השנה בשיעור מחיקות הנמוך מהסף שנקבע לתכנית העבודה לשנת 2022. ההרעה נבעה מעלייה בשיעור הכשלים בכלל המערכת של הלקוחות המדורגים נמוך וכן, מעלייה משמעותית בשיעור חדלי הפירעון במערכת כולה ובבנק. הבנק פעל באמצעות מערך החיתום שלו, כדי להגביל או למנוע אשראי ללקוחות שפרופיל הסיכון שלהם והדירוג הוא נמוך או נמוך מאוד. פעילות הנדל"ן של התיק נמצאת ברמת סיכון נמוכה וכל המדדים המבטאים את איכות הפרויקטים ואיכות הלוויים, כולל הלוויים הגדולים של הבנק, מצביעים על יציבות בדירוגי הלוויים והפרויקטים, ויציבות במדדי הסיכון של התיק.

מדיניות ניהול סיכונים אשראי קובעת את קווי ההגנה האחראים לניהול, בקרה וביקורת על סיכון זה, את עקרונות ומגבלות ניהול הסיכון, הכלים להפחתת הסיכון וכלי בקרה לניהול הסיכון. כמו כן, מתואר בה תהליך קביעת הסמכויות, תהליך הדיווח הסדור, דרכי הניטור של פרופיל הסיכון לנוכח תאבון הסיכון שנקבע, המודלים והמערכות המשמשות לניהול ובקרת הסיכונים והעקרונות לניהול הסיכון בעת קיצון, המתבססים גם על מדיניות ותכנית מבחני הקיצון של הבנק.

מסמך מדיניות האשראי המאושר על-ידי דירקטוריון הבנק, מתווה את מדיניות מתן האשראי של הבנק ומפרט את העקרונות למתן אשראי, כולל המגבלות והבטחות. במסגרת המדיניות נקבעים גם עקרונות וכללים לניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללוויים הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלוויים והן ברמת ענפי המשק וקווי העסקים, כאשר תיק האשראי למשכנתאות מפולח לפי המגזרים העיקריים הפועלים בו שיש להם השפעה על פרופיל סיכון התיק הכולל (החברה הערבית, החרדית והמגזר הכללי) ומתייחסת לפיכך, להיבטי ריכוזיות האשראי. השפעת היבטים אלה על הפעילות הקמעונאית של הבנק נבחנים גם לאור שינויים ברמת המאקרו כמו שיעור הריבית והאינפלציה. כאמור לעיל, מדיניות האשראי נבחנה במהלך השנה לאור שינויים מאקרו כלכליים והתפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק או אירוע קיצון, ובהתאמה נערכו בה עדכונים במהלך הרבעון השני של שנת 2022 ולקראת שנת 2023.

בתהליך מתן האשראי נבחנים נתוני העסקה בהתאם לקריטריונים שנקבעו בנהלי הבנק. מנגנון חיתום ואישור האשראי הינו היררכי, מרמת הסניף ועד לרמת ההנהלה הבכירה, על פי מדרג סמכויות שאושר על-ידי הדירקטוריון.

הבנק פועל במספר מישורים כדי לעקוב ולמזער את סיכון האשראי ככל שניתן, החל בשלב חיתום האשראי, אישורו, הבטחות הנדרשים בהתאם למדיניות האשראי ותהליך הגבייה והנהלים הרלוונטיים למעקב ולבקורות השוטפות המבוצעות ביחידות העסקיות המהוות את קו ההגנה הראשון וביחידות הבקרה הייעודיות, כולל פעילות הבקרה המתבצעת על ידי הקו השני, פונקציית ניהול הסיכונים. הבנק משקיע מאמצים רבים לשיפור המקצועיות והמומחיות של העוסקים במתן אשראי וניהולו וכן לפיתוח כלים ממוחשבים, מודלים לדירוג חיתום אשראי ודוחות בקרה שיסייעו בניהולו היעיל של התיק וסגמנטים שלו. כמו כן, הוכנסו שיפורים בתהליכי הגבייה והוטמע מנגנון לגבייה דיגיטלית. ברבעון השני של שנת 2022, עם הטמעת מערך חיתום צרכני חדש, המבוסס על טכנולוגיה מתקדמת ומודלים לחיתום מבוססי שיטות סטטיסטיות מתקדמות עדכן הבנק את תהליך החיתום, קבע ריבית דיפרנציאלית לפי דירוג הלקוח, ובכך, הוא מאפשר מתן הצעות ערך טובות יותר ללקוחות בתהליך מהיר יותר וניתוח רמת הסיכון בתיק הצרכני ובתתי התיקים שלו. במערך החיתום החדש עודכנו הבקורות על מנת לעקוב באופן שוטף אחר התפתחות פרופיל הסיכון של הביצועים החדשים וביצועי מודל החיתום (תהליך בדיקה בדיעבד, **BACKTESTING**). לכניסת מודל החיתום החדש יש משמעות גם מהיבטי הוגנות ואיסור אפליה שכן הדירוג מתבצע ברוב המקרים על ידי "מכונה" כאשר סכום ההלוואה וכן הריבית, נקבעים על ידי טבלת החלטה המאושרת בהנהלת הבנק (בהתאם לתאבון הסיכון שקובע הדירקטוריון), ובכך, פוטנציאל האפליה קטן באופן משמעותי. כפי שצינו לעיל, מנצל הבנק את היכולת של מערך החיתום לבצע שינויים בתהליך החיתום בהתאם להחלטות ההנהלה בזמן אמת, כדי לנהל את תיק האשראי הצרכני באופן דינמי, בהתאם להתפתחות הכשלים והמחיקות בתיק והתפתחות גורמי המאקרו וגורמי הסיכון שיש להם השפעה על פרופיל הסיכון של תיק האשראי. הבקרה על פרופיל הסיכון של התיק הוגברה באופן משמעותי והיא מתבצעת בתדירות שאיננה פוחתת מתדירות יומית.

העקרונות המשמשים להגדרת המדיניות ותאבון הסיכון לניהול סיכון האשראי הם כדלהלן:

- ניהול הסיכון בראיה כוללת של התיק (Portfolio Management) בשגרה ובקיצוץ, בהתאם להשפעת גורמי הסיכון על פרופיל סיכון האשראי של הבנק.
- קביעת שווקי יעד.
- התמקדות באשראי קמעונאי, בעיקר אשראי לדירוג ותושבי ישראל ולתושבי חוץ ואשראי צרכני למשקי בית.
- קביעת מגבלות על LTV ו-PTI ומדדי סיכון נוספים בתחום המשכנתאות.
- קביעת מגבלות המתבססות על מודל דירוג האשראי הצרכני.
- הטלת מגבלות על השימוש במנגנוני הגמישות בעת מתן האשראי, ופעולה כדי לצמצם ככל הניתן.
- משכנתאות למימון נכסים מסחריים.
- אשראי למימון פרויקטים בנדל"ן בעיקר במודל "אופרטור".
- עקרונות למכירת ורכישת תיקים, פעילות המתבצעת לפי האסטרטגיה העסקית של הבנק.
- ניהול הסיכון על פי מחשבוני תשואה (תמחור מותאם סיכון).
- קביעת מגבלות לפיזור גיאוגרפי.
- קביעת מגבלות על ריכוזיות (אשראי, בטוחות, לווים).
- שימוש במערכת דירוג של לקוחות, ופיתוח מתמשך של יכולות לשיפור יכולת דירוג הלקוחות של האשראי.
- שימוש ב-CRM (Credit Risk Mitigation) למזעור סיכון האשראי.
- סיכון מדינה.

לצורך ניהול ובקרה של סיכון האשראי, הבנק עושה שימוש במספר מערכות ממוחשבות. מערכות המחשב מספקות כלי בקרה לקו ההגנה הראשון וכן לקו השני והשלישי, לאיתור ובקרת סיכונים אשראי. בנוסף, הגביר הבנק את יכולות הבקרה וניהול תיקי האשראי שלו, באמצעות פיתוח מגוון דוחות המנטרים את פרופיל הסיכון של התיק, לנכח היעדים העסקיים ותאבון הסיכון שנקבע במדיניות האשראי. חלק לא מבוטל מדוחות אלה מופק בתדירות יומית, ומאפשר ניהול דינאמי של התיק, ובנוסף, מאפשר ניטור זה זיהוי מהיר של שינויים בפרופיל הסיכון של תיקי האשראי לו יתרחשו בסביבת אי הוודאות הנוכחית המתמשכת. עמדת הבנק היא כי הגברת תדירות הבקרה על פרופיל הסיכון, והעשרת דוחות הבקרה לגורמי ומדדי סיכון נוספים הם כלים חשובים יותר לניהול הסיכון בעידן הנוכחי. רכישת תיקי אשראי צרכי אותם מבצע הבנק לפי האסטרטגיה שלו, מעוגנת במדיניות האשראי של הבנק והיא מתבצעת בתהליך מוסדר, הבוחן את כל היבטי ההלוואות בצ'ק ליסט בהתאם למדיניות הבנק לטיפול במוצר חדש, כולל בחינה קפדנית של איכות התיק. הערכת הסיכונים הכרוכים בפעילות והצ'ק ליסט המלווה אותה, נתונים לאישור הנהלת ודירקטוריון הבנק. הבנק השלים הסדרה בנהלים ובמדיניות ייעודית את כל היבטי הטיפול במכירות תיקי משכנתאות, המתבצעים בהתאם להנחיות בנק ישראל.

בין המערכות העיקריות המשמשות את תהליכי ניהול ובקרת סיכונים האשראי ניתן למנות את מערכת האשראי הקמעונאית והמסחרית, מערכת ניהול המשכנתאות, מערכות תומכות לקבלת החלטות אשראי קמעונאית ומערכות לדירוג פנימי של תיקי האשראי.

לבנק מספר מערכות פנימיות לדירוג לווים התומכות בקבלת החלטות אשראי: בתחום ליווי הפרויקטים משלבת המערכת פרמטרים מדוחות החשיפה של הפרויקטים, כגון בחינת קצב ההתקדמות, מצב הנזילות, שחיקת הרווחיות, שווי המלאי ועוד. באשראי הקמעונאית מדורג הלקוח בהתאם למודלי דרוג המתבססים על מאפייני הלקוח בעת בקשת האשראי, בשילוב עם מידע המגיע מלשכת האשראי עמה עובד הבנק במסגרת חוק נתוני האשראי. המודלים מתוקפים ומנוטרים בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים (סיכון מודל) והנחיות בנק ישראל לתיקוף מודלי אשראי. כאמור לעיל, המהלך לעדכון המודלים באשראי הצרכי המתבסס על שיטות סטטיסטיות מתקדמות מהווה חלק מראיית דירקטוריון ונהלת הבנק לשכלל את כלי המדידה, הדיווח והבקרה, לשם קבלת מידע מקיף יותר המסייע בניהול סיכון האשראי והתאמת ריבית העסקה לסיכון הלקוח, ובכך, לתת ערך עסקי גבוה ככל שניתן והצעות ערך טובות יותר ללקוחות הבנק. תהליך עדכון המודלים הפך להיות דינאמי ולבנק היכולת לפתח מודלים בזמן קצר יחסית, ובהתאם לצרכים העסקיים, התפתחות פרופיל הסיכון בתיק והשינויים בסביבה העסקית שלו. תכנית העבודה של הבנק כוללת מספר משימות בתחום זה באשראי הצרכי ובאשראי למשכנתאות שנבחרו בקפידה על מנת לאפשר מתן ערך עסקי ולשדרג עוד יותר את יכולת ניהול הסיכונים של הבנק ואת יכולת החיזוי, בפרט, כאשר נתוני המאקרו כמו שיעור הריבית והאינפלציה משתנים באופן מהיר יחסית למה שחויינו בשנים האחרונות והקשרים בין גורמי הסיכון אינם בהכרח מונוטוניים, והשפעתם על הסגמנטים השונים בתיק איננה בהכרח אחידה. כחלק מזה, השלים הבנק בתחילת שנת 2023 פיתוח מודל לחיזוי פירעונות מוקדמים באשראי הצרכי והחל לבדוק את דרכי הטמעתו לשימושים שונים של הבנק. הבנק החל לפתח גם מודל לחיזוי פירעונות מוקדמים במשכנתאות.

לשם מזעור סיכון האשראי, ההנהלה שמה דגש על תהליכים שוטפים לניתוח הנתונים ולשיפור המדידה והבנק המשיך במהלך השנה לפתח דוחות ייעודיים המאפשרים ניתוח פרופיל הסיכון של תיקי האשראי וסגמנטים שלו בהתאם לגורמי הסיכון המשפיעים על פרופיל הסיכון. הבנק דורש שיעבוד בטוחות עבור סוגי אשראי מסוימים בהתאם למדיניות האשראי שאושרה. הבטוחה המרכזית הניתנת לבנק היא שיעבוד נדל"ן, כאשר מקדמי הביטחון שנקבעו לערכו של השעבוד יחסית להלוואה נקבעו בהתאם להנחיות בנק ישראל ומידת השמרנות של הנהלת ודירקטוריון הבנק, מה שממזער באופן משמעותי את פוטנציאל הסיכון ככל שמחירי הדיר ירדו. כמו כן, מתקבלים בבנק בטוחות נוספים: שעבוד רכב, פיקדונות וני"ע, ערבויות בנקאיות מצדדים שלישיים, ערבויות אישיות של ערבים לחוב ועוד. במדיניות הבנק נקבעו כללי הישענות על כל אחד מסוגי הבטוחות, בהתאם לאופי הבטוחה, סחירותה, מהירות המימוש והמעמד המשפטי של הבטוחה. הבטוחות מותאמים לנסיבות ההלוואה ולאיתנותו הפיננסית של הלווה. בנהלי הבנק נקבעו כללים לניהול הבטוחות ולעדכון ערכם.

הלימות ההון בין סיכון אשראי

בחישוב הלימות ההון, פועל הבנק בהתאם להוראות 201-211 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים בדבר מדידה והלימות ההון, ומקזז מהאשראי לציבור בטוחות המותרים בניכוי על פי הוראות אלו.

בחישוב זה, על פי הוראה 203, מתייחס הבנק לשלושה מכשירי CRM מרכזיים, על פי הנחיות באזל, הבהרות בנק ישראל ובהתאם לחוות דעת משפטית. הראשון הוא פיקדונות וחשכונות המופקדים בבנק, השני הוא ערבויות צד ג' אשר מבטיחות חשיפות של לקוחות הבנק והשלישי הוא ניירות ערך סחירים.

הפיקדונות והחשכונות אשר יכולים לשמש כמבטיחי אשראי הינם פיקדונות אשר מסומנים במערכת הבנק כמשועבדים כאשר בעל הפיקדון הוא גם בעל החשיפה, וכן, פיקדונות אשר רשומים במערכת הבנק ושועבדו לטובת הבנק, כאשר בנוסף, השעבוד נרשם ברשם המשכונות או רשם החברות, לפי העניין. קיזוז הפיקדונות והחשכונות מסך האשראי לציבור נעשה בהתאם לעמידת הבטוחה בהוראות האמורות.

דיווח ביחס לסיכון האשראי

תהליכי דיווח הינם בסיס מרכזי לניהול סיכונים בכל הרמות - מרמת השטח ועד רמת הדירקטוריון. תהליכי דיווח כוללים דיווחים שוטפים המועברים בתדירות קבועה ומוסכמת ודיווחים מדידים, המבוצעים כאשר רמת החשיפה לסיכונים חוצה ספי דיווח מוסכמים, והם מהווים חלק ממסגרת ניהול ובקרת הסיכונים בבנק, הקובעת את הדרכים למעקב אחר פרופיל הסיכון לנוכח תאבון הסיכון שנקבע על ידי דירקטוריון הבנק.

תהליכי הדיווח קיימים בכל אחד ממרכיביה של מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק - זיהוי, מדידה והערכה, ניטור ובקרה (כפי שיפורט בהמשך דוח זה) והם באחריות קו ההגנה הראשון. תהליכי דיווח נוספים קיימים בחטיבת ניהול סיכונים הפועלת כקו שני לפעילות האשראי. לחטיבת ניהול סיכונים גישה עצמאית למקורות המידע של הבנק, מה שמאפשר לה להפיק דוחות בלתי תלויים בקו הראשון.

כלל הדיווחים ביחס לתהליכי ניהול סיכונים האשראי, לרבות פירוט הרכב הדיווחים השונים, מפורטים בנהלי הבנק. דיווחים מתבצעים ברמה חודשית לפורום ניהול סיכונים אשראי בהובלת המנכ"ל והם נותנים מבט על רמת הכשלים בתיק האשראי הצרכני והמשכנתאות, רמת המחיקות, התפלגות הדירוגים, פרופיל הסיכון ברמת הסניפים ועוד.

בנוסף, קבעה מדיניות האשראי של הבנק תאבון סיכון הכולל מגבלות המפורטות במדיניות. עמידה במגבלות אלה מדווחות בתדירות רבעונית במסגרת מסמך הסיכונים (על ידי חטיבת ניהול הסיכונים כקו הגנה שני). מסמך הסיכונים נותן מבט גם על התפתחות פרופיל הסיכון של הסגמנטים השונים בתיק האשראי שלו באמצעות ניתוח כמותי ואיכותי, כולל מבחני קיצון. הבנק הגביר באופן משמעותי את תדירות וסוגי הדיווחים מיד עם תחילת עליית הריבית, וזאת, על מנת לאפשר לו לנטר שינוי בהתפתחות פרופיל הסיכון, מוקדם ככל שניתן. באופן דומה, הותאמה פעילות יחידת בקרת האשראי וכן, יחידת האנליזה, הנמצאות בחטיבת ניהול הסיכונים, בקו השני לפעילות, בהיבטים שנועדו לבחון האם חלו שינויים בפרופיל סיכון האשראי עקב האירועים האחרונים.

ממשל תאגידי לניהול סיכון אשראי:

הבנק אימץ מסגרת עבודה לניהול ובקרת סיכונים המבוססת על מעגל פיקוח ושלושה "קווי הגנה".

נוטלי ומנהלי הסיכון - קו ההגנה ראשון

פורום הנהלה לניהול סיכונים אשראי - מטרתו לסקור את הדיווחים המתקבלים מנוטלי וממנהלי הסיכון ביחס למצב החשיפה של הבנק לסיכונים אשראי והתפתחות הסיכון בתיק האשראי של הבנק. הפורום דן בפעילות האשראי הקמעונאית, לרבות בהתפתחות הפיגורים וההפרשות. כמו כן, מדווחים לו ממצאי בקרת בתחום האשראי הקמעונאי כולל בקרת חיתום אשראי. בנוסף, הפורום דן בסוגיות העולות תוך כדי עבודתם של מנהלי הסיכונים בקו הראשון ובקו השני. בנוסף, מתקיים בפורום דיון מקדים לשינויים מוצעים במדיניות ובהנחיות.

ועדת הנהלה להשקעות - הועדה, בראשות המנכ"ל, מנהלת מעקב אחר עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים אותן קבע הדירקטוריון, כמו כן, הועדה דנה ומחליטה בדבר כדאיות של הצעות להשקעות חדשות ובשינויים בתיק הנוסטרו וזאת, במסגרת המדיניות המאושרת.

פורום 'חוב מהותי' (פח"מ) - משמש כפונקציה המרכזית בבנק לטיפול בחובות מהותיים בקשיים. הפורום יכולת יכנס במקרה הצורך על ידי מנהל חטיבת ניהול הסיכונים. בפורום מתקיים דיון על מצב החוב המהותי שנקלע לקשיים והוא הפונקציה המחליטה כיצד להמשיך ולטפל בחוב מהותי שנקלע לקשיים. פורום זה הוקם השנה על ידי הבנק כחלק מהיערכותו ליישום נוהל בנקאי תקן A314.

מנהל החטיבה הקמעונאית - אחראי לביצוע וחיתום האשראי בהתאם למדיניות הבנק. מנהל חטיבה קמעונאית מנהל בקרה אחר הדיווחים הנערכים על ידי עובדיו או שהגיעו מקווי ההגנה הנוספים, בכל הקשור לסיכון האשראי, סיכון תפעולי, היבטי ציוד, הוגנות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור בקשר עם פעילות האשראי, ומטפל בחריגות מהותיות לפי מדרג סמכויות. החטיבה הקמעונאית כוללת את פעילות האשראי הקמעונאית, את מחלקת המכירות, מחלקת הגבייה, מוקד הלקוחות ואת מחלקת פיקוח ובקרה המשמשת כבקרת קו ראשון.

מנהלי חטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים - שותף לגיבוש מדיניות האשראי ואחראי ליישומה. תהליך מתן אשראי מגובש באמצעות קביעת קריטריונים למתן אשראי מבוססים ומוגדרים היטב. הקריטריונים יכללו אינדיקציה ברורה לגבי תחומי הפעילות, הבנה יסודית של הלוואה וצרכי האשראי שלו, מטרת האשראי, מבנהו ומקור ההחזר שלו, הרכב וטיב הבטחונות המוצעים. האמור לעיל יתבצע באמצעות ניסוח מסמך מדיניות האשראי תוך התייעצות עם מנהל החטיבה הקמעונאית ועובדיו וניסוח נהלי אשראי.

מנהל מחלקת אשראי עסקי - מנהל מחלקת אשראי עסקי שבחטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים אחראי על האשראי העסקי, ביצוע מדיניות הבנק, וגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון האשראי לחברות מימון ולאישורה במוסדות הבנק. בנוסף, הוא אחראי לניהול תהליך רכישת התיקים משלב איתור יצרן האשראי הפוטנציאלי לרכישה

ועד לאישור הרכישה בהתאם לסמכויות הרלוונטיות. רכישת התיקים לפי מדיניות הבנק דורשת ביצוע תהליך אישור מוצר חדש/פעילות חדשה או שעודכנה באופן מהותי. תהליך זה הוא באחריות מנהל מחלקת אשראי עסקי.

מנהל אבטחת המידע והסייבר - אחראי לניהול, יישום, בקרה ואכיפה של מדיניות אבטחת המידע והסייבר בפעילות הקמעונאי, כפי שאושרה בדירקטוריון וההנהלה.

מוסמכי אשראי - תפקידם לאשר בקשות אשראי על-פי קריטריונים שנקבעו במדיניות האשראי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון ונהלי הבנק.

מערך אשראי - פועל כחלק מהחטיבה הקמעונאית ואחראי על חיתום אשראי קמעונאי ומסחרי, לרבות קביעת מדיניות האשראי ונהלים בתחום החיתום וכן, על ניהול תפעול הסיכונים. במחלקה פועלת יחידת החיתום המאשרת בקשות אשראי קמעונאי שמעל סמכות מנהל הסיכונים, תוך הוספת ניתוח והמלצה, ובמקרה שהבקשה אינה בסמכותה, היחידה מעבירה את הבקשה לאישור גורמי אישור בכירים יותר.

יחידת הנוסטרו - יחידת הנוסטרו בוחנת הזדמנויות השקעה, כגון אגרות חוב, ואחראית על הנעת תהליך אישור ההשקעה בהם. ההשקעה בני"ע ממשלתיים, מניות וקרנות מתבצעת בהתאם למסגרת ותאבון הסיכון שנקבע במסמך המדיניות לניהול סיכונים פיננסיים העולה לאישור ההנהלה והדירקטוריון בתדירות שלא תפחת מתדירות שנתית.

יחידות הגבייה - פועלות כחלק מהחטיבה הקמעונאית ותפקידן לאכוף את גביית החובות הבעייתיים. יחידות הגבייה עוסקות בסיווג, הסדרה, גבייה ומדידת הפרשות לחובות מסופקים בתחום האשראי הקמעונאי, העסקי והמסחרי, לרבות נדל"ן.

מחלקת סקטור נדל"ן - מנהל סקטור נדל"ן אחראי לביצוע מדיניות הבנק, ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון האשראי העסקי ולאישורה במסגרת הבנק. סקטור נדל"ן מתמקד בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור), שיטה זו מקטינה את החשיפה לסיכונים במתן האשראי שכן היא כוללת מעקב שוטף על הפרויקטים הממומנים, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויות האחרות של היזם-הלוחה.

מנהל החטיבה הקמעונאית ומנהל חטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים הינם מנהלי סיכון ריכוזיות האשראי בבנק. במסגרת תפקידם הם אחראים על אפקטיביות ועמידה במגבלות הריכוזיות שנקבעו במדיניות האשראי. מנהל הסיכונים הראשי אחראי למעקב רבעוני אחר עמידה במגבלות אלו ובחינה של פוטנציאל השפעת שינויים בגורמי המאקרו (כגון, ריבית ואבטלה) על סיכון הריכוזיות בתיק המשכנתאות של הבנק ובתיק האשראי הצרכי.

פונקציית ניהול הסיכון – קו הגנה שני

מנהל הסיכונים הראשי - חבר בוועדת האשראי, ועדת השקעות וכל הפורומים הרלוונטיים לניהול סיכונים אשראי. מנהל הסיכונים הראשי אחראי לביצוע תיקוף למודלים המשמשים להערכת האשראי, בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים, ובנוסף, לתהליך אישור מוצר חדש על פי מדיניות הבנק. מנהל הסיכונים הראשי אחראי לפעילות פונקציית ניהול הסיכונים של הבנק, קרי, מקיים ממשקים מול הקו הראשון ויחידות הבקרה של הקו הראשון, על מנת להבטיח כי מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים פועלת בהתאם למדיניות הבנק, לנטר את התפתחות פרופיל הסיכון לנוכח תאבון הסיכון, ולאגור את פעילות הקו הראשון, על מנת להבטיח כי מתקיימים בו תהליכי הערכת סיכונים שוטפים ובקורות אפקטיביות.

יחידת בקרת אשראי - היחידה לבקרת אשראי בחטיבת ניהול סיכונים משמשת כפונקציה בלתי תלויה, אשר תפקידה, בין היתר, הינו לספק מידע להנהלה ולדירקטוריון אודות סיכונים האשראי ולחוות דעה כוללת ועצמאית על החשיפות לסיכונים האשראי בכלל ועל החשיפות בתיקים הנרכשים בפרט המאפשרים להעריך את הביצועים של הגורמים העסקיים בתחום האשראי ואת מצב תיק האשראי בכללותו (לרבות, מצב תיק האשראי הנרכש).

משימותיה של היחידה מתבצעות בתיאום ובשיתוף פעולה (תוך שמירת עצמאות הקו השני והגישה העצמאית שלו למערכות המידע של הבנק) עם נוטלי הסיכונים בתחום האשראי כאשר המטרה העיקרית היא להבטיח שפונקציית מתן האשראי ותהליך רכישת האשראי וניטורו מנוהלים באופן תקין ושחשיפות האשראי הינן ברמות שאינן חורגות מהסטנדרטים שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון. היחידה פועלת על פי תכנית עבודה שנתית ותלת שנתית שנקבעה ואושרה מראש. דו"ח בקרת האשראי מוגש אחת לשנה לאישור ההנהלה והדירקטוריון.

יחידת הבחינה המרכזית - בוחנת תיקי משכנתאות עפ"י קריטריונים שקבעה הנהלת הבנק טרם ביצועם בפועל. יחידת הבחינה פועלת במערך העורפי שבחטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית, כך שנוצרת הפרדה ניהולית בין תהליך האישור והעברת המסמכים לבין בחינתם.

מחלקת סיכונים תפעוליים - אחראית על תהליכי ניהול סיכונים המתייחסים למכלול סיכונים הבקרה הפנימית המהותיים ובפרט סיכונים בפעילויות העסקיות, כולל אשראי. בהיתן מוצר/פעילות/תהליך אשראי חדש או שינוי בו, מבצע הבנק תהליך הערכת סיכונים הכולל: מיפוי מכלול הסיכונים ומיפוי הבקורות (כולל בקורות המפתח) באמצעות כלי הערכה הנתונים בידי הבנק. מחלקת סיכונים תפעוליים אחראית לביצוע סקרי בקרה פנימית להערכת הסיכונים הטמונים בפעילות האשראי של הבנק, בכל אחד מהסגמנטים העיקריים של הפעילות.

יחידת אנליזה ופיתוח מודלים – אחראית לתיקוף המודלים המשמשים להערכת סיכון האשראי על פי העקרונות שנקבעו במדיניות הבנק לתיקוף מודלים, וכן, לתמיכה בפיתוח מודלים לחיתום וליטור הסיכון בתיק האשראי ויצירת דוחות בקרה לבחינת גורמי הסיכון בתיק וניטור פרופיל הסיכון שלו, אופן התפתחותו והעמידה בתאבון הסיכון. דוחות היחידה נכללים במסמך הסיכונים הרבעוני ומוצגים בפורום ניהול סיכונים ראשוני המכ"ל, אחת לחודש.

מחלקת ציות, אכיפה פנימית ואיסור הלבנת הון ומימון טרור – פועלת בחטיבת ניהול סיכונים ואחראית לניהול סיכונים ציות, כולל היבטי ההגנות והאפליה, עמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות החלות על הבנק במסגרת פעילות האשראי, ובפרט, פעילות רכישת תיקים ובמהלך השנה – הרכשת הלקוחות, וכן בדיקת אופן יישום הרגולציה הרלוונטית לפעילות האשראי של הבנק, חוק נתוני אשראי ועוד.

מנהלת אגף משפטי – נותנת את הליווי המשפטי והרגולטורי בפעילות אשראי שוטפת ובפרט, בתהליך רכישת תיקים. במסגרת זו אחראי על ניסוח ההסכמים המשפטיים לרכישת ולניהול תיקי האשראי ועל בחינת כל ההיבטים המשפטיים והרגולטוריים בפעילות הנ"ל. באחריות להיות מעודכן באופן שוטף בכל הפסיקה החדשה, תיקוני החקיקה והוראות הרגולציה, לנתח כיצד הן משליכות על התנהלות הבנק בתחום רכישת התיקים, ולתת הנחיות לגורמים הרלוונטיים בהתאם.

ממונה הגנת פרטיות – אחראי לניהול, יישום, בקרה ואכיפה של אסטרטגיה, מדיניות ונוהלי הגנת הפרטיות בבנק כשם שאושר בדירקטוריון וההנהלה.

מנהל אגף הכספים – אחראי על הרישום החשבונאי, ההפרשה הנדרשת (במונחי CECL, החל מהשנה הנוכחית), הקצאת ההון (RWA) וחישובי תשואה (כולל עלויות תפעוליות לבנק, טרם רכישה ובדיעבד) של התיקים הנרכשים.

בקר אשראי ובטחונות בני"ע – נדרש לפקח על קיום הוראות תקנות הבורסה בעניין מתן אשראי (במסגרת פעילות ני"ע), דרישת בטחונות ומכירות בחסר וכן על קיום הוראות הדירקטוריון בנושאים אלו. הבקרה כוללת בדיקת חסמים והתראות, פעולות קסטודיאן, בקרה על חשבונות מיוחדים, וכן, בדיקות נוספות. בנוסף, מנהל הבקר מעקב שוטף אחר חריגות אשראי ובטחונות בפעולות Short בני"ע.

ועדה פנימית לחובות פגמים – בה נערכים דיונים מקדמיים ללווים/קבוצות לוויים בסכומים שנקבעו במדיניות בטרם מתקיים הדיון בוועדת הדירקטוריון.

פונקציית ניהול הסיכון – קו הגנה שלישי

הביקורת הפנימית אחראית לביצוע של מכלול משימות ביקורת בלתי תלויות, בהתאם לתכנית עבודה מבוססת סיכון המאושרת על ידי הדירקטוריון, וכן ביקורות על פי דרישת הדירקטוריון ווועדותיו. הביקורת בודקת את תהליכי ניהול הסיכונים לרבות סיכונים ראשוניים, איכות ניהולם ובקרתם, ויש לה תפקיד חשוב בפיקוח על עמידת הבנק במדיניות האשראי, ובכלל זה:

- בחינה והערכה של הנאותות והאפקטיביות של מסגרת הבקרה הפנימית ושל האופן שבו בעלי התפקידים והסמכויות ממלאים את תפקידיהם.
- בחינת עסקאות ובחינת פעולתם ותפקודם של תהליכים ספציפיים בבקרה הפנימית.
- בחינת יישום ואפקטיביות הנהלים לניהול סיכונים והמתודולוגיה להערכת סיכונים.
- בחינה, באמצעות תהליך הסקירה הבלתי תלוי, של תהליך הערכת ההון המתבצע כחלק מתהליך ה- ICAAP ביחס להערכת הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק.

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות הוא סיכון הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. לסיכון ריכוזיות האשראי בבנק מספר היבטים עיקריים:

- **סיכון ריכוזיות לוויים** – סיכון הנובע מאשראי הניתן ללווה או מספר לוויים המשתייכים לאותה קבוצת לוויים. ככל שהפיזור של תיק האשראי בין הלוויים השונים רחב יותר, סיכון ריכוזיות הלוויים קטן יותר. במסגרת היערכות הבנק לשינויים בסביבה העסקית ומתוך רצון להקטין את חשיפת הבנק ללוויים גדולים, צמצם דירקטוריון הבנק, מעבר למגבלה שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים, את מגבלות לווה בודד ומסגרת לקבוצת לוויים. הבנק מנהל מעקב שוטף אחרי הלוויים הגדולים והעמידה במגבלות שקבע הדירקטוריון, והם נמצאים בניטור גם לאור מדיניות הטיפול של הבנק בחובות מהותיים, שגובשה לפי הוראה מספר A314 של בנק ישראל שנכנסה לתוקף בשנה האחרונה.
- **סיכון ריכוזיות ענפי משק** – סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללוויים המשותייכים לסקטור כלכלי (ענף משק) מסוים. לצורך הפחתת סיכון האשראי הנובע מריכוזיות ענף הבניה בתחום ליווי הפרויקטים, הבנק משתף פעולה עם חברות ביטוח המנפיקות פוליסות מכר לרוכשי הדירות בפרויקטים ו/או בטוחות לבעלי קרקע בעסקאות קומבינציה וחולקות עם הבנק בטחונות משותפים – "פארי פסו".

כמו כן, הבנק משתף פעולה עם גופים פיננסיים בתחום ליווי פרויקטים. גופים אלה מעמידים אשראי יחד עם הבנק ביחס שנקבע מראש.

הבנק עומד ומנהל מעקב שוטף אחר עמידה במגבלות בנק ישראל לגבי החשיפה לענפי משק.

החשיפה העיקרית של הבנק הינה לענף משקי אנשים פרטיים כאשר כ-76% מסיכון האשראי ליום 31 בדצמבר 2022 הינו לענף זה, רובו מוגן בבטחונות. לפרטים נוספים על סיכוני האשראי לפי ענפי משק, ראה טבלה מספר 13 להלן.

- **סיכון ריכוזיות גיאוגרפית** – סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המרוכזים באזור גיאוגרפי מסוים או בטחונות המרוכזים באזור גיאוגרפי מסוים. במדיניות האשראי של הבנק נקבעו מגבלות בנוגע לפיזור גיאוגרפי אשר מטרתן להפחית סיכון זה. עיקר הריכוזיות בבנק הינו במרכז הארץ ובירושלים רבתי.
- **סיכון ריכוזיות מגזרי** – סיכון הנובע מחדלות פירעון של לוויים השייכים לאותו מגזר אוכלוסייה. לבנק פעילות רחבה יחסית עם לקוחות המגזר החרדי והערבי. נדגיש כי דוחות הניטור של הבנק בוחנים את גורמי הסיכון בתיק המשכנתאות גם לפי חברות אלה.

הבנק מקצה הון נוסף כנגד סיכון הריכוזיות במסגרת הנדבך השני של הוראת באזל 2.

במטרה לצמצם את סיכון הריכוזיות פועל הבנק לפיזור תיק האשראי בין לוויים רבים מענפי משק שונים. מרבית תיק האשראי הינו הלוואות לדירור ואנשים פרטיים – לא לדירור, יחד עם זאת, אשראי זה מפוזר בין סגמנטים שונים, מגזרים שונים ואזורי מגורים שונים ומאופיין בסכומים נמוכים יחסית לאשראי עסקי. לאירוע הקורונה, כמו גם לאירועים שהתרחשו במהלך שנת 2022 (העימות בין רוסיה לאוקראינה, ההרעה במצב הביטחוני, עליה בריבית וברמת האינפלציה והחשש ממיתון), פוטנציאל השפעה על התפתחות סיכון זה, בעיקר, עקב השפעת רמת האבטלה והעלייה בשיעור הריבית על רמת הסיכון של האשראי הקמעונאי והבנת הבנק כי ריכוזיות נמוכה בעת שגרה, יכולה להתפתח לרמת ריכוזיות גבוהה יותר בעת קיצון, עקב פוטנציאל השפעת חלק מגורמי המאקרו הללו על חלקים גדולים מהאוכלוסייה הקמעונאית. לפיכך, הבנק בוחן באופן שוטף את חשיפתו למגזרי האוכלוסייה השונים ברמה של תתי תיקים (שכן, יתכן והשפעת גורמי המאקרו תהיה שונה בין המגזרים השונים), ומבצע ניתוחי תרחישים וניתוחי רגישות כולל תרחישים לחישוב ההפרשה בגינם. בנוסף, מבצע הבנק שורה של תרחישי קיצון הבוחנים את השפעת גורמי הסיכון, כמו האבטלה ושיעור הריבית, על פרופיל הסיכון של התיק, בעיקר, בכל הקשור להפרשה הצפויה (הכלכלית) מהתיק במונחי PD (שיעור הכשל) ו-LGD (שיעור ההפסד בהינתן כשל). תוצאות הבחינה מוגשות לדירקטוריון הבנק, בין היתר, במסמך הסיכונים הרבעוני באמצעות ניתוחי קיצון המתבססים על הערכות מומחה של הבנק, וכן, לפי התרחיש האחד של בנק ישראל (הכולל תנאי מאקרו בתנאי קיצון, שהשפעתם נבחנת על ידי הבנק לפי מתודולוגיה סדורה) הפועלים, בין היתר, על תיק המשכנתאות של הבנק, על תיק האשראי הצרכני ועל תיק הנדל"ן בו נבחן גם היקף האשראי הניתן ללוויים או קבוצת לוויים. הניתוח כולל בחינה של מדדי הסיכון השונים ברמה של סגמנטים ומגזרים. תוצאות תרחישי הקיצון שהופעלו על תיק האשראי של הבנק מלמדים כי בשלב זה רמת סיכון הריכוזיות הינה נמוכה יחסית ופוטנציאל השפעת גורמי הסיכון על סיכון הריכוזיות בתיקי האשראי הינה נמוכה. עם זאת, העובדה כי ההשפעה נמוכה איננה מבטיחה כי כך זה ימשך ולפיכך, קבעו דירקטוריון הבנק והנהלה כי יש להגביר השימוש בניתוחי הרגישות והקיצון, לשדרג את יכולות הניתוח באמצעות שימוש במודלים סטטיסטיים מתקדמים יותר ובחינה פרטנית של הלקוחות ושל גורמי המאקרו, ולאתגר את תכנית העבודה או ריענון מתווה התכנית האסטרטגית באמצעות כלים אלה, כפי שבוצע בתחילת הרבעון הרביעי של שנת 2022.

תהליך ביצוע האשראי בבנק

רוב תיק האשראי בבנק מנוהל בחטיבה הקמעונאית, האשראי בתחום ליווי פרויקטים ומימון בניה, מנוהל במחלקת סקטור הנדל"ן הכפופה לחטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים. האשראי העסקי ועסקים קטנים (באמצעות הקרן בערבות מדינה) מנוהל אף הוא בחטיבת נדל"ן ומוצרים בנקאיים. בשתי היחידות קיימת חלוקה ברורה לסמכויות אשראי, סוגי אשראי, סוגי לקוחות וסכומי אשראי. תהליך חיתום האשראי אף הוא מוגדר וכל בקשת אשראי נבחנת ומאושרת על פי מדרג סמכויות ובהתאם למדיניות שאושרה על-ידי דירקטוריון הבנק.

בחטיבה הקמעונאית פועל מרכז חיתום, המאשר או מביא לאישור בפני מדרג הסמכויות לאישור האשראי, כל בקשת משכנתא, החורגת מסמכות אישור מנהל סניף. האשראי הצרכני ניתן במקדמי הבנק, בסניפים ובנקודות המכירה באמצעות מערך החיתום החדש של הבנק, כאשר תנאי ההלוואה נקבע על ידי מודל הדירוג ומנגנון קבלת ההחלטות הפועלים בתוך מערך החיתום, כאשר למטה הבנק ולמנהלי המוקד והסניפים ניתנו סמכויות לשנות את תנאי ההחלטה, בהתאם למדיניות האשראי של הבנק.

בנוסף, בבנק קיים מערך בחינה מרכזי הבוחן תיק משכנתא טרם ביצועו בפועל. תהליך הבחינה מתמקד בסקירת מסמכי מתן האשראי והבטחונות, עמידה בהתניות שנקבעו בעת אישור האשראי וכל זאת, מתוך מטרה לנטר את תהליך הייצור של ההלוואה, להפחית את החשיפה לסיכון התפעולי בפעילות המשכנתאות, ולהביא את הבנק כולו לעבודה על פי סטנדרטים אחידים ומבוקרים. מערך הבחינה כפוף לחטיבת המשאבים ובכך קיימת הפרדה ניהולית בין תהליך אישור האשראי והעברת המסמכים, לבין בחינתם.

כפי שכתבנו לעיל, הלוואות לפרטיים במסגרת פעילות האשראי הצרכני, לרבות מסגרות בעו"ש ובכרטיסי אשראי ניתנות באמצעות מספר ערוצים, ביניהם, נקודות מכירה. ההלוואות מאושרות ומבוצעות בהתאם למודל דירוג והמלצה לחשיפה הניתנת על ידי מערכת חיתום האשראי. החל משנת 2019, עם החלת חוק נתוני האשראי, החל הבנק להשתמש בדירוגי לשכת האשראי עימה הוא עובד, כשהוא משלב את דירוגי הלשכה עם מודל החיתום שלו. במהלך שנת 2022 הבנק השלים מהלך של עדכון מערך החיתום שלו, הכולל מודל חיתום חדש, שפותח בשיטות סטטיסטיות מתקדמות.

במחלקת סקטור הנדל"ן נערכות בקשות האשראי על-ידי צוות הסקטור, והן עוברות בחינה של יחידת נס"א (ניהול סיכון אשראי) הכפופה למנהל חטיבת ניהול סיכונים בקו השני, בטרם הן מוגשות לאישור בוועדות האשראי הלוונטיות על פי מדרג הסמכויות שנקבע. במסגרת בחינת תיקי האשראי והבטחות, יחידת הבחינה בסקטור בודקת את הימצאות כל המסמכים והבטחות הנדרשים טרם מתן האשראי, ומאשרת לצוותי האשראי להעמיד אשראי ללקוח. במסגרת ניתוח סיכוני אשראי, יחידת נס"א בחטיבת ניהול סיכונים נותנת חוות דעת נוספת ובלתי תלויה על בקשת האשראי המוגשת לאישור במוסדות הבנק במסמך נפרד ועצמאי ("מסמך נס"א"). יודגש כי בקשות אשראי אינן מובאות לדיון במוסדות הבנק ללא מסמך נס"א המוגש במקביל לבקשה. הקו הראשון, וכן, יחידת בקרת האשראי בחטיבת ניהול סיכונים (הקו השני) אחראים בנוסף, לניטור הלוואים הגדולים של הבנק באמצעות דו"ח ייעודי העולה לדיון בהנהלת דירקטוריון הבנק.

במחלקת ליווי הפרויקטים ומימון בניה מתנהל כל פרויקט בליווי צמוד של מפקח בניה, המדווח דיווחים תקופתיים על מצב התקדמות הפרויקט. אשראי נוסף הנדרש לצורך השלמת הבניה מאושר רק לאחר בחינת דוח החשיפה המעודכן של הפרויקט, בהתחשב בקצב ההתקדמות שלו ובתנאי שהלווה עומד בפרמטרים ובאבני הדרך שנקבעו. במהלך חיי הפרויקט, בדרך כלל אחת לחודש (עם קבלת דוח הביצוע של המפקח), נבדקת איתנותו הפיננסית של הפרויקט על-ידי הרפרנטים באגף.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

טבלה מספר 12 – איכות האשראי של חשיפות אשראי

ליום 31 בדצמבר 2022				
יתרות נטו (א+ב-1)	הפרשות להפסדי אשראי	יתרות ברוטו*		
		לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
		אחרים	יתרות נטו (א+ב-1)	
14,338.2	160.6	14,353.3	145.5	חובות, למעט אגרות חוב
679.8	-	679.8	-	אגרות חוב
2,284.0	1.7	2,285.7	-	חשיפות חוץ מאזניות
17,302.0	162.3	17,318.8	145.5	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021				
יתרות נטו (א+ב-1)	הפרשות להפסדי אשראי	יתרות ברוטו*		
		פגמים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
		אחרים	יתרות נטו (א+ב-1)	
12,426.0	113.2	12,398.7	140.5	חובות, למעט אגרות חוב
642.9	-	642.9	-	אגרות חוב
3,137.8	3.4	3,141.2	-	חשיפות חוץ מאזניות
16,206.7	116.6	16,182.8	140.5	סך הכל

* הסכום הינו הערך החשבונאי, ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי, מקדמי המרה (CCF) ושיטות להפחתת סיכון אשראי (CRM)

שינויים במלאי החובות הלא צוברים ובמלאי החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש (CR2)

לפירוט השינויים במלאי החובות הפגומים, ראה [ביאור 129 לדוחות הכספיים לשנת 2022](#).

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

א. כללי

הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)

לפירוט על הפרשות להפסדי אשראי צפויים לפי ה- CECL, ראה [פרק 3 לדוחות הכספיים לשנת 2022](#).

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום הראשונה. ביום 28 במרץ 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב במסגרתו נדרש, בין היתר, ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי (ASU 2016-13). ביום 29 בנובמבר 2020, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בדבר "יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפסדי אשראי צפויים", אשר כולל שילוב של הכללים החדשים בהוראות הדיווח לציבור. המודל החשבונאי שיושם עד מועד תחולת ההוראה היה מבוסס על התהוות הפסד ראשוני בפועל – תוך הבאה בחשבון של הפסדים שהתהוו אך טרם נתגלו כבעייתיים במסגרת הפרשה הקבוצתית. המודל החשבונאי החדש הוא צופה פני עתיד. בהתאם למודל החדש יש להכיר בהפסד הצפוי לאורך כל חיי ההלוואה כבר במועד מתן ההלוואה, משמע יש לתת ביטוי לאפשרות שהלווה יגיע למצב של חוסר יכולת לפרוע את חובו לאורך כל מח"מ ההלוואה.

מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של הבנק, באמצעות הקדמת רישום הפרשות להפסדי אשראי, באופן שמחזק את אנטי המחזוריות בהתנהגות הפרשות להפסדי אשראי, מבטיח כי לבנק יש הפרשות מספקות כנגד אירועים בעתיד, תומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים, ומהדק את הקשר בין ניהול סיכונים האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים.

הבנק מפעיל את מודל ה- CECL על פי ההנחיות של בנק ישראל. כחלק מחישוב הפרשה, נדרש הבנק לחשב את המקדם ההיסטורי של הפרשות, לפני שיעודכן לעתיד על פי מח"מ ההלוואה, ולפי מקדמים איכותיים המבטאים שינויים איכותיים במדיניות האשראי ובאופן ניהול סיכון האשראי, וכן, שינויים כמותיים בפרופיל הסיכון של התיק והשפעות אפשריות של תנאי המאקרו על הפרשות בעתיד. לחישוב המקדם ההיסטורי בחר הבנק בשיטה שמרנית, **REMAINING LIFE**, כאשר שיטה זו איננה מביאה בחשבון את מלוא השיפור המשמעותי שחל עד אמצע השנה הנוכחית בהפרשות התיק הצרכני והרמה הנמוכה של הפרשות בתיק המשכנתאות במהלך השנים האחרונות. כחלק מבדיקות מודל ה- CECL מאתגר הבנק את החישוב בשיטה זו, באמצעות שיטה אלטרנטיבית, המתבססת על הנחות פחות שמרניות. נקודה זאת, והעובדה כי חישובי המודל מלווים בבקורות מקיפות ופעולות תיקוף, מבטיח כי הבנק ביצע הפרשה שמרנית יחסית לפרופיל הסיכון שלו. על התהליך לחישוב ה- CECL הוטלו בקורות רבות, הכוללות תיקוף המודלים בהם משתמש הבנק לצורך החישובים ובקורות **SOX**. הבנק בוחן באמצעות בקורות אלה את שמרנות התוצאה לנוכח האיומים הקיימים ואי הוודאות המתמשכת, התוצאות בפועל, השינוי בתנאי המאקרו או הציפיות לשינויים במאקרו, בפרופיל הסיכון הנוכחי של התיק ופרמטרים נוספים. מודל ה- CECL נבחן על ידי הבנק באופן שוטף, בשיטות פעולה בין חטיבת הכספים וחטיבת ניהול סיכונים, ובהתאם לבקרה המתבצעת על ידי ראי החשבון החיצוניים. במהלך הרבעון הנוכחי עדכן הבנק את המשקולות שהוא מקצה למקדמים האיכותיים והמקדמים הכמותיים, על מנת לוודא כי הוא ממשיך לשמור על הפרשות שמרניות בעידן הנוכחי המלווה באי וודאות. בפרט, הועלה המשקל שניתן למחיקות באשראי הצרכני על מנת לבטא את העלייה בשיעור המחיקות באשראי זה במחצית השנייה של השנה, הנובעת מהרעה בכלל המשק בכשלים הנובעים מהלקוחות המדורגים נמוך. בנוסף, ועל אף העובדה שההפרשה הצפויה מתיק המשכנתאות של הבנק היא נמוכה ואין למשבר השפעה עליה בשלב זה, קיבל הבנק החלטה להעלות את ההפרשה של תיק המשכנתאות, בהתבסס על תוצאות תרחיש קיצון שמעדין את יחס ההחזר של הלקוחות, **PTI**, בהתאם לעלייה בשיעור הריבית בשנה האחרונה (וללא עדכון הכנסות הלווה), ומניח כי אחוז גבוה מאוד (יחסית למצב בשגרה) מהלקוחות שה- **PTI** המעודכן שלהם גדל מעל סף **PTI** של 40% נכנס לכשל. בכך, אנו מבטאים את הבנת הבנק בנוגע לחשיבות השיטה החדשה – גם כשהמצב בפועל הוא תקין, אך קיימת אי וודאות לגבי מה יקרה בעתיד, יש להפריש יותר. בשאר הסגמנטים בתיק האשראי של הבנק לא חל שינוי משמעותי בהפרשות.

טבלה מספר 13 להלן מלמדת על העלייה בהפרשות בשנה הנוכחית יחסית לשנה הקודמת. עלייה זו נובעת מהעלייה בהיקפי תיקי האשראי של הבנק בשנה הנוכחית, במיוחד, בתיק המשכנתאות ובתיק הצרכני, מה שהביא לעלייה בהפרשות בגין לקוחות תקינים, וכן, בגין הסיבות שהזכרנו לעיל – עלייה בפועל בהיקף המחיקות באשראי הצרכני, עדכון המקדמים הכמותיים והאיכותיים כדי לשקף באופן מידוי עלייה במחיקות ברבעון האחרון לחישוב, וההחלטה להגדיל את ההפרשות בגין תיק המשכנתאות, בגין פוטנציאל השפעת הריבית על יחס ההחזר של הלקוחות.

טבלה מספר 13 - סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2022									
סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאדני (למעט נגזרים) ⁽³⁾				
מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾					הפסדי אשראי ⁽⁴⁾				
סך הכל	אשראי	בעייתי ⁽⁵⁾	סך הכל	מזה: חובות	בעייתי ⁽⁵⁾	לא צובר ⁽⁶⁾	הפסדי	הוצאות	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח									
פעילות לויים בישראל									
ציבור - מסחרי									
1,798.2	1,783.4	9.5	1,798.2	1,108.3	5.4	5.3	0.6	-	1.2
1,262.9	1,250.3	12.6	1,262.9	1,239.3	12.6	9.9	0.6	-	2.5
758.7	752.2	6.5	758.7	608.7	6.5	14	11.6	(0.1)	15.9
87.0	87.0	-	87.0	1.0	-	-	-	-	-
3,906.8	3,872.9	28.6	3,872.9	2,957.3	24.5	16.6	12.8	(0.1)	19.6
11,063.1	10,832.0	116.0	11,063.1	9,718.6	116.0	116.0	9.2	-	49.0
1,626.2	1,521.6	19.6	1,626.2	1,542.2	19.5	1.5	56.8	24.9	93.7
16,596.2	16,226.6	164.2	16,596.2	16,503.8	160.0	134.1	78.8	24.8	162.3
810.6	810.6	-	810.6	280.7	-	-	-	-	-
17,406.8	17,037.2	164.2	17,406.8	16,784.5	160.0	134.1	78.8	24.8	162.3
39.7	39.7	-	39.7	-	-	-	-	-	-
24.0	24.0	-	24.0	-	-	-	-	-	-
63.7	63.7	-	63.7	-	-	-	-	-	-
17,470.5	17,100.9	164.2	17,470.5	16,784.5	160.0	134.1	78.8	24.8	162.3

⁽¹⁾ סיכון אשראי מאדני וסיכון אשראי חוץ מאדני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות(2) - 14,498.8 מיליוני ש"ח, אג"ח - 679.8 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 6.1 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאדניים כפי שחושב לצורך מבטלות חבות של לווה - 2,285.8 מיליוני ש"ח.

⁽²⁾ אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

⁽³⁾ כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאדניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

⁽⁴⁾ סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

⁽⁵⁾ סיכון אשראי מאדני וחוסר מאדני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

⁽⁶⁾ כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 180.5 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 103.4 מיליוני ש"ח.

⁽⁷⁾ כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב ואשראי למטרה כללית בסך 266 מיליוני ש"ח בגינם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 13.2 מיליוני ש"ח.

⁽⁸⁾ החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

ליום 31 בדצמבר 2021									
סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾					חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾				
מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁷⁾					הפסדי אשראי ⁽⁴⁾				
סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	סך הכל	מזה: חובות	בעייתי ⁽⁶⁾	פגום	הוצאות הפסדי	הוצאות	יתרת הפרשה להפסדי	אשראי
במיליוני ש"ח									

פעילות לזימים בישראל

ציבורי-מסחרי									
1,681.6	1,665.9	10.2	1,681.6	8.8	1.9	(0.8)	0.3	3.4	בינוי ונדלן-בינוי ⁽⁷⁾
994.1	990.9	3.2	994.1	3.2	1.3	1.1	-	3.6	בינוי ונדלן-פעילויות בנדל"ן
330.0	327.5	2.5	288.0	2.5	2.5	0.3	2.7	3.0	שירותים פיננסיים
53.5	53.5	-	12.9	-	-	0.1	-	1.7	שירותים עסקיים אחרים
3,059.2	3,037.8	15.9	2,976.6	14.5	5.7	0.7	3.0	11.7	סך הכל מסחרי⁽⁸⁾
11,059.1	10,841.5	123.1	11,059.1	123.1	9,108.6	(0.7)	0.6	55.8	אנשים פרטיים-הלוואות לדיור
1,302.8	1,234.0	15.4	1,302.8	15.4	1,192.9	(58.9)	14.9	49.1	אנשים פרטיים-אחר
15,421.1	15,113.3	154.4	15,338.5	153.0	12,197.3	(58.9)	18.5	116.6	סך הכל ציבורי-פעילות בישראל
872.0	872.0	-	341.9	-	341.9	-	-	-	בנקים בישראל
16,293.1	15,985.3	154.4	15,680.4	153.0	12,539.2	(58.9)	18.5	116.6	סך הכל פעילות בישראל
פעילות לזימים בחו"ל									
0.1	0.1	-	-	-	-	-	-	-	בנקים וממשלות בחו"ל
34.6	34.6	-	-	-	-	-	-	-	אחרים בחו"ל
34.7	34.7	-	-	-	-	-	-	-	סך הכל פעילות בחו"ל
16,327.8	16,020.0	154.4	15,680.4	153.0	12,539.2	(58.9)	18.5	116.6	סך הכל

⁽¹⁾ סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות(2) - 12,539.9 מיליוני ש"ח, אג"ח - 642.9 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 4.5 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מבטלות חבות של לווה - 3,141.2 מיליוני ש"ח.

⁽²⁾ אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

⁽³⁾ כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן) בסעיף התחייבויות אחרות).

⁽⁴⁾ סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

⁽⁵⁾ סיכון אשראי מאזני וחוסן מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

⁽⁶⁾ כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 182.4 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 122.7 מיליוני ש"ח.

⁽⁷⁾ כולל הלוואה בסך 102.0 מיליוני ש"ח המנוגה בתזרים הלוואות רכב, בנייה בוצעה הפרשה קבוצתית בהתאם לסיכון הלוואות אלו, בסך של 3.3 מיליוני ש"ח.

⁽⁸⁾ מזה 3.4 מיליוני ש"ח חוץ מאזני.

⁽⁹⁾ היתרה ליום 31 בדצמבר, 2021 כולל יתרות בפיגור מעל 90 יום בסך 96.8 מיליוני ש"ח אשר צברו ריבית טרם שינוי ההוראות בנק ישראל.

טבלה מספר 14 - פירוט החשיפות לפי יתרת תקופה חוזית לפירעון

ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל חשיפת	עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל חמש שנים	ללא תקופת פירעון	אשראי
מיליוני ש"ח					
חשיפת אשראי מאזני:					
מסחרי	2,271.4	679.8	4.2	-	2,955.4
אנשים פרטיים-הלוואות לדיר	600.0	1,709.7	3,624.5	-	5,934.1
אנשים פרטיים-אחר	294.0	668.7	397.9	-	1,360.6
נכסים בגין מכשירים נגזרים	6.1	-	-	-	6.1
סך הכל ציבור	3,171.5	3,058.2	4,026.5	-	10,256.2
בנקים וממשלות	280.7	-	-	-	280.7
סך הכל חשיפת אשראי מאזנית	3,452.2	3,058.2	4,026.5	-	10,536.9
מזה: אגרות חוב	-	-	-	-	-
סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית	1,883.2	402.3	0.1	-	2,285.7
ליום 31 בדצמבר 2021					
סך הכל חשיפת	עד שנה	משנה עד חמש שנים	מעל חמש שנים	ללא תקופת פירעון	אשראי
מיליוני ש"ח					
חשיפת אשראי מאזני:					
מסחרי	1,504.0	375.9	15.9	-	1,895.8
אנשים פרטיים-הלוואות לדיר	663.4	1,900.4	6,544.8	-	9,108.6
אנשים פרטיים-אחר	449.6	578.4	164.9	-	1,192.9
נכסים בגין מכשירים נגזרים	4.5	-	-	-	4.5
סך הכל ציבור	2,621.5	2,854.7	6,725.6	-	12,201.8
בנקים וממשלות	-	-	-	-	-
סך הכל חשיפת אשראי מאזנית	2,621.5	2,854.7	6,725.6	-	12,201.8
מזה: אגרות חוב	-	-	-	-	-
סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית	2,804.6	349.9	0.6	-	3,155.1

טבלה מספר 15 – פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים:

חשיפות למדינת זרות (על בסיס מאוחד)

[illegible]

הערות:

שורת "סך הכל מדינות LDC", כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים", הסכום כולל את נתוני מדינה ליבריה, כמפורט בטבלה לעיל;

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים, חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

פירוט ההערות, ראה בטבלת ההשוואה לתקופה קודמת בעמוד הבא.

טבלה מספר 15 – פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים (המשך):
חשיפות למדינת זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 בדצמבר 2021													
חשיפה מאזנית ⁽²⁾													חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾
חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													

חלק ב' - המידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים המאוחד או בין 15% לבין 20% מההון אינו מהותי.

חלק ג' - החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות לתקופות הדיווח אינה מהותית.

א. תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

לא הייתה תנועה בסכום החשיפות בתקופת הדוח למדינות זרות עם בעיות נזילות.

מידע כמותי נוסף בנוגע לאיכות האשראי

- לפירוט בנוגע לתנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי - ראה ביאור 13(2) - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022;
- לפירוט בנוגע לניתוח גיול (פיגור) של חשיפות אשראי בפיגור - ראה ביאור 29(1) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.
- לפירוט בנוגע לחשיפות אשראי שאורגנו מחדש - ראה ביאור 29(2)(ג) - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

הפחתת סיכון אשראי

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

במטרה להפחית את סיכון האשראי, הבנק פועל על פי מדיניות, נהלים ותהליכי עבודה לקבלת בטוחות וניהולן, שיעורי הסתמכות על בטוחות, רישום הבטוחות וכד'. בטוחות - הבטוחה המרכזית הניתנת לבנק היא שיעבוד נדל"ן, בעיקר דירות למגורים והיא מהווה אחד המרכיבים המרכזיים ביכולת הבנק לשמור על רמת הפרשות ומחיקות נמוכה בתיק המשכנתאות והנדל"ן של הבנק. כמו כן, מתקבלים בבנק בטוחות נוספים: שעבוד רכב, צ'קים, פיקדונות וני"ע, ערבויות בנקאיות מצדדים שלישיים, ערבויות אישיות של ערבים לחוב ועוד. במדיניות הבנק נקבעו כללי השענות על כל אחד מסוגי הבטוחות, בהתאם לאופי הבטוחה, סחירותה, מהירות המימוש והמעמד המשפטי של הבטוחה. הבטוחות מותאמים לנסיבות ההלוואה. בנהלי הבנק נקבעו כללים לניהול הבטוחות ולעדכון ערכם. בדיקת נאותות הבטוחות מבוצעות כחלק מתהליך חיתום על ידי קו הגנה ראשון. בנוסף, יחידות ההגנה בקו ההגנה השני והשלישי מבצעות בדיקות נוספות לנאותות הבטוחות. הבטוחות נתונים גם לסקרי הערכה, סקרי בקרה פנימית, שמבצע הבנק כחלק ממסגרת הטיפול שלו בסיכון התפעולי. בחישוב הלימות ההון, פועל הבנק בהתאם להוראות 201-211 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים בדבר מדידה והלימות ההון, ומקדז מהאשראי לציבור בטוחות הכשירים בניכוי על פי הוראות אלו. רשימה זו הינה מצומצמת יותר ולא כוללת את כלל הבטוחות שמתקבלים בבנק. בחישוב זה, על פי הוראה 203, מתייחס הבנק לשלושה מכשירי CRM מרכזיים, על פי הנחיות באזל III, הבהרות בנק ישראל ובהתאם לחוות דעת משפטית. הראשון הוא פיקדונות וחשכונות שהוקמו ומנוהלים בבנק, השני הוא ערבויות צד ג' אשר מבטיחות חשיפות של לקוחות הבנק והשלישי הוא ניירות ערך. הפיקדונות והחשכונות אשר יכולים לשמש כמבטיחי אשראי הינם פיקדונות אשר מסומנים במערכת הבנק כמשועבדים כאשר בעל הפיקדון הוא גם בעל החשיפה, וכן פיקדונות אשר רשומים במערכת הבנק וזמן הפרעון והמטבע זהים לאשראי המובטח ושועבדו לטובת הבנק, כאשר בנוסף השעבוד נרשם ברשם המשכונות או רשם החברות, לפי העניין. קיזוז הפיקדונות והחשכונות מסך האשראי לציבור נעשה בהתאם לעמידת הבטוחה בהוראות האמורות.

שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)

טבלה מספר 16 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)

ליום 31 בדצמבר 2022									
מובטחים						לא מובטחים			
						סך הכל			
מזה: על ידי ערבויות						מזה: סכום		סך הכל יתרה	
מזה: על ידי נכרי אשראי		פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מובטח		מאזנית	
מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה				
מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית				
במיליוני ש"ח									
41.5	41.5	5.6	0.0	-	44.8	47.1	86.3	14,412.5	1 חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	679.8	2 אגרות חוב
41.5	41.5	5.6	0.0	-	44.8	47.1	86.3	15,092.3	3 סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	145.5	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר
ליום 31 בדצמבר 2021									
מובטחים						לא מובטחים			
						סך הכל		סך	
מזה: על ידי ערבויות						מזה: סכום		הכל יתרה	
מזה: על ידי נכרי אשראי		פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מובטח		מאזנית	
מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה				
מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית				
במיליוני ₪									
48.0	48.0	-	-	55.0	93.4	103.0	141.4	12,397.8	1 חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	642.9	2 אגרות חוב
48.0	48.0	-	-	55.0	93.4	103.0	141.4	13,040.7	3 סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	140.5	4 מזה: פגום או בפיגור של 90 יום או יותר

שימוש בדירוגי אשראי בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)

יישום דירוג אשראי חיצוני על פי הגישה הסטנדרטית, אשר מיושמת בבנק, מבוססת על דירוגים חיצוניים. שקלולי סיכון האשראי נקבעים בין היתר, באמצעות ייחוס החשיפה לצד הנגדי לעסקה כפי שנקבע בהוראה, תוך הבאה בחשבון של דירוגי האשראי החיצוני הנקבעים על-ידי חברות דירוגי אשראי חיצוניות (ECAI), ומשמשים למדידת סיכון אשראי באופן סטנדרטי.

דירוג ECAI משמשים לקביעת משקל סיכון של הצדדים הנגדיים הבאים:

- ריבוניות
- סקטור ציבורי
- תאגידים
- תאגידים בנקאיים
- איגודים

למטרה זו, משתמש הבנק בנתוני חברת דירוג Standard and Poor's Rating Group.

טבלה מספר 17 - טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות המוכרות:

משקל סיכון				
ריבוניות	בנקים	תאגידים	AM Best ^(*)	S&P
0%	20%	20%	AAA עד AA	AAA עד AA
20%	50%	50%	A עד A+	A עד A+
50%	100%	100%	BBB עד BBB+	BBB עד BBB+
100%	100%	100%	BB עד BB+	BB עד BB+
100%	100%	150%	B עד B+	B עד B+
150%	150%	150%	או נמוך יותר CCC+	או נמוך יותר CCC+

(*) רלוונטי רק במקרה ולבנק תהיה חשיפה לחברות ביטוח

בתהליך הדירוג מתבצע זיהוי הלקוחות ומציאת הדירוג המתאים על-ידי התאמה בין קובצי חברות דירוג האשראי החיצוניות לבין נתוני הצדדים הנגדיים. הנתונים מוזנים למערכת החישוב ובהתאם לחוקים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים מוקצה משקל סיכון מתאים.

כאשר לא קיים דירוג לצד נגדי, מחושב משקל הסיכון לפי הגדרת ברירת המחלף שבהוראות בנק ישראל.

משקל הסיכון לחובות של בנקים ישראלים שמועד פירעונם המקורי הוא עד שלושה חודשים או פחות, והנקובים וממומנים בשקלים חדשים הוא 20%.

משקל הסיכון של בנקים נקבע לפי משקל הסיכון של המדינה בה הוא מאוגד והוא נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה.

עבור השקעה בהנפקות שיש להן דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה, למעט כאשר המנפיק הוא תאגיד או ישות סקטור ציבורי. במקרים אלו, משקל הסיכון יתבסס על דירוג המנפיק ולא על דירוג הנפקה ספציפי.

ביום 26 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון להוראות 203 ו-A208 לפיו, היות וסיכון אשראי הנובע מהחשיפה של התאגידים הבנקאיים לחברות ביטוח, קופות גמל וקרנות להשקעות משותפות בנאמנות ("קרנות נאמנות") נמוך יחסית לסיכון הנובע מחשיפה לתאגידים אחרים וחברות הביטוח מפוקחות יציבותית על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, הוחלט להפחית את משקל הסיכון המיוחס לחברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות ולהשוותו למשקל הסיכון המיוחס לתאגידים בנקאיים.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הכחתת סיכון אשראי (CR4)

טבלה מספר 18 - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הכחתת סיכון אשראי (הגישה הסטנדרטית) (CR4)

ליום 31 בדצמבר 2022						סוגי נכסים
RWA וצפיפות RWA		חשיפות אחרי CCF ו-CRM		חשיפות לפני CCF ו-CRM		
סכום חוץ-						
צפיפות RWA ^א	RWA	מאזני	סכום מאזני	סכום חוץ-מאזני	סכום מאזני	
במיליוני ש"ח						
0.0%	-	-	3,573.4	-	3,573.4	ריבונות הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
20.0%	5.4	-	27.2	-	27.2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
22.0%	43.3	0.0	197.1	12.1	188.0	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
20.0%	9.2	-	45.9	-	45.9	חברות ניירות ערך
98.0%	2,617.4	384.0	2,276.9	750.1	2,388.3	תאגידיים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
75.0%	1,616.5	30.7	2,122.9	179.0	2,121.7	חשיפות קמעונאיות ליחידים
75.0%	118.2	8.9	148.8	23.6	149.4	הלוואות לעסקים קטנים
57.0%	5,664.5	259.0	9,598.7	1,271.5	9,642.7	בביטחון נכס למגורים
128.0%	125.3	-	97.7	-	97.7	הלוואות בפיגור
67.0%	503.8	14.3	740.1	51.8	702.6	נכסים אחרים
55.0%	10,703.7	696.9	18,828.7	2,288.2	18,937.0	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2021						
0%	1.0	-	3,592.8	-	3,592.8	ריבונות הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
20%	9.3	-	46.5	-	46.5	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
21%	55.8	0.4	260.8	1.0	253.5	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
100%	21.8	-	21.8	-	21.8	חברות ניירות ערך
98%	1,845.4	482.7	1,399.6	888.3	1,465.8	תאגידיים
150%	(0.1)	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
75%	1,155.2	30.9	1,502.7	180.5	1,503.3	הלוואות לעסקים קטנים
75%	111.4	7.5	141.1	22.9	140.3	בביטחון נכס למגורים
57%	5,292.5	372.5	8,956.2	2,090.8	9,006.5	בביטחון נדל"ן מסחרי
138%	333.3	-	241.3	-	241.3	הלוואות בפיגור
66%	434.4	14.3	641.3	31.6	624.0	נכסים אחרים
52.0%	9,260.0	908.3	16,804.1	3,215.1	16,895.8	סך הכל

(1) מבוסס באחוזים ומחושב כסך נכסי סיכון משוקללים לחלק לסך החשיפות לאחר CCF ולאחר CRM.

טבלה מספר 18 מלמדת על עלייה קלה בצפיפות נכסי הסיכון של הבנק (משקל הסיכון המשוקלל), כתוצאה משינוי בתמהיל האשראי של הבנק, בעיקר, תוצאה של עלייה בביצועי האשראי בסגמנטים בהם משקל האשראי גבוה מזה של שנה קודמת. משקל הסיכון של חשיפות בביטחון נכס למגורים (הנקבע בעת חיתום האשראי) נשאר על ערך של 57%. זהו ערך שמרני מאוד, בוודאי לאור העלייה המשמעותית במחירי הדיוור בשנים האחרונות.

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)

טבלה מספר 19 – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CR5)

משקל סיכון	ליום 31 בדצמבר 2022											סך כל סכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
	0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	אחר	
סוגי נכסים												במיליוני ש"ח
ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	3,573.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,573.4
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	27.2	-	-	-	-	-	-	-	-	27.2
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	196.3	-	12.9	-	-	-	-	-	-	209.2
חברות ניירות ערך	-	-	45.9	-	-	-	-	-	-	-	-	45.9
תאגידים	-	-	14.9	-	128.1	-	-	2,451.7	66.2	-	-	2,660.9
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	2,148.5	5.1	-	-	-	2,153.6
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	-	-	157.6	-	-	-	-	157.6
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	2,527.5	1,792.7	2,318.1	2,907.1	312.4	-	-	-	9,857.8
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	42.7	55.1	-	-	97.8
נכסים אחרים	285.4	-	12.9	-	-	-	-	490.8	-	-	-	789.1
מזה : בגין מניות*	-	-	-	-	-	-	-	88.4	-	-	-	88.4
סך הכל	3,858.8	-	297.3	2,527.5	1,933.7	2,318.1	5,213.2	3,302.6	121.3	-	-	19,572.6

* ראה פירוט נוסף בחלק 16 בדבר "מניות".

טבלה מספר 19 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (המשך) (CR5)

ליום 31 בדצמבר 2021													
סך כל סכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	משקל סיכון	סוגי נכסים	במיליוני ש"ח										
			0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	אחר
1	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	3,587.6	-	5.2	-	-	-	-	-	-	-	-	3,592.8
2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	46.5	-	-	-	-	-	-	-	-	46.5
3	בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח) (MDB)	-	-	249.1	-	-	12.1	-	-	-	-	-	261.2
4	חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	21.8	-	-	21.8
5	תאגידים	-	-	46.1	-	-	-	-	-	-	1,836.2	-	1,882.3
6	חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	-	-	1,513.5	20.1	-	1,533.6
8	בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	-	-	-	-	148.6	-	-	148.6
9	בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	2,547.4	1,833.0	1,666.4	3,189.4	92.6	-	-	9,328.8
10	הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57.5	183.9	241.4
11	נכסים אחרים	214.9	-	7.9	-	-	-	-	-	-	432.9	-	655.7
11א	מזה: בגין מניות *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80.8	-	80.8
12	סך הכל	3,802.5	-	354.8	2,547.4	1,845.1	1,666.4	4,851.5	2,461.1	183.9	-	-	17,712.7

* ראה פירוט נוסף בחלק 16 בדבר "מניות".

חלק 5 א - סיכוני סליקה וסיכון צד נגדי (CCRA)

סיכון סליקה הוא הסיכון שצד נגדי לא יקיים את חלקו ולא יעביר לבנק במועד הקבוע לכך את הסכום הנדרש בעת סליקת עסקה. החשיפה לסיכון סליקה היא למשך זמן קצר ובדרך כלל היא תוך יומית. טבלה מספר 20 וכן, טבלה מספר 21 להלן מלמדות כי רמת החשיפה של הבנק לסיכון הסליקה היא נמוכה מאוד, וזאת, כיוון שפעילות זו איננה נמצאת בליבת העסקים של הבנק והבנק קבע פרופיל סיכון נמוך מאוד לחשיפות סליקה, כפי שנפרט להלן.

המקור העיקרי לחשיפת הבנק לסיכוני סליקה הינו סליקת עסקאות בנגזרים (OTC). הבנק אינו פועל מול לקוחותיו בנגזרות OTC, אלא במכשירים נגזרים הנסחרים בבורסות שונות בהם סיכון הסליקה מזערי. הבנק חשוף לסיכוני סליקה בפעילותו עבור עצמו ואולם היקפי הפעילות הללו אינם מהותיים. בנוסף, לבנק חשיפה לסיכוני סליקה הנובעים ממסחר בניירות ערך זרים המתבצע מול ברוקרים באמצעות תהליכי סליקה שאינם במקביל לתשלום (Non-DVP - Non Delivery Versus Payment). היקף עסקאות אלו מזערי.

עיקר חשיפות הבנק לסיכון צד נגדי מתהווה מול בנקים בארץ ובחו"ל ומוסדות פיננסיים מוכרים בחו"ל בגין סליקת עסקאות בנגזרים (OTC) ומול ברוקרים ונותני שירות קסטודיאן בניירות ערך בגין סליקת עסקאות בניירות ערך זרים. מסגרות הפעילות עם מוסדות אלו מאושרות לפחות אחת לשנה בדירקטוריון הבנק כחלק ממסגרות האשראי של אותם מוסדות, לאחר בחינה של איכותם הפיננסית של המוסדות במהלך השנה ובדיקה כי לא התממשו סיכוני סליקה או סיכון צד נגדי בבנק. הבנק מפקח דוחות שוטפים על היקפי החשיפה שלו למוסדות אלה והדירוגים שלהם, ועוקב באופן שוטף אחר התפתחויות בפעילות המוסדות. ככל שקיים פוטנציאל להרעה בדירוג שלהם, פועל הבנק באופן מיידי לצמצום החשיפה.

לבנק מדיניות ניהול סיכון סליקה וצד נגדי שמטרתה להוות תשתית לניהול סיכון הצד נגדי והסליקה בבנק, תוך עמידה במגבלות מאושרות של חשיפה לסיכון. הגישה העומדת ביסוד המדיניות הינה הגדרת הדרישות לניהול סיכון הסליקה, ואחריותם של הגורמים המעורבים בבנק בתהליכי זיהוי, מדידה, ניטור ובקרה של סיכון צד נגדי וסליקה שהבנק נוטל. תהליכים אלו ייושמו בשלבי קביעת קווי הסליקה, ביצוע העסקות היוצרות חשיפה לסיכון, תפעול וניהול תהליכי הסליקה. המגבלות נקבעו בקנה אחד עם הצהרת התיאבון לסיכון צד נגדי וסליקה ופרופיל הסיכון הרצוי של הבנק וכוללים מגבלות ביחס לחשיפה המרבית לסיכוני סליקה ברמת צד נגדי (קווי סליקה) ומגבלות ביחס לחשיפה העתידית הצפויה תוך התחשבות בתרחישי קיצון רלוונטיים. המגבלות ביחס לחשיפה המרבית לסיכוני צד נגדי נגזרים ממסגרת האשראי, שנקבעה לכל מוסד פיננסי.

הפחתת סיכון - הבנק חתם על הסכמי ISDA ועל נספחי CSA מול רוב הבנקים מולם מתבצעת הפעילות בנגזרים. הדבר מאפשר קיזוזים של העסקאות, כך שהסכום שיעבור בין הצדדים לעסקה הוא סכום החשיפה נטו, ועל ידי כך להקטין את החשיפה של כל אחד מהצדדים. נספחי CSA מסדירים העברות של נספים בין הצדדים לעסקה כל אימת שהחשיפה מגיעה להיקף מסוים שנקבע מראש, ועל-ידי כך קטנה החשיפה לצד הנגדי.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

טבלה מספר 20 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

ליום 31 בדצמבר 2022					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
במיליוני ₪					
-	12.1	1.4	-	12.1	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי – SA-CCR (עבור נגזרים)
-	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)
-	12.1	1.4	-	12.1	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2021					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
במיליוני ₪					
0.2	0.8	-	0.1	0.7	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי – SA-CCR (עבור נגזרים)
-	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)
0.2	0.8	-	0.1	0.7	סך הכל

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)

טבלה מספר 21 – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CCR3)

ליום 31 בדצמבר 2022									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	12.1	-	-	-	-	-	12.1
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	0.6	-	-	0.6
תיקים קמעונאים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	12.1	-	-	0.6	-	-	12.7
ליום 31 בדצמבר 2021									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	0.8	-	-	-	-	-	-	0.8
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תיקים קמעונאים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	0.8	-	-	-	-	-	-	0.8

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

טבלה מספר 22 – הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

ליום 31 בדצמבר 2022					
ביטחון שמשמש בעסקאות נכרים			ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)		
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד
לא מנותק	מנותק		לא מנותק	מנותק	
-	75.5	-	-	-	מזומן – מטבע מקומי
-	-	-	-	-	מזומן – מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	8.5	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	84.0	-	-	-	סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2021					
ביטחון שמשמש בעסקאות נכרים			ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)		
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		שווי הוגן של ביטחון שהופקד
לא מנותק	מנותק		לא מנותק	מנותק	
-	0.2	-	-	-	מזומן – מטבע מקומי
-	-	-	-	-	מזומן – מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	17.5	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	17.7	-	-	-	סה"כ

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

טבלה מספר 23 – חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		
הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה	
במליוני ש"ח		
סכומים נקובים		
-	301.2	עסקאות החלף כשל אשראי על ישות יחידה (Single-name credit default swaps)
-	-	עסקאות החלף כשל אשראי על מדד (Index credit default swap)
-	-	עסקאות החלפת תשואה כוללת
-	-	אופציות אשראי
-	-	נגזרי אשראי אחרים
-	301.2	סך הכל סכומים נקובים
ערכי שווי הוגן		
-	-	שווי הוגן חיובי (נכס)
-	58.0	שווי הוגן שלילי (התחייבות)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021		
ב	א	
הגנה שנמכרה	הגנה שנרכשה	
במליוני ש"ח		
סכומים נקובים		
-	203.2	עסקאות החלף כשל אשראי על ישות יחידה (Single-name credit default swaps)
-	-	עסקאות החלף כשל אשראי על מדד (Index credit default swap)
-	-	עסקאות החלפת תשואה כוללת
-	-	אופציות אשראי
-	-	נגזרי אשראי אחרים
-	203.2	סך הכל סכומים נקובים
ערכי שווי הוגן		
-	-	שווי הוגן חיובי (נכס)
-	4.7	שווי הוגן שלילי (התחייבות)

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזים (CCR8)

טבלה מספר 24 – חשיפות לצדדים נגדיים מרכזים (CCR8)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		
RWA	CRM אחרי EAD	
במיליוני ש"ח		
0.0	0.2	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP) (סך הכל)
-	-	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים) מזה:
-	-	(i) נגזרי OTC
0.0	0.2	(ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	(iii) עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	(iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	ביטחון ראשוני מנותק
13.4	66.8	ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים
-	-	חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר (QCCP) (סך הכל)
-	-	חשיפות לעסקאות עם CCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים) מזה:
-	-	(i) נגזרי OTC
-	-	(ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	(iii) עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	(iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	ביטחון ראשוני מנותק
-	-	ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021		
RWA	CRM אחרי EAD	
במיליוני ש"ח		
0.1	0.5	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP) (סך הכל)
-	-	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים) מזה:
-	-	(i) נגזרי OTC
0.1	0.5	(ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	(iii) עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	(iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	ביטחון ראשוני מנותק
4.5	22.4	ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים
-	-	חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר (QCCP) (סך הכל)
-	-	חשיפות לעסקאות עם CCP (לא כולל ביטחון ראשוני והעברות לקרן סיכונים) מזה:
-	-	(i) נגזרי OTC
-	-	(ii) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה
-	-	(iii) עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	(iv) מערכי קיזוז שבהם אושר קיזוז בין מוצרים
-	-	ביטחון ראשוני מנותק
-	-	ביטחון ראשוני לא מנותק
-	-	העברות ממומנות לקרן סיכונים
-	-	העברות לא ממומנות לקרן סיכונים

חלק 5 ב – הקצאת הון בגין התאמת שערון לסיכון אשראי (CVA)

לפי הוראה A208 תאגידים בנקאיים שאינם מגיעים לסף המהותיות שנקבע בסעיף 50.9(1) רשאים לבחור שלא לחשב את דרישת ההון בגין CVA באמצעות גישות SA-CVA או BA-CVA, ותחת זאת לבחור בטיפול חלופי:

1. כל תאגיד בנקאי עם ערך רעיוני מצרפי של עסקאות נזרים שאינם נסלקות באופן מרכזי נמוך או שווה ל-100 מיליארד אירו נחשב כנמצא מתחת לסף המהותיות.
 2. כל תאגיד בנקאי שאינו מגיע לסף המהותיות רשאי לבחור לקבוע את דרישת ההון בגין CVA בגובה השווה ל-100% מדרישת ההון של התאגיד הבנקאי בגין סיכון אשראי צג נגדי (CCR).
- הבנק אינו מגיע לסף המהותיות כפי שהוגדר, ולפיכך, הוא פועל לפי אופציה 2. טבלאות מספר 25 ו-26 להלן מציגות את תוצאות הבנק לפי אופציה 2. העלייה בתוצאות הבנק ברבעון הנוכחי, יחסית לרבעון הקודם, נובעת משינוי שיטת החישוב כאמור לעיל, ומעלייה מסוימת בחשיפה.

גילוי איכותי על התאמת שערון לסיכון אשראי CVA (CVAA)

השפעת סיכון אשראי CVA איננה מהותית לפעילות הבנק.

גילוי איכותי על התאמת שערון לסיכון אשראי CVA (CVAB)

השפעת סיכון אשראי CVA איננה מהותית לפעילות הבנק.

הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)

טבלה מספר 25 –

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		
מספר של צדדים נדיים	SA-CVA	
	RWA	
-	-	סיכון שיעור ריבית
5	2.5	סיכון שער חליפין
-	-	סיכון מרווח אשראי ייחוס
10	0.6	סיכון מניות
-	-	סיכון סחורות (commodity risk)
-	-	סיכון מרווח אשראי של צד נגדי
15	3.1	סך הכל

דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכוני חשיכות התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)

טבלה מספר 26 –

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	
SA – CVA RWA	
4,297	סה"כ נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) ברבעון הקודם
12,711	סה"כ נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) בסוף תקופת הדיווח

חלק 6 – סיכון שוק

גילוי איכותי כללי הנוגעות לסיכון שוק (MRA)

סיכון השוק הוא הסיכון להפסד או ירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת - שינוי בשווי הכלכלי של הבנק עקב שינויים ברמת המחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. התוצאות העסקיות, השווי והגון של הנכסים, התחייבויות, ההון העצמי ותזרימי המזומנים חשופים לסיכונים שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשער החליפין, במדד המחירים, במחירי נירות ערך בארץ ובחו"ל ובמדדים כלכליים נוספים.

הסיכונים הנכללים במסגרת סיכונים השוק הינם:

- **סיכון ריבית** - החשיפה להפסד כתוצאה מהשפעת תזוזות בשיעורי הריבית מההבדל שבין רגישות הנכסים ובין רגישות ההתחייבויות לשינויים אלה. שינויים אלו עלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק בשל ירידה עתידית בהכנסות המימון העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפה לריבית בכל אחד מבסיסי ההצמדה השונים.
- **סיכון שער חליפין** - החשיפה להפסד ברווחי הבנק כתוצאה משינויים בשערים של המטבעות השונים בהם הבנק פועל במסגרת עסקיו.
- **סיכון אינפלציה** - החשיפה להפסד כתוצאה משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר בשינויים במדד המחירים לצרכן.
- **סיכונים בסיס אחרים** - חשיפה להפסד כתוצאה משינוי של מחירים של מניות, פרמטרים המשפיעים על שווי של האופציות וכו'.

מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכונים

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים של הבנק מבוססת על ניהול החשיפות לסיכונים שוק ונזילות על-ידי קביעת מגבלות כמותיות התואמות את תאבון הסיכון של הבנק. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות כוללים, בין השאר: קנייה ומכירה של ניירות ערך סחירים (על פי מדיניות ההשקעות של הבנק - בעיקר, אגרות חוב של ממשלת ישראל), גיוס של פיקדונות לא סחירים (מלקוחות פרטיים ומוסדיים), גיוס פיקדונות סחירים ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.

כחלק מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק לניהול רמת החשיפה לסיכונים שוק מבצע הבנק בין היתר, עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים כדי להקטין את החשיפה שלו לסיכונים אלו. פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים הינה כמתווך, סוחר או כמשתמש סופי. לבנק מכשירים פיננסיים נגזרים כגון, עסקאות עתידיות להחלפה בין מטבעות (Swap) וחוזים עתידיים להגנה על שערי מטבע (Forward). העסקאות במכשירים הפיננסיים הנגזרים נרשמות לפי שווי הוגן ושינויים בשווי הוגן נרשמים באופן שוטף בדוח רווח והפסד. כמו כן, לבנק חוזים שבפני עצמם אינם מכשירים נגזרים אך הם מכילים נגזרים משובצים.

המדיניות לניהול סיכונים שוק מאושרת מידי שנה על ידי דירקטוריון, ומגדירה את תאבון הסיכון באמצעות מערכת מגבלות, קובעת את תהליכי הפיקוח והבקרה, מתכנתת הדיווח, מדרג סמכויות ותפקידיהם של שלושת קווי ההגנה האחראים לניהול ובקרת סיכונים השוק בבנק וכן, את עקרונות ניהולו של הסיכון. מדידת החשיפה לסיכונים השוק מתבצעת בשימוש במודלים ומדדים נוספים, כגון, VaR ותרשימים המותאמים לתנאי שגרה ולתנאי קיצון (מבחני קיצון), כאשר המגבלות מתייחסות לחשיפה כלכלית וחשיפה ברו"ה (גישת רווחים) ובהתייחס לתיקים השונים, שיפורטו להלן. מדיניות הבנק לשנת 2022 עודכנה כאשר מגבלות הסיכון נקבעו במונחי הון רובד 1 של הבנק, והתרחישים בעת קיצון נקבעו לפי הערך הגבוה מבין השינויים המקסימליים שנחזו בשנים האחרונות בשווקים, כולל בתקופת הקורונה, לערכים שקבעה וועדת באזל להקצאת ההון בגין גורמי סיכון השוק, בשיטה הסטנדרטית.

מטרת המדיניות הינה להוות תשתית לניהול סיכונים השוק בבנק, באופן שיתרום לניהול מיטבי של חשיפת הבנק להפסד בגין שינויים בפרמטרי שוק, ולהציג תמונת סיכונים מייצגת למקבלי ההחלטות. ניהול הסיכון מכון למזער, ככל האפשר, את התמשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת. מסמך המדיניות מגדיר את מסגרת תיאבון הסיכון שהוגדרה על ידי הדירקטוריון ותוך הבנת פרופיל סיכון השוק של הבנק והבטחה, כי קיימת נאותות הונית התואמת פרופיל סיכון זה. כפי שצינו לעיל, הגדרת שולי הביטחון ליחס הון רובד 1 נועדה גם היא להגן על היחס מפני תנודות בלתי צפויות וקיצוניות העלולות להשפיע על ערך התיק הנוסטרו של הבנק. מסמך המדיניות קובע גם את דרכי הניטור של תאבון סיכון ואת הדיווחים הנדרשים בעת התקרבות לערכי המגבלות, או בעת חריגה מן המגבלות, לו תתרחש. ניהול הסיכון מתבצע על ידי חטיבת האסטרטגיה וניהול פיננסי, ובקרת הסיכון מתבצעת על ידי הקו השני, חטיבת ניהול סיכונים.

עקרונות מדיניות ניהול הסיכונים באים לידי ביטוי בתכנית העבודה של הבנק; בעת קביעת היעדים בכל שנה, נלקחים עקרונות אלו בחשבון. כמו כן, לאור חשיבות נושא זה מתקיימים בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון דיונים שוטפים בנושאים הקשורים לניהול הסיכונים. דיונים אלה נערכים כחלק מאישור מסמך הסיכונים הרבעוני וכן, דיון במסמך הנכסים וההתחייבויות של הבנק המופק על ידי חטיבת האסטרטגיה וניהול פיננסי (מסמך ה – ALCO). טרום אישורם של מסמכים אלה בדירקטוריון הבנק, הם עולים לדיון ברמת ההנהלה או פורום ההנהלה (צוות נכסים והתחייבויות).

הפעילות בתיק הנוסטר נחלקת לשני תיקים – תיק השקעה ותיק למסחר. בבסיס החלוקה עומד העיקרון לפיו הנהלת הבנק (באמצעות צוות נכסים והתחייבויות) מתווה את פעילות ההשקעה בתיק הזמין למכירה, שמנהל כתיק השקעה לטווח בינוני וארוך, ואילו לגבי התיק למסחר צוות נכסים והתחייבויות מתפקד כמפקח ומנטר את הפעילות, זאת כדי לאזן בין צורכי הפיקוח והבקרה, ובשל ההכרח לאפשר תגובה מהירה בהתאם להתפתחויות בשווקים ומצב הפיזיציות השונות. כפי שצינו בדוח זה, במהלך שנת 2022, בעקבות העלייה בתנודתיות ואי הוודאות בשווקים שהביאה לתזוזה של גורמי הסיכון (התשוואות) בצורה קיצונית, ספג תיק ההשקעות של הבנק, על אף שמרונות מדיניות ההשקעות של הבנק, וכפי שהתרחש בכלל המערכת הבנקאית, הפסד שמוותן בחלקו על ידי פעולות למזעור הסיכון שביצע הבנק בתיק למסחר. במהלך פברואר 2023, בהמשך לאירוע בו עלו שערי הדולר והתשוואות על האג"חים, התגברה התנודתיות בשוק. הבנק מקפיד מאוד על מדיניות השקעות שמרנית בעת הזאת, שכן, להערכת הבנק, קיים פוטנציאל שאי הוודאות הנוכחית תגרום לאירועים נוספים דומים.

תיק השקעה (לפדיון וזמין למכירה) – ניירות ערך שיוחזקו בתיק זה קשורים ונובעים מכלל הפעילויות השונות של הבנק כגון – רכישה כנגד פיקדונות, כתחליף לנזילות, לניהול עודפי הון ולגידור, אך גם למטרת יצירת פוזיציה. ככלל, התיק יירשם מבחינה חשבונאית כתיק זמין למכירה, במקרים מסוימים רשאית הוועדה הפנימית לאשר פעילות בתיק המוחזק לפדיון, בדיווח מקדים לבנק ישראל.

תיק למסחר – מטרת תיק זה להשיג תשואה עודפת (מעל מחיר הכסף) במסחר לטווח קצר במגוון מכשירים פיננסיים, על ידי ניצול הידע והניסיון של מנהלי הנוסטר.

דיווח

סקירת מצב החשיפה לסיכונים שוק, נזילות ונוסטר נעשית בבנק הן באופן שוטף והן במועדים המיועדים לכך, כפי שנקבע במסמך המדיניות של הבנק. הערכת החשיפה לסיכונים השונים מתבצעת באמצעות מכלול רחב של נתונים ודוחות, אשר במצטבר מאפשרים לקבל תמונה שלמה של החשיפה. בשל חשיבות הנושא, על חלק גדול מהנתונים מתנהלים מהלכי בקרה שוטפים ולעיתים אף ברמה יומית או תוך יומית. יחד עם זאת, הפורומים השונים מקדישים זמן מיוחד לצורך סקירה כוללת של החשיפה לסיכונים השונים ולהתפתחות ברמת המאקרו. תהליך הסקירה מתבצע מדי חודש ומתחיל לאחר איסוף נתוני החשיפה במחלקת ניהול סיכונים שוק וריבית בחטיבת ניהול סיכונים. נתונים אלו נאספים ומדווחים במסמך הסיכונים הרבעוני שמציג מנהל הסיכונים הראשי לוועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון ולדירקטוריון.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים

הגופים המפקחים:

דירקטוריון הבנק – במסגרת אחריותו לעסקי התאגיד הבנקאי ולאיתנותו הפיננסית ובמסגרת תפקידיו של הדירקטוריון בהקשר של ניהול סיכונים כמפורט בנהל בנקאי תקין 301, נוהל בנקאי תקין 310, נוהל בנקאי תקין 333 ונהל עבודת הדירקטוריון מס' 01-01-09, על הדירקטוריון: להתוות את אסטרטגיית הסיכון הכוללת, לרבות תיאבון הסיכון, לסקור ולאשר תקופתית את מסגרת ניהול הסיכון המעוגנת במסמך מדיניות עבור כל אחד מהסיכונים, לעקוב אחרי פעולות ההנהלה הבכירה, ולוודא שהתפתחות פרופיל הסיכונים (החשיפות בפועל) עקבית עם תאבון הסיכון והמגבלות שנקבעו לנוכח ההתפתחויות והשינויים בשווקים הפיננסיים ובסביבה החיצונית בשגרה ובקיצון (כפי שהתרחש בשנה האחרונה וגם בתקופה האחרונה), בנהיג ניהול סיכונים ובפעילויות הבנק, לבחון את נאותות הבקורות ועצמאות הגופים המודדים את הסיכון, לבחון ולאשר מראש, באמצעות הוועדה לניהול סיכונים, מוצרים חדשים או פעילות חדשה/שעודכנה באופן מהותי טרם הפעלתם, כפי שנקבע במדיניות הבנק לטיפול במוצר חדש/פעילות חדשה או שעודכנה באופן מהותי.

הדירקטוריון בוחן באופן שוטף כי בידי הנהלת הבנק יש תשתית ראויה לניהול ובקרה על הסיכונים הפיננסיים, המאפשרים לה לנהל את פרופיל הסיכון לנוכח תאבון הסיכון, בהתאם לעקרונות מסמך המדיניות. דירקטוריון הבנק דן לפחות אחת לשנה במדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים, מאשר את מסמך המדיניות, וקובע את תאבון הסיכון האיכותי והכמותי לשנה הקרובה. לקראת שנת 2022 ביצע הבנק שינוי במסמך מדיניות, על מנת להתאים את תאבון הסיכון למצב בשווקים ולצרכי הפיננסיים של הבנק. עדכון המגבלות הכמותיות בוצע תוך שמירה על תאבון סיכון נמוך, כפי שקבע דירקטוריון הבנק. השינויים שמתבצעים מלווים בשנה האחרונה, כמו גם בעת הנוכחית, בסקירות מאקרו ובהערכות מצב בתדירות גבוהה, עקב אי הוודאות הפוליטית והכלכלית.

הדירקטוריון מוודא כי תהליכי ניהול סיכון שוק ונזילות הם אפקטיביים ובכלל זה דן בנאותות התשתית לניהול סיכון שוק והמשאבים המוקצים לניהול הסיכון. כמו כן, על הדירקטוריון לבחון, בין היתר, באמצעות מסמך הסיכונים הרבעוני המוגש על ידי חטיבת ניהול סיכונים, וכן, באמצעות מסמך ניהול הנכסים וההתחייבויות המוגש על ידי חטיבת האסטרטגיה וניהול פיננסי, כי מדיניות ניהול סיכון שוק מוטמעת באפקטיביות בכלל הבנק כך שכל העובדים הרלוונטיים מבינים בבהירות את העקרונות שנקבעו במדיניות זו לניהול ובקרת הסיכון ואת המגבלות, ומקפידים על ציות לנהלים ולמדיניות.

ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים – (להלן: "ועדת הדירקטוריון") – תפקידה ליעץ לדירקטוריון בעניין אסטרטגיית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון, ובעניין הפיקוח על האופן שבו ההנהלה הבכירה מיישמת אסטרטגיה זו בפועל.

הוועדה מקיימת דיון מקדים לדיוני הדירקטוריון בכל הנוגע למדיניות החשיפה לסיכונים, הערכת הסיכונים, אופן ניהול ובקרת הסיכונים, והצורך לעדכן את מסגרת ניהול ובקרת הסיכון, עקב התפתחויות בפרופיל הסיכון כפי שחוינו בשנה האחרונה וחווים גם עתה. הוועדה דנה בכל הצעה לפעילות מהותית חדשה או פעילות המשנה את פרופיל הסיכון של הבנק, חריגה של הבנק מתאבון הסיכון או פוטנציאל לחריגה כזו (מצב התרעה), ובכל השקעה יזומה במכשיר פיננסי חדש לרבות עבור חשבון הנוסטרו, תוך כדי בחינת מאפייני סיכון השוק הגלומים בפעילות, ומגישה, במידת הצורך, את המלצותיה לדירקטוריון.

אחת לרבעון מקבלת הוועדה דיווח שוטף בין היתר, באמצעות מסמך הסיכונים, הכולל את תוצאות המודלים, המדדים ותרשימי הקיצון, קרי, את מצב פרופיל הסיכון לנוכח תאבון הסיכון שנקבע במדיניות במונחי מדדי סיכון אלה. הדיווח כולל את גובה הפוזיציות במגזרי ההצמדה השונים (סיכון בסיס) והרווחיות הנובעת מפוזיציות אלו, את החשיפה לסיכון הריבית ואת החשיפה לסיכון הנזילות של הבנק. כן מקבלת הוועדה דיווח על הרכב תיק הנוסטרו ועל תשואותיו.

במצבי חירום, הוועדה תקבל דיווח עדכני ושוטף על החשיפות המשמעותיות ועל מצב הנזילות.

לוועדה סמכות לאישור שינויים זמניים במגבלות החשיפה לסיכונים ובמגבלות ההשקעות בהיקף שקבע הדירקטוריון כחלק ממדיניות ניהול הסיכון.

וועדת ביקורת – תפקידי ועדת הביקורת וסמכויותיה יכללו, בין היתר, את הנושאים הבאים בתחום ניהול הסיכונים: סקירה ואישור היקף הביקורת הפנימית ותדירותה; קבלת דוחות ביקורת בנושא ניהול הסיכונים; הוועדה תוודא כי ההנהלה נוקטת פעולות מתקנות ראיות ובעיותי הנדרש כדי לתת מענה לליקויים שזוהו על ידי הביקורת הפנימית של הבנק או ביקורת חיצונית.

ההנהלה – ההנהלה הבכירה, בין היתר, באמצעות ועדת נכסים והתחייבויות ופורום נזילות (ראו להלן, בפרק הדן בסיכון הנזילות), אחראית ליישום עקרונות המדיניות, לפתח מדיניות ונהלים לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרה אחר הסיכונים הפיננסיים, ולפעול למזעורם, ככל שפרופיל הסיכון מתקרב לגבולות תאבון הסיכון. עיקרי משימות ההנהלה הבכירה ביחס לניהול הסיכונים הפיננסיים הן: אישור מסמך המדיניות, קביעה ויישום מדיניות ונהלים, הבטחת האפקטיביות של תהליך ניהול ובקרת הסיכונים ודיונים שוטפים בפרופיל הסיכון והעמידה במגבלות.

ההנהלה מתכנסת בתדירות גבוהה לדיון בנושאים שוטפים. מטעם ההנהלה הבכירה, מוסדו מספר ועדות משנה, בהן חברים חברי ההנהלה הבכירה הרלוונטיים לנושאים הנדונים.

ההנהלה הבכירה אחראית לאישור מקדים של מסמכי המדיניות לניהול סיכונים שוק ונזילות לפני הבאתם לדיון לאישור בדירקטוריון, לקביעה ויישום מדיניות ונהלים הקשורים לזיהוי, מדידה ניטור ובקרה אחרי החשיפה לסיכון שוק והבטחת האפקטיביות של תהליך ניהול הסיכונים, באמצעות הפרדת תפקידים נאותה בין קווי ההגנה השונים.

ההנהלה אחראית לנאותות המערכות המשמשות למעקב ומדידה אחר הסיכונים הפיננסיים, ומקבלת סקירה על נאותות המערכות ממנהל חטיבת ניהול סיכונים במסגרת הדיווח שלו על אפקטיביות ניהול הסיכון. המערכות המשמשות את הבנק לצרכי ניהול סיכון השוק וסיכון הנזילות נתונות לתיקוף חטיבת ניהול סיכונים, בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים (סיכון מודל).

צוות חירום נזילות – משמש כצוות מרכזי במצבי כוננות או חירום בתחום הנזילות. אופן פעילות צוות החירום מפורט בתכנית חירום לטיפול במשבר נזילות של הבנק, שתהיה נתונה לתיקוף חטיבת ניהול סיכונים ותרגול תקופתי. בישיבות צוות החירום תתקבלנה החלטות עסקיות לגבי הטיפול במשבר, וינהל מעקב שוטף אחר התפתחות הנתונים ומימוש ההחלטות שהתקבלו. נושא מרכזי בניהול משבר נזילות הינו ניהול המוניטין שמטרתו להחזיר או לשמר את אמון המפקידים. בצוות חירום נזילות תתקבלנה על כן, בנוסף, החלטות לגבי ניהול המוניטין ויחסי הציבור של הבנק. בנוסף, צוות חירום נזילות ידון ויקבל החלטות בהיבטים תפעוליים של משבר נזילות. כמו כן, בעת התממשות מצבי חירום או לחצי נזילות, באחריות הפורום להחליט בדבר הצורך בזימון הדירקטוריון לישיבות מיוחדות, ו/או להמליץ ליו"ר הדירקטוריון לשקול את הצורך לפנות ולעדכן את בנק ישראל.

מנהל חטיבת אסטרטגיה וניהול פיננסי – משמש כמנהל סיכונים שוק ונזילות ואחראי ליישום עקרונות מדיניות הבנק ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק. מנהל חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי עוסק בניהול השוטף של החשיפות לסיכונים שוק, בהנחיית היחידות השונות העוסקות בניהול המכשירים הפיננסיים של הבנק וביצירת החשיפות במגזרי הפעילות השונים. מנהל החטיבה, בתיאום עם מנהל הסיכונים הראשי, ממליץ להנהלה, לדירקטוריון ולוועדת הדירקטוריון באשר לכדאיות יצירת הסיכונים באמצעות המכשירים הפיננסיים המותרים ליצירת ולגידור סיכונים, ובכל יתר הנושאים הקשורים ליצירת וניהול החשיפות. כמו כן, באחריותו ניהול תיק הנוסטרו לרבות בקרה אחר העמידה במגבלות שקבע הדירקטוריון וטיפול בחריגות מהותיות, תוך בחינת השלכות פעילות הנוסטרו על כלל החשיפות.

ועדת הנהלה לניהול נכסים והתחייבויות – (להלן: "הועדה הפנימית") בראשות המנכ"ל, מתכנסת מדי שבוע, ומקבלת דיווח מחבריה על פעילות הבנק במכלול הנושאים הקשורים בניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק.

הוועדה מנהלת מעקב שוטף אחר עמידה ביעדי תכנית העבודה ואחר עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים, לרבות עדכונים שוטפים על מגבלות הנזילות, אותן אישר הדירקטוריון, מקבלת החלטות אופרטיביות בנושאים שונים וקובעת מחירים ויעדי כמויות לכל אחת מהפעילויות השונות. כל חבר ועדה, בתחום פעילותו, אחראי לדווח לוועדה על מגמות עיקריות בשוק הרלוונטיות לפעילות הבנק ולניהול נכסיו. שינויים משמעותיים במגמות מדווחים לדירקטוריון במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני ומסמך ניהול הנכסים וההתחייבויות (ALCO), הנותן תמונה על התפתחות פרופיל סיכונים השוק והנזילות.

בכל ישיבה סוקרת הוועדה פרמטרים שוטפים של הפעילות הכוללים כמויות ומחירים בכל המגזרים. פרמטרים אלו מהווים אינדיקטורים מרכזיים למצב החשיפות והנזילות. סקירה זו כוללת נתונים בדבר ביצועי אשראי וביצוע גיוסים בחודש השוטף ומחירי הגיוס, יתרות הנכסים הנזילים והרכבם, תמהיל הפקדונות, פעילות בתיק הנוסטרו, פוזיציות מדד ומט"ח, רווח הפסד מפוזיציות מדד ומט"ח, תחזיות פיננסיות, תחזית פרעונות ועוד.

הוועדה אחראית למעקב השוטף אחר כל הדיווחים הקשורים לניהול הסיכונים והנזילות בבנק וניהול תיק הנוסטרו של הבנק.

ועדת השקעות פנימית – בראשות המנכ"ל. קיימת בשל הצורך לייחד זמן לניהול ההשקעות (נוסטרו) של הבנק. הוועדה מתכנסת בתדירות חודשית, מקבלת דיווח על הרכב תיק הנוסטרו והרווחיות הנובעת ממנו. הוועדה דנה ומחליטה בדבר כדאיות של הצעות להשקעות חדשות ובשינויים בתיק הנוסטרו וזאת, במסגרת המדיניות המאושרת.

מחלקת ניהול פיננסי – מנהלת המחלקה מוגדרת כמנהלת הנזילות בהיבטים העסקיים והתפעוליים, כולל היבטי הציות. כמו כן, אחראית למדידת סיכונים נזילות קצרה וארוכה בהתאם להוראות רגולטוריות ומודלים פנימיים של הבנק. באחריות מנהלת המחלקה להתריע על התקרבות למגבלות או במידה ולהערכתה יכול להתפתח אירוע המשפיע על סיכון הנזילות של הבנק. המחלקה מעדכנת את מחירי הכסף על פי החלטות הוועדה לניהול נכסים והתחייבויות ועל פי השינויים השוטפים בשוק אגרות החוב הממשלתיות.

במסגרת מחלקת ניהול פיננסי, מנוהלות ונמדדות באופן שוטף חשיפות מאזניות נוספות, סיכונים שוק, חשיפת ריבית וחשיפת בסיס. המחלקה אחראית על הפקת דוחות תקופתיים ועל מסמך ה-ALCO Package, המרכז את ההתפתחויות העסקיות של הנכסים וההתחייבויות. המסמך מוגש מדי רבעון לוועדה לניהול סיכונים ומוצגים בו הנתונים השונים עבור החשיפות המאזניות, תוך מתן המלצות לכדאיות החשיפות, התפתחותן ואופן הטיפול בהן.

ככל יחידת קו ראשון, אחראית מנהלת המחלקה גם על בקרה של העמידה בתאבון הסיכון, זמינות הנתונים ואיכותם על מנת לשמר בקרה אפקטיבית, ניהול סיכון הנזילות, כולל תרגול תכניות החירום לניהול הנזילות (בצוותא עם חטיבת הסיכונים ויחידת ההמשכיות העסקית של הבנק), כולל תרגילי נזילות משולבים עם אירוע סייבר. מנהלת המחלקה אחראית לערוך בדיקה באופן שוטף אחר המגבלות השונות, ולהתריע על צורך בשינויים. אפקטיביות הבקורות מאותגרת על ידי הקו השני.

חדר תיכון – (Middle Office) – חדר התיכון פועל במסגרת הבקרה הפנימית בקו העסקים (הקו הראשון), והוא אחראי לבקרה על עמידה במגבלות השונות המושתות על פעילויות המסחר שמנוהלות במסגרת חטיבת האסטרטגיה וניהול הפיננסי, על החשיפות לגופים פיננסיים שונים ועל שערך עסקאות לא סחירות ב-ALM ובנוסטרו.

מערך עורפי (Back Office) – המערך העורפי מוודא כי תהליכי התשלום והסליקה הנלווים לפעילות פיננסית בבנק פועלים כסדרם. מעבר לכך, המערך העורפי מרכז את כל פעילות התשלום והסליקה של מטח בבנק.

מנהלי הנוסטרו (להלן: "מנהלי ההשקעות") - פועלים לניהול השקעות הנוסטרו של הבנק הכוללים השקעות במוצרים פיננסיים שונים. תפקידם לפתח באופן שוטף ומקצועי את תיק ההשקעות של הבנק. בנוסף, יזמים מנהלי ההשקעות דיונים בוועדת ההשקעות הפנימית בדבר כדאיות השקעות חדשות. מנהלי ההשקעות משמשים כזרוע מבצעת בתחומי המכשירים הפיננסיים ופיתוח תיק ניירות ערך נוסטרו של הבנק, ומסייעים בניהול הפוזיציה של הבנק תוך שימוש במכשירים פיננסיים ושמירה על תאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. פעילות הנוסטרו של הבנק מוגבלת על ידי תאבון סיכון נמוך הקובע מגבלות כמותיות ואיכותיות, בין היתר, סוגי הנכסים בהם ניתן להשקיע.

פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה - קו הגנה שני

חטיבת ניהול סיכונים בראשות מנהל הסיכונים הראשי - עוסקת בביצוע מודלים להערכת החשיפה לסיכונים שוק ונזילות, פיתוח טכניקות לניהול סיכונים ותמיכה בניהול השוטף של החשיפות לסיכונים שוק. כן ממליצה החטיבה לוועדה הפנימית בנושאים הקשורים לכדאיות ניהול החשיפות תוך התחשבות במרכיבי ההכנסה הצפייה מחשיפות אלו ועלויות גידור החשיפות ובדיקת כדאיות ורווחיות של מוצרים פיננסיים חדשים ו/או קיימים. בנוסף, כפי שצוין לעיל, אחראית החטיבה באמצעות יחידת התיקוף של הבנק הפועלת בה, לתיקוף המודלים המשמשים את הבנק להערכת סיכון שוק ונזילות, המערכות המשמשות לניטור פרופיל הסיכון, תכניות החירום לניהול הנזילות בעת פוטנציאל למשבר ותרגולם. לחטיבת ניהול סיכונים גישה ישירה לכל מאגרי המידע והדוחות הנדרשים לה לבקרה על הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק, ובפרט, סיכון השוק, הריבית והנזילות.

באחריות החטיבה לבצע את המעקב השוטף אחר עמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות השונות.

מחלקת סיכונים שוק, ריבית ונזילות - משמשת כבקרת קו שני כדי להשלים ולאגור את פעילות הבקרה וניהול הסיכון בקו הראשון. המחלקה מבצעת מעקב אחר פעילות הנזילות, הנוסטרו והנ"ה ובחלוקה בין תיק בנקאי לבין תיק למסחר, ומנטרת את פרופיל הסיכון ואופן התפתחותו לנכח תאבון הסיכון שנקבע.

פורום לניהול סיכונים הכולל - בראשות מנכ"ל הבנק, מתכנס לפחות פעם ברבעון. בכל ישיבה סוקר צוות נזילות את מצב הנזילות. סקירה זו כוללת נתונים בדבר יתרות הנכסים הנזילים והרכבם, הרכב תיק המקורות, פירעונות בסכומים גבוהים צפויים וצפי בתכנון הנזילות, ניצול מסגרות בבנקים, מצב המאקרו ונתונים נוספים. כמו כן, מקבל הצוות דיווח על תוצאות המודלים הרגולטוריים בנזילות המודלים הפנימיים לרבות תוצאות תרחישי הקיצון. תוצאות המודל ותרחישי הקיצון ינתחו על ידי הצוות. הצוות בודק קיומם של נכסים שאינם נזילים, בהם ניתן להשתמש במקרה הצורך לגיוס מימון נוסף.

הצוות מקבל ממנהל הנזילות ומחטיבת ניהול סיכונים דיווח על המגמות בשוק, בכל התחומים הרלוונטיים לנזילות הבנק, לרבות שוק הכספים וההון. תמצית הממצאים המשמעותיים (בהתאם למידת השפעתם על נזילות הבנק) מדווחות לוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ולדירקטוריון במסגרת מסמך הסיכונים.

באחריות הצוות לבחון את הצורך בעדכון נהלי נזילות.

הביקורת הפנימית - קו הגנה שלישי

הביקורת הפנימית אחראית לביצוע של מכלול משימות ביקורת בלתי תלויות, בהתאם לתכנית עבודה מבוססת סיכון המאושרת על ידי הדירקטוריון וכן, ביקורות על סמך דרישת הדירקטוריון ווועדותיו. הביקורת בודקת את תהליכי ניהול הסיכונים, איכות ניהולם ובקרתם, בין השאר, באמצעות בדיקות מדגמיות, ואחראית למתן הערכה עצמאית על מידת האפקטיביות של יישום התהליכים והנהלים לניהול הסיכונים בבנק (אפקטיביות הבקרה הפנימית). במסגרת אחריותה, הביקורת הפנימית בעלת תפקיד מהותי בתהליך הפיקוח אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים תוך אתגור פעילות הקו הראשון והקו השני.

האופן וההיקף של מערכות הדיווח

הבנק מנהל את סיכוניו בין השאר, בעזרת מערכת ALM, המערכת חולשת על תזרימי המזומנים של הבנק, הנגזרים ממגוון פעולותיו הפיננסיות. מערכת זו מאפשרת ניהול נכסים והתחייבויות ובין היתר מאפשרת כימות של סיכונים השוק על פי מתודולוגית הערך הנתון לסיכון - VaR. בנוסף, המערכת מאפשרת מעקב אחר מדדי סיכון נוספים כגון: חשיפות ריבית ובסיס ומבחני קיצון. המערכת נתונה לתיקוף על פי מדיניות הבנק.

ה-VaR אומד את ההפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התמששות סיכונים השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש על פי תנאי השוק שנצפו בעבר. החישוב בבנק מבוצע אחת לחודש על התיק הבנקאי ואחת ליום על תיק הנוסטרו, לתקופת החזקה של 10 ימים וברמת מובהקות של 99%. הבנק מודד את

הסיכון הכולל שלו באמצעות ה-VaR של סך התיק הבנקאי וכן, את החשיפה לסיכון של התיק למסחר. בנוסף לניהול ובקרה באמצעות מודל ה-VaR, משתמש הבנק גם במודלים אחרים לכימות הסיכונים, שעיקרם, מבוססי ניתוח רגישות ותרשישים המסתמכים על תזוזות בגורמי הסיכון הרלבנטיים לבנק הערוכים בשני מצבי הטבע – תרשישים למצב שגרה ותרשישים למצב קיצון. כפי שכתבנו לעיל, התזוזות בגורמי הסיכון נקבעו על סמך התנודות שאירעו בהם בעבר (בשגרה ובמצבי קיצון, כמו בתקופת הקורונה, וכן, אירועי התנודתיות בשווקים בשנת 2022), שאותגרו על פי התזוזות שנקבעו במודל הסטנדרטי של בנק ישראל ושל באזל להקצאת הון כנגד סיכונים שוק.

הבנק מבצע בדיקות בדיעבד של המודל, BACKTESTING, על מנת לוודא כי המודל מתפקד כראוי. כאמור לעיל, במהלך השנה האחרונה חלה עליה בערך המדד עקב התנודתיות הרבה בשווקים, אך הבנק עמד בכל תקופה זו במגבלת ה-VAR שקבע הדירקטוריון על התיק הבנקאי ועל תיק הנוטרו. כדי לגבות את מגבלות המודל (בעיקר, כיוון שהוא מייצג מצב שוק "נורמלי", ומביא בחשבון את הקשרים, הקורלציות, בין גורמי הסיכון, שאינם בהכרח מתקיימים במצב קיצון), קבעה מדיניות הבנק שורה של תרשישים בקיצון, המסירים כל הנחה על הקשרים בין גורמי הסיכון. תוצאות ה-BackTesting, נכון ליום 31.12.22, היו תקינות והמודל נמצא כשיר לשימוש. כחלק מהבדיקות שביצעה חטיבת ניהול סיכונים לתרשישים המשמשים לניהול ובקרת סיכון השוק והריבית, נמצא כי התרשישים שנקבעו לשם חישוב המגבלות הם גבוהים מספיק כדי לכסות את התזוזות בגורמי הסיכון בשוק במהלך השנה האחרונה, על אף שהיו קיצוניות מאוד, וגבוהות ממה שקרה בעת הקורונה. עובדה זו נובעת מכך שהתרשישים חושבו גם לפי המקדמים הגבוהים שקבעה באזל במודל הסטנדרטי עבור הפסד בלתי צפוי.

טבלה מספר 27 מלמדת על רמת החשיפה הנמוכה של הבנק, כפי שהיא מחושבת על ידי השיטה הסטנדרטית בנדבך הראשון של באזל. הקצאת ההון בגין סיכונים שוק היא נמוכה אולם נדגיש כי זו איננה ההקצאה היחידה – הבנק מקצה הון נוסף בגין סיכונים שוק וריבית בנדבך השני של באזל כחלק מתכנון ההון של ה-ICAAP, והון זה מכסה בעיקר, את סיכון הריבית בתיק הבנקאי של הבנק, שאיננו נכלל בנדבך הראשון של באזל.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

טבלה מספר 27 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)

ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2021	סכומים במיליוני ש"ח
מוצרים ישירים		
סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)	1.2	3.7
סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)	0.5	3.0
סיכון שער חליפין	0.9	0.1
סיכון סחורות	-	-
אופציות		
הגישה הפשוטה	-	-
גישת דלתה- פלוס	-	-
גישת התרשישים	-	-
איגוח		
סה"כ	2.6	6.8

*סכומים במונחי הון

ניתוח של חשיפות בגין סיכונים שוק וניהול פוזיציות

תיאור מפורט של סיכונים השוק אליהם חשוף התאגיד הבנקאי

סיכונים השוק העיקריים אליהם חשוף הבנק פורטו בתחילת פרק סיכונים שוק לעיל.

עקרונות ניהול מדיניות החשיפה

הבנק מבצע בחינה לנאותות ההון המוקצה בגין הסיכונים הפיננסיים השונים על פי הנדבך הראשון והשני בהוראות באזל ובנק ישראל.

הבנק מתאים, באמצעות מחירי המעבר, את שימושי האשראי ליכולת הגיוס שלו בחתך של מגזרי פעילות ומח"מ, במגבלות שנקבעו לחשיפות ריבית, מרווח ונזילות. ניהול סיכונים הבסיסי (החשיפה לאינפלציה ולשערי חליפין) מנוהל באופן אקטיבי במטרה להגדיל את ההכנסות ברמת סיכון נתונה ותוך התחשבות בפוזיציות הרלבנטיות, התפתחות תנאי המאקרו, וכפוף להמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון. ניהול סיכונים הבסיסי לוקח בחשבון את תחזיות האינפלציה, שכאמור לעיל, שינתה מגמה בשנה האחרונה. הבנק הגדיל את הפוזיציה המדדית שלו. נדגיש כי על חשיפת הפוזיציה המדדית הוטלה מגבלת דירקטוריון. חשיפת הבנק לשערי חליפין היא נמוכה, היא איננה בליבת העסקים של הבנק, כך שהשפעתה על כרוכיל סיכון השוק של הבנק היא מזערית.

הבנק בוחן את מח"מ המקורות לאור הערכותיו את התנהגות הריבית, גודל החשיפה הנוכחי שלו לסיכון הריבית ו/או לסיכון הנזילות לטווח ארוך והעלויות הנוספות הנגזרות מהארכת מח"מ. בחינת מדיניות סיכון הריבית מתבצעת בהתאם לפרמטרים כלכליים ועל פי אומדן ההתנהגות הצפויה של הלוחים ושל המפקדים. לפיכך, הבנק עוקב אחר שינויים צפויים בהיקפי הפירעונות המוקדמים, וזאת במטרה למצער את הסיכונים הכרוכים בפעילות זו. בעת האחרונה, עקב אי הוודאות בשווקים ובעיקר, עקב עליית הריבית, חלה ירידה בשיעור הפירעונות המוקדמים בתיקי האשראי של הבנק. ההחלטה לגבי שיעור הפירעונות המוקדמים הצפוי (והמשמש לפרישת הנכסים וההתחייבויות של הבנק) מתבצעת בצוות נכסים והתחייבויות. עקב המצב הנוכחי, נבדק השיעור החזוי מול שיעורו בפועל בעת דיוני הוועדה, אחת לחודש. הבנק השלים בתחילת שנת 2023 פיתוח מודל לחיזוי פרעונות מוקדמים באשראי הצרכני, והחל במהלך לפיתוח מודל זהה לתיק המשכנתאות של הבנק.

הבנק שוקל גיוס מקורות באמצעות הנפקות סחירות, בהתאם לצרכיו תוך בחינת עלויות גיוס אלטרנטיביות ובהתאם לתנאים שישורו בשוק ההון במהלך השנה והיקף הפקדונות המגויסים מהציבור, שהגיעו השנה לשיא, עקב יכולת הבנק להציע לקוחותיו ריבית על הפקדונות מהגבוהות בשוק.

מדיניות הבנק אינה מאשרת שימוש במכשירים נגזרים ומוצרים מיוחדים, אלא אם-כן ניתן אישור לשימוש במכשירים ומוצרים הנ"ל ע"י וועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים לאחר שעברה תהליך של מוצר חדש לפי מדיניות הבנק. אישור של פעילות במכשירים אלו, יינתן רק בתנאי שוועדת הדירקטוריון קיבלה ניתוח הן של הסיכונים הספציפיים של המכשיר והן ניתוח של השפעתו על כלל החשיפות של הבנק. כמו כן, הבנק פועל לצמצום הצורך בגידור הסיכונים באמצעות מכשירים נגזרים, באמצעות התאמת המקורות והשימושים ככל שניתן בעסקי הליבה של הבנק (אשראי ופיקדונות). ההעדפה היא לגידורים שלא גורמים תזוזות חשבונאיות.

כל פעילות של הבנק, לרבות פעילות של הבנק עבור לקוחותיו, החורגת באופן משמעותי בהיקפה ו/או באופייה ו/או בנסיבותיה, ממהלך הפעילות הרגיל והשגרתי של הבנק, אף אם אותה פעילות אינה יוצרת לכאורה סיכון מיוחד ו/או אינה חורגת ממסגרת מגבלות החשיפה לסיכונים שנקבעה על ידי הדירקטוריון, תובא, על ידי מנהל חטיבת האסטרטגיה וניהול פיננסי לדיון ולהחלטת ועדת הדירקטוריון, טרם ביצועה. ועדת הדירקטוריון תהיה רשאית, לפי שיקול דעתה, לאשר את הפעילות האמורה או לדחותה או להעבירה לדיון ולהחלטת הדירקטוריון.

ניהול הסיכונים של הבנק, לרבות ניהול הנזילות, מבוצע באמצעות רשימה סגורה של מכשירים שאינם מוצרי אשראי (כולל אג"ח סחיר ולא סחיר) ופיקדונות. השימוש במכשירים לשם גידור והן לצורך יצירת פוזיציה, הינו בהתאם לסמכויות ההשקעה שמפורטים בנהלי הבנק ובלבד שעסקאות אלו יבוצעו במסגרת מגבלות החשיפה לניהול סיכונים. כאמור, שימוש לראשונה במכשירים פיננסיים אחרים יובא, טרם השימוש, לדיון ולאישור ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים. במסגרת המדיניות נקבעו אינדיקטורים אפשריים למצב בשוק אשר יהוו סמן (Trigger) לביצוע בחינות לשינויים נדרשים במדיניות. האינדיקטורים כוללים שינויים מהותיים ב: עקום הריבית לתקופות שונות, מדדי מניות, מדדי תלבוז, אינפלציה, כניסה למיתון ורמת האבטלה, מחירי דיו, ריבית בנק ישראל, רווחיות הבנק ועוד.

טבלה מספר 28 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה:

31 בדצמבר 2022						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	מטבע חוץ(1)		מטבע ישראלי		
		דולר של ארה"ב	צמוד למדד המחירים	לא צמוד		
		אחר				
במיליוני ש"ח						
נכסים						
3,360.1	-	76.6	195.2	-	3,088.3	מזומנים ופיקדונות בבנקים
1,043.1	3.3	119.2	182.0	67.1	671.5	ניירות ערך
14,057.6	-	153.6	332.5	3,836.0	671.5	אשראי לציבור, נטו (2)
189.6	189.6	-	-	-	-	בניינים וציוד
6.1	0.5	4.7	0.3	-	0.6	נכסים בגין מכשירים נגזרים
250.7	177.8	-	-	8.7	64.2	נכסים אחרים
18,907.2	371.2	354.1	710.0	3,911.8	13,560.1	סך הכל נכסים
התחייבויות						
14,266.8	-	466.5	681.0	962.3	12,157.0	פיקדונות הציבור (3)
342.9	-	-	-	18.1	324.8	פיקדונות מבנקים
-	-	-	-	-	-	פיקדונות הממשלה
2,677.6	-	-	-	2,313.2	364.4	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
9.5	-	0.2	0.1	5.4	3.8	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
354.4	50.9	0.9	-	-	302.6	התחייבויות אחרות
17,651.2	50.9	467.6	681.1	3,299.0	13,152.6	סך הכל התחייבויות
1,256.0	320.3	(113.5)	28.9	612.8	407.5	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים (3)						
-	-	113.2	(23.0)	(204.7)	114.5	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
1,256.0	320.3	(0.3)	5.9	408.1	522.0	סך הכל כללי

(1) כולל הצמדה למטבע חוץ.

(2) לאחר יכחי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לנכסי הצמדה.

(3) אינם מגדרים גידור חשבונאי.

טבלה מספר 28 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך):

31 בדצמבר 2021						
פרטים שאינם כספיים		מטבע חוץ(1)		מטבע ישראלי		
		צמוד למדד		לא צמוד		
סך הכל	כספיים	אחר	דולר של ארה"ב	המחירים		
במיליוני ש"ח						
נכסים						
3,546.0	-	104.9	139.3	-	3,301.8	מזומנים ופיקדונות בבנקים
772.7	14.4	48.3	206.8	74.4	428.8	ניירות ערך
12,084.1	-	146.9	272.3	3,040.9	8,624.0	אשראי לציבור, נטו (2)
181.7	181.7	-	-	-	-	בניינים וציוד
4.5	3.2	-	0.2	0.8	0.3	נכסים בגין מכשירים נגזרים
248.0	105.6	-	-	10.3	132.1	נכסים אחרים
16,837.0	304.9	300.1	618.6	3,126.4	12,487.0	סך הכל נכסים
התחייבויות						
12,454.3	-	340.3	598.2	683.8	10,832.0	פיקדונות הציבור (3)
306.6	-	-	-	21.1	285.5	פיקדונות מבנקים
-	-	-	-	-	-	פיקדונות הממשלה
2,609.7	-	-	-	2,561.2	48.5	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
3.5	3.2	-	0.1	0.1	0.1	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
336.2	47.5	0.2	-	-	288.5	התחייבויות אחרות
15,710.3	50.7	340.5	598.3	3,266.2	11,454.6	סך הכל התחייבויות
1,126.7	254.2	(40.4)	20.3	(139.8)	1,032.4	הפרש
						מכשירים נגזרים שאינם מגדרים (3)
-	-	(5.5)	2.1	(149.9)	153.3	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
1,126.7	254.2	(45.9)	22.4	(289.7)	1,185.7	סך הכל כללי

(1) כולל הצמדה למטבע חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה.

(3) אינם מגדרים גידור חשבונאי.

ניהול פוזיציות בתיק למסחר

ניהול פוזיציות בתיק למסחר מתבצע כפוף למגבלות שנקבעו במדיניות הבנק לניהול החשיפה. המגבלות שנקבעו לפעילות הנוסטרו כוללים הן מגבלות על גודל התיק והן מגבלות על החשיפה (VaR, תרחישים וכו'). המערכת למסחר ניירות ערך של הבנק תומכת בבקרה ממוכנת בזמן אמת על מגבלות של גודל תיק. כמו כן, ניתן לעקוב באמצעות מערכת המסחר אחרי כל הפעולות ששודרו ביום המסחר (פעולות שבוצעו, פעולות שטרם בוצעו ופעולות שהתבטלו). מעקב מלא אחר מגבלות תיק הנוסטרו מתבצע בתחילת כל יום על יתרות הסגירה של יום המסחר הקודם. מעבר למעקב השוטף של מנהלי הנוסטרו, בחטיבת ניהול סיכונים מתבצע מעקב (לפחות אחת ליום) אחר הפעולות ששודרו במערכת המסחר וערך ה-VaR. חריגות מהמגבלות, אם נמצאו, מטופלות במייד מול מנהלי הנוסטרו לסגירת החריגה. אם נעשו פעולות משמעותיות מתבצעת בקרה מלאה על המגבלות גם במהלך יום המסחר. באחריות מנהלי הנוסטרו לעדכן את הגורמים הרלוונטיים בחטיבת ניהול סיכונים בעת ביצוע פעולות כאמור. חישוב מדדי הסיכון על התיק למסחר מבוצעת במערכת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. בנוסף, מושלם בימים אלה פיתוח מערכת לחישוב מדדים שונים לתחומי הפעילות בתיק למסחר, שתפעל בקו השני לפעילות ותבצע חישובים קרוב לזמן אמת, באופן בלתי תלוי מחישובי המדדים המתבצעים על ידי מערכות המסחר הפועלות בקו הראשון.

התייחסות לאירועים לאחר תאריך המאזן

בחודש פברואר 2023, עם עליית הדולר ותשואות איגרות החוב עלתה שוב התנודתיות בשווקים. תנודתיות זו נמצאת במעקב, שכן להערכתנו, אי הוודאות יכולה להימשך.

מידע נוסף על חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים

לבנק מערכת ALM (לניהול נכסים והתחייבויות) הכוללת בתוכה מערכת לניהול סיכונים באמצעות מודל ה-VaR. ה-VaR הוא אומדן שממכת סיכון כולל של כל התיק הנובע ממספר רב של גורמי סיכון שונים, וזאת לאחר התחשבות במתאמים ביניהם. בנוסף, הוא מוצג במונחים כספיים, דבר שהופך אותו למדד נוח לניטור. ל-VaR מספר חסרונות:

- הוא מתעלם מהפסדים שעשויים להתרחש מעבר לרמת המובהקות. בכך, הוא מבטא ברוב המקרים, מצב שוק רגיל (נורמלי).
- השימוש באופק של עשרה ימי עסקים מניח, כי ניתן לגדר ולמכור את הפוזיציות, תוך עשרה ימי עסקים. במוצרים ייחודיים, בהיקפי שוק גדולים או בתקופות משבר יתכן ובעיות הנזילות בשוק לא תאפשרנה סגירה, או גידור מלא, של הפוזיציות בפרק זמן זה.
- הסימולציה ההיסטורית מניחה, כי ההתנהגות ההיסטורית של גורמי הסיכון תחזור על עצמה בעתיד, דבר שעלול לא להתקיים (במיוחד, בעת משבר, כמו בעת הקורונה או באירועים שחווינו במהלך שנת 2022).

בגין מגבלות אלה, ה-VaR אינו יכול להחליף את כל מדדי הסיכון שקדמו לו. לפיכך, ה-VaR משמש כמדד נוסף במדיניות ניהול הסיכונים ולא כמדד בלעדי, ובוודאי שהוא צריך להיות מגובה על ידי תרחישי קיצון, במיוחד, בשנה האחרונה ובעת הנוכחית, עת גברה התנודתיות של גורמי הסיכון. בנוסף, השימוש בשיטה ההיסטורית רגיש ל"חלון התצפיות" (מספר התצפיות מן העבר) הנלקח לחישוב. כחלק מתהליך התיקוף של המודל הבנק עדכן את אופן החישוב, והתוצאה מחושבת כערך המקסימלי מבין תוצאות שחושב לחלונות תצפית שונים בגודלם.

כפי שצינו לעיל, במטרה לגבות את מודל ה-VaR, ובפרט, להתמודד עם חולשותיו, נקבעו מגבלות חשיפה המתבססים על תרחישים במצב שוק רגיל והן לתרחיש קיצון. הפרמטרים לתרחיש הקיצון מחמירים יותר ממודל ה-VaR בשני אופנים: הראשון: הפרמטר הנלקח עבור כל גורם סיכון מחמיר יותר והשני: בשונה ממודל ה-VaR אין קיצוים בגין קורלציות (הקשרים בין גורמי הסיכון הרלבנטיים לפעילות הבנק).

המגבלות להלן המבוססות על ה-VaR מוצעות במדיניות הינן על התיק הכולל ועל פעילות הנוסטרו. מדיניות הבנק לשנת 2022 עדכנה את מגבלת ה-VaR, תוך שמירה על תאבון סיכון נמוך, המתבטא בערך המגבלה במונחי הון רובד 1 של הבנק.

טבלה מספר 29 להלן מלמדת כי ערך ה-VaR של הבנק, גם בשנה הנוכחית שהיא איננה שנה שגרתית, היה נמוך גם בערכו המקסימלי מערך המגבלה שהוטלה על ידי הדירקטוריון, שגם היא מבטא ערך נמוך יחסית להון רובד 1 של הבנק.

לתקופה שהסתיימה ביום				
31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022		
ערך מקסימלי במהלך		ערך מקסימלי במהלך		
התקופה	סוף תקופת דיווח	התקופה	סוף תקופת דיווח	
במליוני ש"ח				
20.7	16.3	34.1	26.8	חשיפה בפועל
2.0	2.1	4.0	2.4	מזה: בתיק למסחר
25.0	25.0	45.0	45.0	מגבלת הבנק
6.0	6.0	-	-	מזה: בתיק למסחר

חלק 6 א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון הריבית הוא הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית, לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו טמונים באופן שיגרתי בעסקי הבנקאות ועשויים להוות מקור רווח. עם זאת, רמות חריגות של סיכון הריבית עלולות להביא לפגיעה ברווחיות הבנק ו/או לשחיקת ההון שלו. רגישות עקום הריבית יכולה לנבוע מעלייה או ירידה בשיעור הריבית, משינוי בעקום או בחלקים ממנו, כשהתזוזות אינן בהכרח מקבילות. מעקב אחר החשיפה לסיכון ריבית מבוצע ברמת תיק בנקאי ונוסטרו וברמה של מגזרי פעילות הבנק, שקלי, צמוד מדד ומט"ח. פעילות הבנק במגזר המט"ח היא נמוכה מאוד. אתגור תכנית העבודה של הבנק לשנת 2022, שבוצע על ידי חטיבת ניהול סיכונים, כלל שורה מגוונת של תרחישים הבוחנים את השפעת סיכון הריבית, בהתאם לסוגי הסיכונים המפורטים להלן. מסקנות האתגור העלו כי רמת סיכון הריבית של הבנק, היא נמוכה יחסית.

שנת 2022 וגם תחילת שנת 2023 התאפיינו בתהליך מהיר של עליית ריבית, לאחר תקופה ארוכה שערכה היה נמוך יציב. עליית הריבית תרמה להכנסות הבנק מריבית, הגדילה את הפקדונות מהציבור, וכפי שכתבנו בפרק האשראי, הגדילה את פוטנציאל הסיכון של תיק המשכנתאות ושל הלווים בתיק בגין העליה המהירה ביחס ההחזר שלהם ובהחזר החודשי.

לפירוט ניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי, ראה לעיל, סעיף ניהול סיכון שוק הדן בגופים המפקחים.

סיכון תמחור מחדש (Repricing Risk) – סיכון זה נובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפרעון (ריבית קבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות (חשיפה לפערי מח"מ). אי התאמות במועדי תמחור מחדש עלולות לחשוף את הרווחים ואת השווי הכלכלי לתנודות בלתי צפויות עקב שינויים בשיעורי הריבית. החשיפה מקורה בתזוזה מקבילה של עקום הריבית (כלומר כל עקום הריבית עולה או יורד בשיעור זהה לאורך כל העקום). לפיכך, המעקב אחר סיכון זה מתבצע באמצעות התרחישים השונים לתזוזה מקבילה של כל עקום הריבית (1%, 2%, 3%, 4%).

סיכון עקום תשואה (Yield Curve Risk) – סיכון הנובע מתזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה שעלול להשפיע באופן שלילי על השווי הכלכלי או על הרווח, וזאת, בשל שינויים בקשרים בין שעורי הריבית לתקופות פרעון שונות. השינויים בקשרים בין שעורי הריבית יבואו לביטוי בשינויים לא מקבילים של עקום הריבית (דהיינו, עקום הריבית יעלה או ירד בשיעור לא אחיד לאורך תקופות הזמן). המעקב אחר סיכון זה מתבצע באמצעות בחינת החשיפה בתרחישים לשינויים לא מקבילים:

* תרחיש "חלק ארוך" – עליה/ירידת ריבית של 0.25% בטווח קצר, 0.5% בטווח בינוני ו-1% בטווח ארוך.

* תרחיש "חלק קצר" – עליה/ירידת ריבית של 1% עד שנה ראשונה, 0.5% בטווח של החל משנה ועד 5 שנים, ו-0.25% החל משנה חמישית ואילך.

* תרחיש "פרפר" – עליה/ירידת ריבית של 0.5% עד שנה ראשונה, 1% בטווח של החל משנה ועד 5 שנים, ו-0.5% החל משנה חמישית ואילך.

סיכון בסיס הריבית (Basis Risk) / סיכון מרווח (Spread) – הסיכון מייקור המקורות של הבנק (לדוגמא, כתוצאה מעלייה במחירי גיוס של הפקדונות) מבלי יכולת לשנות באופן מקביל את הריבית בשימושים (הן כתוצאה מתחרות והן כתוצאה מהעובדה שהאשראי ניתן לתקופה ארוכה). בנוסף, קיים סיכון בסיס הריבית מפעילות בנגזרים (IRS), מכיוון שיש בפועל הבדל בין עקום ה-IRS לעקום הממשלתי.

סיכון בסיס – החשיפה לסיכון הבסיס יכולה לנבוע משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין ובקצב האינפלציה. מדיניות הבנק היא לנהל את הסיכונים הנובעים מחשיפת הבסיס באופן מבוקר, במסגרת המגבלות שקבע הדירקטוריון.

סיכון אופציות – סיכון הנובע משינוי בעייתי או בדיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי הריבית. במכשירי הבנק קיימת אופציונליות בעיקר במשכנתאות (פירעון מוקדם) ומצד הפקדונות בעו"ש שקלים, מט"ח ובפקדונות עם אופציית משיכה (למשל, זמינים למשיכה). המעקב אחר סיכון זה מתבצע באמצעות התרחישים השונים לשינוי בריבית (1%, 2% וכו') בהם כלולים הנחות פירעון מוקדם בהתאם לתרחיש. הבנק מבצע ניתוחים על מנת לאמוד את השפעת הפירעון

המוקדם על המשכנתאות ועל הפקדונות לשימושי העסקיים, ולצורך ניהול הסיכונים שלו. מדיניות הבנק בניהול החשיפה לסיכון ריבית נקבעת:

- בהתחשב בתיאבון הסיכון ומגבלות החשיפות שנקבעו.
- תוך ניטור ההתפתחויות בשווקים, כולל הציפיות לעליית ריבית, והתאמת המגבלות, ככל שיש צורך.
- תוך בחינת ההכנסות הצפויות מציירת החשיפה אל מול העלויות של האלטרנטיביות השונות לצמצום או לסגירה של פער המח"מ.
- בהתחשב בהשפעות חיצוניות של שינוי ריבית על התוצאות העסקיות של הבנק.
- בהתחשב באומדן הבנק לשיעורי הפירעונות המוקדמים ולגורמים המשפיעים עליהם.
- תוך בדיקת התפתחויות שיעורי הריבית לאורך זמן.
- תוך התחשבות בהשפעה של חשיפה לסיכון זה על סיכון הנדילות.

החשיפה לסיכון ריבית עשויה להשפיע על הרווחים, על השווי הכלכלי ועל ההון של הבנק. בהתאם לכך, נקבעו מגבלות בגישת השווי הכלכלי, שחיקת ההון, ובגישת הרווחים (רו"ה).

- גישת השווי הכלכלי – ניתוח השפעתם האפשרית של שינויים לא צפויים בריבית על השווי הכלכלי הנכחי של כל תזרימי המזומנים העתידיים. חישוב החשיפה הכלכלית מתבצע הן באמצעות תרחישים שנקבעו למצב שגרה ולמצב קיצון, כגון: שינוי של 1% בריבית (על תיק הנוסטרו) ו- 2% בריבית (בתיק הבנקאי, בתיק הנוסטרו ובתיק הנוסטרו למסחר, כ"א בנפרד) והן באמצעות VaR ריבית כל כלל התיק, התיק הבנקאי ותיק הנוסטרו.
- גישת הרווחים (רו"ה לשנה) – מתבצעת בהתאם לנב"ת 333 – ניתוח השפעתם של שינויי ריבית על הרווח והפסד של הבנק בהתאם להוראות החשבונאיות לתקופה של 12 חודשים.

הרצת חישוב החשיפה באמצעות מערכת ה-ALM מתבצע אחת לחודש. מתבצע חישוב יומי להערכת החשיפות העיקריות באמצעות ניתוח ההשפעה של השינויים בתיק הנוסטרו הזמין למכירה (שמהווים את הגורם התנודתי ביותר בחשיפה). הבנק עוקב אחר תרחישי קיצון של זעזועים מקבילים משמעותיים של עקום הריבית – 2%, 3% ו-4%. בנוסף, מתבצע מעקב אחר שלושה תרחישים לשינויים לא מקבילים של עקום הריבית: תרחיש היתללות / השתטחות החלק הארוך של העקום, תרחיש היתללות / השתטחות החלק הקצר של העקום, תרחיש "פרפר" – תזוזה בחלק הבינוני של העקום.

גילוי כמותי בנזע לתקופות תמחור מחדש לפיקדונות לפי דרישה:

התקופה הממוצעת לתמחור מחדש המוקצה לפיקדונות לפי דרישה, נכון ליום 31.12.2022:

בשקלים – 1.42 שנים (1.31 שנים ליום 31.12.2021).

בדולר – 2.26 שנים (1.81 שנים ליום 31.12.2021).

התקופה הארוכה ביותר לתמחור מחדש המוקצה לפיקדונות לפי דרישה, נכון ליום 31.12.2022, הינה 3.5 שנים (בדומה לתקופה של 3.5 שנים ליום 31.12.2021).

טבלאות מספר 30 ו- 31 מציגות את השווי ההוגן ואת השפעתם של תרחישים השונים על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים בתיקי הבנק. נדגיש כי הבנק מנהל את הפוזיציות שלו באופן דינאמי, בוודאי עקב האירועים בשווקים בשנת 2022, והתוצאות בטבלאות מציגות את ההשפעה לנקודת זמן. עם זאת, ערכי הסיכון (השפעת התרחישים השונים על השווי ההוגן) הם נמוכים יחסית, ונמצאים במרחק סביר מהמגבלות שהוטלו על ידי הדירקטוריון במדיניות סיכונים פיננסיים.

טבלה מספר 32 מציגה את השפעת תזוזות הריבית על הכנסות הריבית של הבנק. בהנחה של עלייה בעקום הריבית, מלמדת הטבלה על כך שהבנק ימשיך לצבור הכנסות ריבית. הכנסות אלה תהינה נמוכות יחסית לתוצאות לסוף שנת 2021, שחלקן הבנק כבר צבר עקב העלייה בריבית בשנת 2022, בעיקר, עקב המעבר של הציבור בפקדונות לריבית משתנה, ככל שהריבית המשיכה לעלות.

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

טבלה מספר 30 - שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2022					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
13,540.2	4,000.9	697.8	348.0	18,586.9	נכסים פיננסיים ^(*)
					סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים
114.5	-	60.2	30.0	204.7	נגזרים, מורכבים וחוז מאזניים
13,002.6	3,448.0	733.6	365.9	17,550.1	התחייבויות פיננסיות ^(*)
					סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים
-	204.7	-	-	204.7	נגזרים, מורכבים וחוז מאזניים
652.1	348.2	24.4	12.1	1,036.8	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
-	-	-	-	-	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
-	-	-	-	-	השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
652.1	348.2	24.4	12.1	1,036.8	שווע הוגן מותאם ^(*)
652.1	338.3	24.20	9.3	1,023.9	מזה: תיק בנקאי
31 בדצמבר 2021					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל	
במיליוני ש"ח					
12,478.8	3,141.6	593.6	346.4	16,560.4	נכסים פיננסיים ^(*)
					סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים
153.3	-	-	-	153.3	נגזרים, מורכבים וחוז מאזניים
11,536.6	3,350.1	592.9	345.9	15,825.5	התחייבויות פיננסיות ^(*)
					סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים
-	149.9	2.1	1.3	153.3	נגזרים, מורכבים וחוז מאזניים
1,095.5	(358.4)	(1.4)	(0.8)	734.9	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
-	-	-	-	-	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
-	-	-	-	-	השפעת פריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה
1,095.5	(358.4)	(1.4)	(0.8)	734.9	שווע הוגן מותאם ^(*)
1,095.5	(369.1)	(10.8)	(0.8)	714.8	מזה: תיק בנקאי

1 שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 בדוח הכספי

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

טבלה מספר 31 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק

31 בדצמבר 2022					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל ¹	
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
(6.6)	(27.2)	0.4	(4.2)	(37.6)	עלייה במקביל של 1%
(7.4)	(26.6)	(0.9)	(6.0)	(40.9)	מזה: תיק בנקאי
9.6	32.4	(0.4)	4.6	46.2	ירידה במקביל של 1%
10.5	31.7	1.0	6.7	49.9	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים					
(25.7)	(19.1)	(0.9)	(2.7)	(48.4)	התללה ⁽²⁾
(27.0)	(18.9)	(1.0)	(3.3)	(50.1)	מזה: תיק בנקאי
24.1	14.0	1.0	1.8	40.9	השטחה ⁽³⁾
25.3	13.9	0.8	1.9	41.9	מזה: תיק בנקאי
19.5	1.5	0.8	(0.2)	21.6	עליית ריבית בטווח הקצר
20.5	1.6	0.3	(0.7)	21.6	מזה: תיק בנקאי
(16.2)	(1.3)	(0.7)	0.1	(18.1)	ירידת ריבית בטווח הקצר
(17.0)	(1.3)	(0.2)	0.6	(17.9)	מזה: תיק בנקאי
מקסימום					
(27.0)	(18.9)	(0.9)	(6.0)	(50.1)	מזה: תיק בנקאי
31 בדצמבר 2021					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל ¹	
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
9.3	(1.8)	0.5	(1.7)	6.4	עלייה במקביל של 1%
11.1	(1.0)	(0.7)	(1.7)	7.7	מזה: תיק בנקאי
(4.6)	4.3	(0.5)	1.7	1.0	ירידה במקביל של 1%
(6.8)	3.5	0.8	1.7	(0.8)	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים					
(47.2)	(10.5)	(0.5)	0.0	(58.2)	התללה ⁽²⁾
(46.3)	(10.2)	(0.9)	0.0	(57.3)	מזה: תיק בנקאי
49.1	10.9	0.6	0.0	60.2	השטחה ⁽³⁾
48.5	10.7	0.7	(0.4)	59.5	מזה: תיק בנקאי
44.6	7.7	0.6	(0.9)	52.0	עליית ריבית בטווח הקצר
44.6	7.8	0.3	(0.9)	51.8	מזה: תיק בנקאי
(37.0)	(6.4)	(0.5)	0.7	(43.1)	ירידת ריבית בטווח הקצר
(37.0)	(6.5)	(0.2)	0.7	(43.0)	מזה: תיק בנקאי
מקסימום					
(46.3)	(10.2)	(0.9)	(1.7)	(57.3)	מזה: תיק בנקאי

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא נספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

2. התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח ארוך.

3. השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח ארוך.

טבלה מספר 32 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022			
הכנסות מימון		הכנסות ריבית	הכנסות מימון		הכנסות ריבית	
סך הכל ¹⁾	שאינן מריבית		סך הכל ¹⁾	שאינן מריבית		
במיליוני ש"ח						
שינויים מקבילים						
62.8	(2.3)	65.1	22.8	2.7	20.0	עלייה במקביל של 1%
63.8	(1.3)	65.1	18.8	(1.2)	20.0	מזה: תיק בנקאי
מקסימום						
63.8	(1.3)	65.1	18.8	(1.2)	20.0	מזה: תיק בנקאי

* לאחר השפעות מקדחות.

מידע כמותי נוסף על חשיפת התאגיד הבנקאי לסיכון ריבית

טבלה מספר 33 – חשיפה כוללת של הבנק לשינויים בשיעורי הריבית

ליום 31 בדצמבר 2022											
עם דרישה עד חודש	מל חודש ועד 3 חודשים	מל שנה עד 3 שנים	מל 3 ועד 5 שנים	מל 5 ועד 10 שנים	מל 10 ועד 20 שנה	מל 20 שנה	ללא תקופת פירעון	סך הכל שווי הונג פנימי	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי	
במיליוני ₪											
9,837.3	785.9	2,578.2	2,602.5	1,339.6	1,027.6	377.9	31.0	4.2	18,584.2	5.35	1.23
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.07	
8,079.2	777.0	3,681.3	3,186.7	1,325.5	516.2	-	-	-	17,566.0	1.57	0.96
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.15	
1,758.1	8.9	(1,103.1)	(584.3)	14.1	511.4	377.9	31.0	4.2	1,018.2	0.27	
החשיפה לשינויים בשיעורי ריבית											
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית											
א. לפי מהות הפעילות:											
1,758.0	8.7	(1,103.8)	(585.9)	12.7	507.3	376.0	31.0	4.2	1,008.1	0.27	
0.1	0.2	0.7	1.7	1.4	4.1	1.9	-	-	10.1	-	
ב. לפי בסיסי הצמדה:											
1,571.3	(6.5)	(465.7)	(1,020.1)	(22.3)	332.6	123.8	6.5	4.2	523.8	0.09	
30.8	99.3	(224.1)	372.8	(96.5)	90.2	252.2	24.4	-	549.2	2.60	
156.0	(83.9)	(413.3)	63.0	133.0	88.5	1.9	-	-	(54.8)	0.52	
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית:											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

ליום 31 בדצמבר 2021

עם דרישה עד חודש	מעל 3 חודשים	מעל 3 חודשים	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 שנה	מעל 20 שנה	ללא תקופת פירעון	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי
נכסים פיננסיים ^(*)	8,843.5	570.9	2,457.6	2,258.5	1,263.6	759.3	370.7	31.8	3.2	16,559.2	1.34
סכומים אחרים לקבל ^(**)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
התחייבויות פיננסיות ^(*)	4,633.4	981.4	2,346.5	5,711.8	854.9	68.4	0.3	-	-	14,596.7	1.10
סכומים אחרים לשלם ^(**)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
החשיפה לשינויים בשיעורי ריבית	4,210.1	(410.5)	111.1	(3,453.3)	408.7	690.9	370.4	31.8	3.2	1,962.4	0.24
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית											
א. לפי מהות הפעילות:											
החשיפה בתיק הבנקאי	4,210.0	(410.8)	110.8	(3,455.3)	398.3	686.2	368.1	31.8	3.2	1,942.4	0.24
החשיפה בתיק למסחר	0.0	0.2	0.4	2.0	10.3	4.8	2.3	-	-	20.0	-
ב. לפי בסיסי הצמדה:											
מטבע ישראלי לא צמוד	4,222.7	(453.3)	243.2	(3,541.3)	1.6	334.9	197.7	17.5	3.2	1,026.3	(0.17)
מטבע ישראלי צמוד מדד	(152.7)	91.0	12.5	75.3	318.1	366.4	173.2	14.3	-	898.1	1.78
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)	140.1	(48.3)	(144.6)	12.7	89.0	(10.3)	(0.5)	(0.0)	-	38.1	0.50
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית:											
לשינויים בשיעורי הריבית	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
השפעת הנחות התנהגותיות אחרות	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

* למעט יתרות מאזניים של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. לאחר השפעת פריסה לתקופה של פיקדונות לפי דרישה.

** סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים. מכשירים פיננסיים מורכבים מיוו לתקופות לפי משך החיים הממוצע האפקטיבי של כל מכשיר, מאחר ולא ניתן לשקף את החשיפה לריבית שלהם באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון תדרימי מזמנים או למועד חידוש הריבית הקרוב.

*** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

הערות כלליות:

1. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מצב של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי טעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
2. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי (למעט פריטים לא כספיים) ושל סכומים אחרים לקבל ולשלם ולאחר השפעת ההתחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה כמסבר בהערה 3 להלן, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנקים אותם אל השווי ההוגן הכלול בין המכשיר הפיננסי בביאור 34 א בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה באור 34 א בדוח הכספי.
3. הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים הנובעים מפיקדונות לפי דרישה חושב בהתאם להנחות לגבי תקופות לפירעון המשמשות את הבנק לניהול סיכוני ריבית.
4. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המננה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגיט בבאור 34 א בדוח הכספי.
5. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

חלק 6 ב - מניות

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

למעט מסגרת מצומצמת שקבע הדירקטוריון לתעודות סל על מניות בתיק הזמין, בבנק אין הן מסגרת והן אחזקה בפועל במניות בתיק הבנקאי.

טבלה מספר 34 - היתרה המאזנית של ההשקעות במניות בתיק הבנקאי ושווין ההוגן של השקעות אלו:

ליום 31 בדצמבר 2022					
הערך במאזן	עלות	הוגן	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי	שווי הוגן
במיליוני ש"ח					
מניות וקרנות					
של אחרים	88.4	88.4	-	-	88.4
ליום 31 בדצמבר 2021					
הערך במאזן	עלות	הוגן	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי	שווי הוגן
במיליוני ש"ח					
מניות וקרנות					
של אחרים	80.8	80.8	-	-	80.8

* לפרטים אודות המדיניות החשבונאית ראה ביאור 1 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

קרנות חוב עוסקות בדרך כלל בחוב שאינו סחיר ובהתאם אינן נזילות.

סיכון ההשקעה בקרנות הינו סיכון שנבע מירידת ערך של ההשקעה בקרנות או ירידה ברווחים ודיבדנדים.

חשיפה זו מנוהלת בכפוף למדיניות ההשקעה בקרנות חוב, לפיה, בין היתר נקבעו מגבלות להיקף ההשקעה הכולל בקרנות ובקרנות בודדות.

קרנות החוב מוצגות על בסיס עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני.

הבנק בוחן באופן שוטף את השקעותיו במניות, לאור התנודתיות בשווקים, מתאים את ההשקעות למצב בשווקים, לביצועי המניות והקרנות, ושומר על תיק מניות

נמוך יחסית לאור המצב. על הפעילות במניות הוטלו מגבלות דירקטוריון במונחי תרחישים.

טבלה מספר 35 - השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי ודרישות ההון בגינן*:

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022		
ערך במאזן ושוי		ערך במאזן ושוי		
דרישות הון ^א	הוגן	דרישות הון ^א	הוגן	
במיליוני ש"ח				
1.9	12.1	0.4	3.3	השקעות המסווגות בתיק למסחר ⁽²⁾
6.5	80.8	17.0	88.4	השקעות המסווגות בתיק זמין למכירה
8.4	92.9	17.4	91.7	סך הכל השקעות במניות וקרנות
2.1	13.9	0.4	3.3	מזה: נסחר בבורסה
6.3	79.0	16.6	88.4	מוחזק באופן פרטי
-	-	-	-	רווחים שטרם מומשו הכלולים בהון הפיקוחי

* לפירוט ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים בשיעור של 12.5% ליום 31 בדצמבר 2021.

(2) כולל הקצאת הון בגין סיכון שוק ספציפי וסיכון שוק כללי.

יחס כיסוי נזילות – גילויים עיקריים (Liquidity)

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) של בנק ישראל אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן חישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות פעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדרו תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה).

תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם יש לשמור נזילות וכיצא בזה יכולים להביא לשינוי היחס. ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון האחרון עומד על 202%, כאשר מגבלת הדירקטוריון עומדת על 150% (בתקופה של רבעון שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021 היחס הממוצע עמד על 237%).

הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא. במהלך כל השנה שמר הבנק על יחסי נזילות ועודפי נזילות גבוהים שהם הגבוהים במערכת במהלך השנים האחרונות, כך שלא נדרש לבחון שינוי בתכנון הנזילות שלו. העלייה בפיקדונות מהציבור הגדילה את נזילות הבנק.

טבלה מספר 36 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הכילות (Liquidity)

מאוחד		
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31.12.2022		
סך ערך לא משוקלל ^(א) (ממוצע)	סך ערך משוקלל ^(ב) (ממוצע)	במליוני ש"ח
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
תזרימי מזומנים יוצאים		
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	10,662.3	506.1
פיקדונות יציבים	508.9	25.4
פיקדונות פחות יציבים	1,924.9	233.8
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין (221)	8,228.5	246.9
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:	1,706.6	916.5
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של	0.0	0.0
תאגידים בנקאיים קואופרטיבים		
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	1,636.0	845.5
חובות לא מובטחים	70.6	70.6
מימון סיטונאי מובטח		0.0
דרישות נזילות נוספות, מזה:	2,285.9	320.4
תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	36.5	36.5
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	0.0	0.0
קווי אשראי ונזילות	1,865.7	118.5
מחויבויות מימון חוזיות אחרות	0.0	0.0
מחויבויות מימון מותנות אחרות	383.6	165.3
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	1,742.9	
תזרימי מזומנים נכנסים		
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	0.0	0.0
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	438.9	275.7
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	31.5	31.5
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים	470.4	307.3
סך ערך מתואם ^(ג)		
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)	2,898.9	
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו	1,435.7	
יחס כיסוי כילות (%)	202%	

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).

2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

טבלה מספר 36 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הכילות (Liquidity) (המשך)

מאוחד		
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31.12.2021		
סך ערך לא משוקלל ^(א)	סך ערך לא משוקלל ^(ב)	ממוצע
במליוני ש"ח		
סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה		
סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)		
2,415.1		
תזרימי מזומנים יוצאים		
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	9,686.7	459.8
פיקדונות יציבים	534.3	26.7
פיקדונות פחות יציבים	1,815.9	213.0
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין (221)	7,336.5	220.1
מימון סיטונאי בלתי מובטח מזה:	1,484.3	724.2
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים	0.0	0.0
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	1,432.8	663.6
חובות לא מובטחים	51.5	51.5
מימון סיטונאי מובטח	0.0	0.0
דרישות נזילות נוספות, מזה:	2,584.1	199.5
תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנכזרים ודרישות ביטחון אחרות	37.4	37.4
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	0.0	0.0
קווי אשראי ונזילות	2,180.5	139.9
מחויבויות מימון חוזיות אחרות	0.0	0.0
מחויבויות מימון מותנת אחרות	366.2	22.3
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים		
1,383.5		
תזרימי מזומנים נכנסים		
הלואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	0.0	0.0
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	437.3	317.1
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	32.4	32.4
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים		
469.7		
סך ערך מתואם ^(ג)		
2,415.1		
סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)		
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו		
1,034.0		
יחס כיסוי כילות (%)		
237%		

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).

2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

3. ערכים מתאימים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים סילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

הבנק ממשיך באסטרטגיה, שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים וגרעון הפיקדונות, המבוססת על העיקרון לפיו הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) תתרום ליציבות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ולשיפור פרופיל הנזילות שלו, הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית, ובפרט מבצעי שיווק. הבנק מגוון את סל המוצרים המוצע למשקי בית, ופועל לשיפור מתמשך ביכולת הגיוס שלו מאפיק זה. כפי שציינו לעיל, העלייה בשיעור הריבית בשנה האחרונה הגדילה את סך הפקדונות שגייס הבנק ממשקי הבית, הודות ליכולת הבנק להציע ריבית גבוהה יחסית לבנקים אחרים על הפקדונות.

גילויים נוספים בגין יחס כיסוי נזילות (LIQA)

ממשל תאגידי של ניהול סיכונים הנזילות

דירקטוריון הבנק קבע את עקרונות ניהול הנזילות, את מדרג האחריות והסמכות ואת מערך ההתרעות והטיפול בחריגות מהמגבלות שנקבעו. קביעת המגבלות האמורות מביאה בחשבון הן התרחשויות צפויות של אירועים בבנק ובסביבתו העסקית, והן את האפשרויות העומדות בפני הבנק לגבי גיוס מקורות חלופיים במקרה הצורך ואת העלויות של מקורות אלו. הערכת הבנק, בהתחשב בשיעורי מיחזור הפיקדונות בשנים האחרונות, החשיפה לסיכון האמור אינה גבוהה, בין היתר, משום שהבנק מגוון את מקורות המימון שלו, מקפיד להרחיב את בסיס המפקידים ולצמצם את מידת ההישענות על מפקידים גדולים ולשמר כרית נזילות מספקת הבאה לידי ביטוי בכך שיחס הנכסים הנזילים גבוה מהיחס הנדרש. בנוסף, נדגיש שוב, כי הבנק השכיל בשנה האחרונה לגייס סכומי שיא ממשקי הבית, על אף השינוי שחל בשיעורי המיחזור על פקדונות בשנה זו (תוצאת העלייה בריבית) והתחרות בין הבנקים.

להלן עיקרי המדיניות לניהול נזילות:

- ככלל, הבנק יעמוד ביחס גבוה מהיחס המזערי שנקבע בהוראות בנק ישראל בנושא יחסי נזילות.
- טווח ניהול הנזילות:** הבנק בוחן מהו האופק הראוי לניהול הנזילות שלו באופן שוטף. בשלב זה, טווח ניהול הנזילות שלו הוא חודש ומעלה.
- פיזור מקורות:** הרחבת בסיס המפקידים (בעיקר לקוחות קמעונאיים) וצמצום ההישענות על מפקידים גדולים.
- הלימות המקורות:** התאמת היקפי הפעילות, המגזרים והמח"מ בצד הנכסים ליכולת גיוס הפיקדונות, המרווח הנגזר מפעילויות אלה והשפעת מחירי הגיוס על יכולת הגיוס.
- מדיניות אשראי:** תוכנית גיוס המקורות נבנית תוך התחשבות בהיקף הצפוי של ביצועי אשראי לזמן ארוך ובחינת יכולת השגת יעדי האשראי ביחס למצב המימון הצפוי.
- סביבה עסקית ואירועים חיצוניים:** מצב הנזילות של מוסד בנקאי בכלל ובנק ירושלים בפרט, מושפע מרמת הנזילות בשוק ומאירועים חיצוניים כדוגמת התמוטטות של בנק או קשיי נזילות הנגרמים לו וכן מאירועים והתפתחויות שליליות בבנק עצמו. קביעת המגבלות תביא בחשבון סיכונים אלה.
- חברות בנות:** בבנק שש חברות בנות, כל התזרימים הכספיים המשמעותיים נכללים בניתוחי הנזילות במעקב השוטף אחר המגבלות (למעט ירושלים מימון והנפקות, חברות הבנות אינן מגייסות פקדונות).
- ניהול נזילות במט"ח:** הבנק בוחן את מצב הנזילות הכולל - ש"ח ומט"ח יחד, ש"ח בנפרד ומט"ח בנפרד. הניהול השוטף של הנזילות במט"ח מניח יכולת המרה מיידית במקרה של עודפי נזילות בשקלים למט"ח ובין מטבעות זרים לדולר ארה"ב. בשל גודל הזרמים במט"ח בבנק, גם בתרחישי הקיצון, לשינויים ברמת הנזילות בשוק המט"ח לא צפויה להיות השפעה מהותית על החשיפה של הבנק לסיכון הנזילות.
- סיכון הנזילות ארוך הטווח:** מניח ודאות לגבי זמינות המקורות אולם מחירי הגיוס אינו ודאי. הסיכון קיים כאשר ניתן אשראי לזמן ארוך ממקורות לזמן קצר, גם אם האשראי ניתן בריבית משתנה. החשש הוא, כי גיוס המקורות החדש (במקום אלו שנפרעו) יהיה בריביות גבוהות יותר¹ מבלי שתחול התייקרות מקבילה באשראי שניתן. יציין כי עיקר הסיכון קיים במגזר המט"ח וצמוד המט"ח, שכן במגזר זה קיים קושי בגיוס מקורות לזמן ארוך ובמקרה כזה הם עלולים להתייקר בשיעור ניכר יחסית.

הבנק הגדיר אינדיקטורים שמטרתן לעזור להנהלה לזיהוי מוקדם של עלייה בסיכון או ברמת הפגיעות של מצב הנזילות או בצרכי הנזילות. אינדיקטורים אמורים לזהות מגמות שליליות ולגרום להנהלה לערוך תהליך של הערכת מצב ונקיטת פעולות לצמצום הסיכון. האינדיקטורים כוללים מדדים כמותיים ומדדים איכותיים. כמו כן, האינדיקטורים כוללים מדדים מאקרו כלכליים המשמשים לזיהוי פוטנציאל של משבר מערכתי ונתוני מיקרו של הבנק לזיהוי פוטנציאל של משבר נזילות. לכל אינדיקטור

¹ התייקרות הריבית אינה נובעת משינוי בריבית הבסיסית (פריים או ליבור), שכן במקרה כזה יתייקר באופן מקביל גם האשראי.

הוגדרו שלושה טווחי נתונים ירוק (רגיל) / צהוב (החמרה קלה) / כתום (החמרה בינונית).

חשוב לציין, שמטרת האינדיקטורים אינה להחליף את שיקול הדעת של המנהלים בבנק, אלא הם מהווים כלי עזר להערכת מצב הנזילות של הבנק. מנהל חטיבת האסטרטגיה וניהול פיננסי או לחילופין מנהל חטיבת ניהול סיכונים אחראים לקבוע את מצב ההערכות של הבנק. אם יוחלט על קביעת מצב כוננות נמוך מאשר מצב הכוננות שהיה מתקבל על פי האינדיקטורים, תדווח החלטה זו ונימוקיה באופן מדי למנכ"ל הבנק, ה-CRO וליו"ר הדירקטוריון. בנוסף יימסר דיווח על כך לוועדה הדירקטוריונית לניהול סיכונים ולדירקטוריון בישיבתו הקרובה.

מסגרת עבודה לניהול ובקרת סיכון הנזילות מבוססת על 3 קווי הגנה:

קו הגנה ראשון - יוצרי הסיכונים, אשר מהווים את הפונקציה העסקית המקבלת החלטות עסקיות הכרוכות בנזילות הסיכונים. בהתייחסות לסיכון הנזילות, מדובר בגורמים המנהלים את הנזילות בחטיבת האסטרטגיה וניהול פיננסי. יש לציין כי יחס לסיכון הנזילות, כל האורגנים הצורכים נזילות הינם בעצם, יוצרי סיכונים.

קו הגנה שני - גורמי הבקרה במסגרת חטיבת ניהול סיכונים, אשר הינם בלתי תלויים ביוצרי הסיכונים, בוחנים את מצב הנזילות באמצעות באופן בלתי תלוי.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית אחראית לביצוע של מכלול משימות ביקורת בלתי תלויות, בהתאם לתכנית עבודה מבוססת סיכון המאושרת על ידי הדירקטוריון. הביקורת בודקת את תהליכי ניהול הסיכונים, איכות ניהולם ובקרתם, בין השאר באמצעות בדיקות מדגמיות, הביקורת הפנימית אחראית למתן הערכה עצמאית על מידת האפקטיביות של יישום התהליכים והנהלים לניהול הסיכונים בבנק. במסגרת אחריותה, הביקורת הפנימית בעלת תפקיד מהותי בתהליך הפיקוח אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים ובקרתן.

שימוש במבחני קיצון

הבנק נערך לתחום תרחישי קיצון בנושא נזילות בשני מישורים: 1) שמירה על כרית נזילות מספקת כנגד תרחישי קיצון 2) קביעת תכניות להתמודדות עם תרחישי קיצון. הבחינה שיש לבנק כרית נזילות מספקת כנגד תרחישי קיצון מתבצע באמצעות יחס נזילות המזערי תחת תרחישי הקיצון השונים, כפי שהוצג לעיל.

תיאור כללי של תכניות המימון בשעת חירום

תכנית חירום לטיפול במשבר נזילות מהווה ריכוז של קווי מדיניות, נהלים ותכניות פעולה שנועדו להגיב לשיבושים חמורים ביכולתו של הבנק לממן את כל או חלק מפעילותיו במועד ובעלות סבירה.

מוסדות פיננסיים משמשים כ"מתווכי נזילות" בתוך המערכת הכלכלית. משום כך, הם אינם יכולים לעולם להימנע מסיכון נזילות, מאחר ועצם פעילותם הפיננסית גורמת לו. כמו כן, סיכון זה קשה לגידור מאחר והבנק אינו יכול להרשות לעצמו להחזיק באופן קבוע יתרות נזילות שיבטיחו הישרדות בעת משבר נזילות קשה או ארוך. מטרתה של תכנית המגירה הינה להגדיר את האמצעים האופטימליים לזיהוי מוקדם של משברי נזילות- אינדיקטורים, וכן את הכלים האופטימליים לניהול משברים אילו. האינדיקטורים מאפשרים לבנק לקבל התראות על שינויים לרעה במצב הנזילות (פנימיים או חיצוניים) ולהגיב על כל שינוי במהירות האפשרית. חשיבותם נובעת מהעובדה שפעולות לגיוס מקורות שאפשריות בד"כ בשלבים מוקדמים אינן אפשריות כלל בשלבים מתקדמים של משבר. הכלים המיועדים להתמודדות עם משבר נזילות נקבעים בהתאם לגורמים לו ומשכו. תכנית המימון בעת חירום (תכנית המילוט) נתונה לתהליכי תיקוף של חטיבת ניהול סיכונים, והבנק מתרגל אותה באופן סדיר.

מטרות התוכנית הם כדלהלן:

- שיפור מהירות התגובה בזמן משבר.
- שיפור איכות התגובה בזמן משבר.
- הגדרת מצב חירום (כולל דרגות שונות).
- חלוקת אחריות ברורה.
- הסדרת הדיווח.
- הסדרת דרכי התקשורת הפנימיים.
- מיפוי מקורות מימון.

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

טבלה מספר 37 – מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

ליום 31 בדצמבר 2022				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
הון:				
1,643.7	-	-	-	1,643.7
הון פיקוחי				
-	-	-	-	-
מכשירי הון אחרים				
-	-	-	-	-
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:				
577.7	-	-	-	608.1
פיקדונות יציבים				
9,713.9	1,548.0	1,901.6	6,109.0	1,062.7
פיקדונות פחות יציבים				
מימון סיטונאי:				
-	-	-	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים				
926.4	60.8	184.3	1,546.9	-
מימון סיטונאי אחר				
-	-	-	-	-
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית				
התחייבויות אחרות:				
-	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
2,092.5	2,092.2	0.6	1,161.3	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
14,954.1	-	-	-	-
סך מימון יציב זמין (AFS)				
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)				
517.1	-	-	-	-
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות				
-	-	-	-	-
הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:				
-	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה				
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1				
-	-	-	-	-
והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות				
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים,				
2,464.3	2,252.2	383.7	548.1	-
והלוואות לריבוניות, לבנקים מרכזיים ולשויות סקטור ציבורי, מזה:				
-	-	-	-	-
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
8,311.0	9,723.4	338.8	657.2	-
הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:				
1,602.2	2,259.2	79.2	188.3	-
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
87.4	-	-	-	93.6
ניירות ערך שאינם בכשל ושאיןם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה				
-	-	-	-	-
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
נכסים אחרים:				
-	-	-	-	-
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב				
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים				
-	-	-	-	-
נגזרים מרכזיים (CCPs)				

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

טבלה מספר 37 – מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

ליום 31 בדצמבר 2022					
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹	
-	-	-	-	-	נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
-	-	-	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו
46.4	125.8	24.6	17.5	-	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
86.1	-	-	1,722.0	-	פריטים חוץ מאזניים
11,512.4	-	-	-	-	סך מימון יציב נדרש (RSF)
130%	-	-	-	-	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)

ליום 31 בדצמבר 2021				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
הון:				
הון פיקוחי	1,428.6	-	-	-
מכשירי הון אחרים	-	-	-	-
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	-	-	-	-
פיקדונות יציבים	507.5	-	-	534.2
פיקדונות כחות יציבים	8,567.8	1,056.5	1,258.7	5,652.4
מימון סיטונאי:	-	-	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים	-	-	-	-
מימון סיטונאי אחר	993.2	115.4	85.3	1,670.2
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	-	-	-	-
התחייבויות אחרות:	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	-	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	2,111.3	2,056.5	109.5	734.8
סך מימון יציב זמין (AFS)	13,608.3	-	-	-
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	450.6	-	-	-
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות	-	-	-	-
הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	-	-	-	-
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	1,699.5	1,466.8	352.2	421.6
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	-	-	-	-
הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:	7,860.1	9,327.2	356.5	491.0
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	1,710.9	2,458.9	93.1	132.1
ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות	96.0	-	-	98.3
נסחרות בבורסה	-	-	-	-
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית	-	-	-	-
נכסים אחרים:	-	-	-	-
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב	-	-	-	-
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund)	-	-	-	-
של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	-	-

-	-	-	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו
49.5	146.0	0.1	16.5	-	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
101.9	-	-	2,039.0	-	פריטים חוץ מאזניים
10,257.7	-	-	-	-	סך מימון יציב נדרש (RSF)
133%	-	-	-	-	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)

1 פריטים שידוחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נדילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

החל מיום 31 בדצמבר, 2021 נכנסה לתוקפה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 (יחס המימון היציב נטו), בהתאם להוראה חישוב יחס מימון יציב המוגדר כסכום המימון היציב הזמין חלקי סכום המימון היציב הנדרש, שיחושב על פני סך המטבעות ושלא יפחת מ-100%. מודל הבנק עבר תיקוף בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים, והשימוש בו אושר על ידי הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק.

יחס מימון יציב נטו בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222, עמד ליום 31 בדצמבר 2022 על 130%.

מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון

א. סיכון נזילות

טבלה מספר 38- מלאי נכסים נזילים

ממוצע ל-3 חודשים		
ליום 31 בדצמבר 2022	שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022	
במליוני ש"ח		
מזומנים	183.4	200.8
רזרבות בבנק ישראל בניכוי חובת נזילות	2,528.0	2,317.2
ניירות ערך רמה 1 ⁽¹⁾	375.5	364.3
ניירות ערך רמה 2 ⁽²⁾	19.6	19.5
ניירות ערך רמה 2 ⁽³⁾	-	-
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה	3,106.5	2,901.8
ממוצע ל-3 חודשים		
ליום 31 בדצמבר 2021	שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021	
במליוני ש"ח		
מזומנים	165.7	186.3
רזרבות בבנק ישראל בניכוי חובת נזילות	2,710.8	2,077.8
ניירות ערך רמה 1 ⁽¹⁾	169.3	125.3
ניירות ערך רמה 2 ⁽²⁾	26.5	30.3
ניירות ערך רמה 2 ⁽³⁾	-	-
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה	3,072.3	2,419.7

(1) בניכוי ניירות ערך רמה 1 שנמכרו בחסר.

להגדרה של נכסי רמה 1, רמה 2 ורמה 3 ראה נהל בנקאי תקין 221.

מרבית יתרות הנזילות של הבנק הינם בש"ח, זאת בהתאמה לנכחי הפעילות הגדולים במטבע זה. לבנק יכולת גיוס מוכחת בש"ח וכן, נגישות גבוהה לשוק ההון המקומי אשר מאפשרים גמישות רבה בגיוס מקורות וכן התאמה של רמות נזילות בהתאם להתפתחות העסקית של הבנק. יתרות הנזילות הנקובות במט"ח הינם פיקדונות אשר מופקדים בבנקים מסחריים, בבנק ישראל ובניירות ערך ממשלתיים.

הנכסים הנזילים של הבנק כוללים בעיקר פקדונות בבנקים ומזומנים.

תיק הנוסטרו מהווה יחסית שיעור קטן מסך הנכסים הנזילים. לאורך זמן, ניתן לראות כי הבנק שומר על שיעור אג"ח ממשלתי גבוה מסך התיק. הסתמכות זו, על אגרות חוב ממשלתיות, מבטיחה לבנק רמת נזילות גבוהה ויכולת נזילות נאותה, גם במקרה של לחצי נזילות בסביבה העסקית. גם גודלו האבסולוטי של התיק ופיזורו באג"ח שונות מאפשר, ברמת ודאות גבוהה, לממשו מבלי להשפיע השפעה חריגה על המחירים בשווקים.

ב. סיכון מימון

מקורות המימון של המערכת הבנקאית בשקלים ובמטבע חוץ הם בעיקר פיקדונות ממשקי בית, מחברות, מגופים מוסדיים, מבנקים בארץ ובחוץ לארץ ומגזר חוב סחיר בשוק ההון.

המקורות כוללים בין השאר פיקדונות בכל מגזרי ההצמדה, הנושאים ריבית קבועה או משתנה, ומופקדים לתקופות שונות. הבנק קבע לעצמו מדיניות ארוכת טווח של הרחבת גיוס המקורות, תוך שמירת משקל המקורות ממשקי בית מסה"כ פיקדונות הציבור, ושמירה על יכולת גיוס המקורות מלקוחות מוסדיים. גיוס פיקדונות לזמן ארוך נעשה בהתייחס להיקף ביצועי אשראי חדש לזמן ארוך. בנוסף, הבנק, באמצעות החברה הבת ירושלים מימון והנפקות, מגייס פיקדונות על פי צרכי הגיוס של הבנק וכתבי התחייבות נדחים על פי צרכי ההון שלו. הבנק פועל להשגת היעדים באמצעות גיוון סל המוצרים והתאמתו לצרכי הלקוחות והתנאים המשתנים בשוק. בנוסף, עורך הבנק מבצעים לציבור המפקידים באמצעות פרסום באמצעי התקשורת השונים ודיוור ישיר ללקוחות קיימים ופוטנציאליים. הבנק גם מציע שירות בנקאות במערכת סגורה המאפשר גיוס כספים מלקוחות כל הבנקים.

לבנק יכולת לקבל הלוואה Overnight מבנק ישראל במקרי חירום. כמו כן הבנק יכול דרך עסקאות SWAP להעביר נזילות ממט"ח לשקלים ולהיפך. הבנק מעריך באופן שוטף את יכולת ההישענות שלו על כל מקור מימון ופועל בהתאם להערכות אלו. בחינה מעמיקה של זמינות מקורות המימון נערכת אחת לשנה במסגרת ההכנה לדיון במדיניות ניהול הסיכונים.

יחס קצר ארוך

מבנה המאזן של הבנק כולל שימושים ארוכים. כ-68% מתיק האשראי הינו אשראי לדיר המאופיין בתקופות לפדיון ארוכות. מנגד, התקופה לפירעון של המקורות קצרה יותר. ליום הדוח פער המח"מ בין הנכסים וההתחייבויות הכספיות על פי לוחות הסילוקין הינו כ-3 שנים. אולם, פער זה אינו לוקח בחשבון מרכיבים התנהגותיים כגון פירעונות מוקדמים ומח"מ אפקטיבי של המקורות, אשר מקטינים באופן מהותי את הסיכון. כחלק מניהול הסיכון, מדיניות הבנק שמה דגש על גיוס מקורות ממשקי בית. כ-80% מפיקדונות הציבור של הבנק הינו של אנשים פרטיים. כ-47% מפיקדונות הציבור הינם בסכום של עד 1 מיליון ש"ח. הבנק מנהל את פער המח"מ בין הנכסים וההתחייבויות שלו באופן שוטף, על-ידי מודלים ייעודיים לכימות היקף החשיפה. לצורך ניהול סיכון קצר ארוך קבע דירקטוריון הבנק מספר מגבלות, ביניהן: תקרה להיקפי גיוס נדרשים בשלוש השנים הקרובות, מגבלה על ההפסד המרבי בתרחיש של עליית מחיר הפיקדונות, רצפה ליחס פיקדונות ממשקי בית מסך הפיקדונות וכדומה.

טבלה מספר 39 - סוגי פיקדונות לפי סוג המפקיד על בסיס מאוחד:

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2021
במיליוני ש"ח		
בישראל		
לפי דרישה:		
אינם נושאי ריבית	2,070.4	2,194.0
נושאים ריבית	777.8	940.9
סך הכל לפי דרישה	2,848.2	3,134.9
לזמן קצוב	11,418.6	9,319.4
סך הכל פיקדונות הציבור ^(*)	14,266.8	12,454.3
מזה:		
פיקדונות של אנשים פרטיים	11,468.6	9,903.4
פיקדונות של אנשים מוסדיים	877.2	593.4
פיקדונות של תאגידים ואחרים	1,921.0	1,957.5

טבלה מספר 40 - פיקדונות הציבור לפי גודל על בסיס מאוחד:

ליום 31 בדצמבר 2022		שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021
במיליוני ש"ח		
תקרת הפיקדון במיליוני ש"ח		
עד 1	6,671.2	5,992.0
מעל 1 עד 5	4,322.3	3,643.7
מעל 5 עד 10	522.4	355.7
מעל 10 עד 50	1,149.0	1,081.6
מעל 50 עד 100	367.2	344.6
מעל 100	1,234.7	1,036.7
סך הכל	14,266.8	12,454.3

חלק 8 - סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות, או אירועים חיצוניים. הגדרת הסיכון התפעולי כוללת סיכונים משפטיים וכן סיכונים מעילות והונאות אך היא אינה כוללת סיכונים אסטרטגיים או סיכונים מוניטין.

להתממשות אירוע של סיכון תפעולי יש פוטנציאל לגרום לבנק נזק משמעותי ובמקרים קיצוניים לפגוע ביכולתו של הבנק לעמוד ביעדיו העסקיים. יתר על כן, יש לו פוטנציאל לגרום להתממשות של סיכונים אחרים, ובפרט, להתממשות של סיכון מוניטין של הבנק, שהוא לכשעצמו, יכול לפגוע בערך יעדי הבנק.

ראיית הבנק לגבי הגדרת הסיכון התפעולי היא רחבה וכוללת שורה של סיכונים ממשפחת הבקרה הפנימית, כמו: מיקור חוץ, איסור הלבנת הון, ציות, מעילות והונאות (שהבנק מקצה לו משאבים ייעודיים, ראה להלן), המשכיות עסקית, טכנולוגי, אבטחת מידע וסייבר וכדומה, והוא נמצא במהלך לביצוע אינטגרציה בכלי ההערכה, בין סיכונים אלה, במטרה ליצור מפת סיכונים אחת אינטגרטיבית בכל גורמי הסיכון, עם דגש על מוקדי סיכון פוטנציאליים שתאפשר מיפוי של הסיכונים המהותיים לפעילות הקו העסקי, תוך שמירה כמובן, על ניהול ספציפי של כל אחד מהם בהתאם להנחיות.

סיכונים תפעוליים גלומים בכל תהליכי העבודה בארגון, בשל מגוון הפעילויות שבו, בהיות הארגון בעל נכסים, מפעיל מערכות מידע, ובהתקיים קשר עם לקוחות, עובדים וספקים.

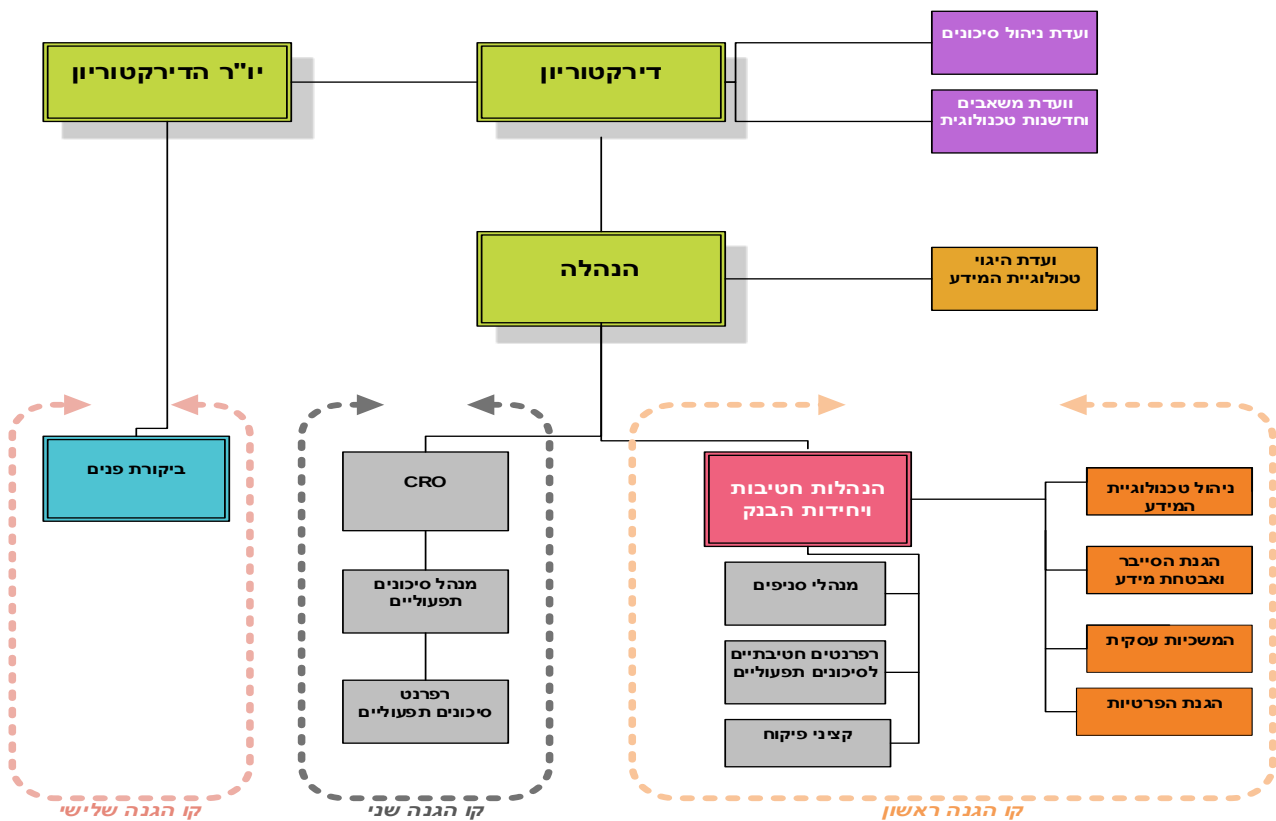
המרכיבים המהותיים הנדרשים למסגרת עבודה אפקטיבית של ניהול סיכונים תפעוליים להפחתת נזקים הם:

- אסטרטגיות ברורות.
- פיקוח ע"י הדירקטוריון וההנהלה הבכירה.
- תרבות ארגונית מוכוונת סיכונים תפעוליים.
- תרבות בקרה פנימית לרבות תחומי אחריות ברורים והפרדת תפקידים.
- דיווח פנימי אפקטיבי.
- תכניות להמשכיות עסקית.
- ביטוח הבנק ונכסיו.

בלב ניהול הסיכונים התפעוליים עומד התהליך המתמשך של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, דיווח ובקרה/הפחתה של הסיכונים. תהליך זה מיושם עבור כל המוצרים, הפעילויות, המערכות והתהליכים. בתוך כך, מנהל הבנק גם סיכונים מיקור חוץ, כלומר, הסיכונים הנטבעים השימוש בצד שלישי לביצוע פעילות עבור הבנק. במהלך השנה האחרונה, המשיך הבנק לשדרג את מסגרת הטיפול שלו בסיכון התפעולי ובסיכונים בקרה פנימית נוספים במגוון אופנים שהבולטים בהם:

- א. בחינה ועדכון תפיסת הבקרה, תוך מתן דגש על מיפוי בקרות, הצבת בקרות מפתח, והפעלת אמצעים וכלים מגוונים להערכת הסיכונים.
- ב. ראייה רחבה, כאמור לעיל, של הסיכון התפעולי, עם דגש על מניעת מעילות והונאות. מדיניות הבנק למניעת מעילות והונאות עודכנה, בהתאם לעקרונות וציפיות בנק ישראל לטיפול בסיכון זה, כאשר היא קובעת את השיטות למיפוי והערכת הסיכון, את תאבון הסיכון, הכלים העומדים לרשות הבנק לטיפול בסיכון כולל שיטות לניטור אנומליות וחוקים עסקיים, קווי ההגנה והפורומים התומכים בניהול הסיכון, האמצעים והשיטות לטיפול בסיכון ומזעור, דרכי הטיפול באירוע או בפוטנציאל אירוע וקביעת תאבון סיכון. הבנק מתייחס לסיכון זה כסיכון ספציפי והמדיניות קובעת כי יהיה לו פרק ייעודי במסמך הסיכונים הרבעוני, הוא ינוהל בפורום הפועל בראשות המנכ"ל, והבנק יפעל ליישום כל הכלים העומדים לרשותו למזעור הסיכון. הבנק נערך להקמת מוקד לטיפול במעילות והונאות שירכז את ההתרעות המגיעות מחוקי ניטור האנומליות שנקבעו ומשיטות סטטיסטיות אחרות שהבנק החל לבחון. הבנק החל במהלך השנה להטמעת עקרונות COSO בקשר עם מעילות והונאות.
- ג. שדרוג התהליך לניהול מוצר חדש בבנק או שעודכן באופן מהותי על מנת לוודא כי טרם הפעלת מוצרים, פעילויות, מערכות ותהליכים חדשים, מופו מכלול סיכונים הבקרה הגלומים בהם יהיו נתונים לתהליך הערכה של מסלול הסיכונים לפי צ'ק ליסט סדור.
- ד. תהליך ארגוני להטמעת תהליכים להפקת לקחים ולמידה מאירועים.

להלן תרשים מסגרת ניהול הסיכון התפעולי בבנק:

האחריות המרכזית לניהול הסיכונים התפעוליים מוטלת על הנהלות החטיבות ויחידות הבנק (Risk Owners), יחד עם זאת, כל עובד בארגון מודע באופן תמידי למידת אחריותו לזיהוי סיכונים ולביצוע הבקורות הדרושות.

יצירת תרבות ארגונית המדגישה את חשיבות ניהול הסיכון התפעולי תוך הטמעת סטנדרטים גבוהים של התנהגות אתית, הכרחית לצורך ניהול אפקטיבי של הסיכון התפעולי ובפרט, למניעת מעילות והונאות. הדירקטוריון והנהלה הבכירה מעורבים באופן פעיל בפיקוח על מסגרת תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים ומניעת מעילות והונאות.

דירקטוריון הבנק אחראי להתוות את העקרונות לטיפול בסיכון התפעולי, במסגרת מסמך המדיניות, ולוודא כי ליחידות האחראיות לטיפול בסיכון יש משאבים מספקים כדי להבטיח קיומה של תרבות ומסגרת טיפול נאותה בסיכון, הכולל מגוון שיטות לניהול ומזעור הסיכון, בהתאם למה שנקבע במסמך המדיניות. הדירקטוריון יקבל דיווח על אירועי כשל מהותיים, ודיווח תקופתי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני על התפתחות הטיפול בסיכון, תוצאות של תהליכי הפקת לקחים והעמידה בתאבון הסיכון שנקבע. הדירקטוריון יוודא כי בגין כל מוצר חדש/פעילות חדשה העולה לאישור בבנק, כחלק ממדיניות הבנק לטיפול במוצר חדש, בוצעה הערכה לפרופיל הסיכון התפעולי הגלום בו. באופן דומה, וכאמור לעיל, קבע דירקטוריון הבנק מסמך מדיניות ייעודי למניעת מעילות והונאות, המסדיר את דרכי הדיווח אליו בקשר עם התפתחות הטיפול בסיכון התפעולי, ובפרט, ישום דרכים ושיטות למניעה ומזעור הסיכון.

הנהלת הבנק אחראית ליישום מדיניות הבנק לטיפול בסיכון התפעולי, ומקיימת מעקב שוטף אחר גורמי הסיכון התפעולי, ניטורם ובקרתם. אחת לשנה מתקיים דיון לאישור ותיקוף מדיניות ניהול הסיכון התפעולי. הנהלת הבנק מקיימת בנוסף דיון רבעוני או מקבלת דיווח בהתאם לצורך, בנושאים הבאים: דיון באירועי הפסד בגין כשל תפעולי שהתרחשו במהלך תקופת הדיווח, שינויים במפת הסיכונים התפעוליים של הבנק, סקירת הסיכונים תוך דגש על מוקדי סיכון, סיכונים במוצרים ומערכות חדשות. באופן דומה, הוסדרו הדיווחים, כולל דיווחי סטאטוס בנוגע למעילות והונאות.

פורום הנהלה לניהול סיכונים תפעוליים, בראשות המנכ"ל, דן במדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים של הבנק לפני הגשתה להנהלה ולדירקטוריון, באישור מוצרים ותהליכים חדשים מהותיים, באישור נוהלי עבודה רלוונטיים הנוגעים לסיכון התפעולי, במעקב אחר יישום ממציא ביקורת בסיכונים בקרה פנימית שונים, בפרופיל הסיכון, תאבון הסיכון, באופן ובאיכות ניהול הסיכונים והבקורות. הפורום יתכנס אחת לרבעון או במידת הצורך בתכיפות מידית.

לפירוט גופי פיקוח נוספים, ראה פרק "ממשל תאגידי לניהול הסיכונים" לעיל.

שלושת קווי ההגנה לשם ממשל תאגידי נאות בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים הינם:

קו ההגנה הראשון - הנהלות היחידות העסקיות, אשר אחראיות לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם: **מנהלת חטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית** - במסגרת תפקידה אחראית בנוסף לניהול הסיכונים התפעוליים במחלקות ויחידות הבנק שתחת ניהולו, לניהול סיכונים טכנולוגית המידע והגנת הסייבר.

מערך עורפי - המערך העורפי אחראי על ביצוע פעולות בנקאיות משלימות לפעילות הסיכונים כגון, בחינת תיקי משכנתאות לפני אישורן או כבקרה לאחר אישורן, טיפול במשכנתאות לאורך חייהן כולל סילוקן, טיפול בפעילויות אחוריות בכרטיסי אשראי וכן, כל הפעילות המשלימה בעו"ש, עיקולים ופעילות בנקאית אחרת. הבנק, כחלק מתמיכה במימוש האסטרטגיה להרחבת הפעילות הקמעונאית, מוסטות פעילויות המבוצעות כיום בסניפים למערך העורפי. באמצעות כך צומצמו הסיכונים, התייעלו תהליכי עבודה הנובעים מהתמחות ותיווצר אחדות בתהליכי עבודה, ושודרגה היכולת לבקר תהליכים ולשמור על סטנדרט קבוע בפעולות התפעוליות המטופלות במערך.

קו ההגנה השני - פונקציית ניהול סיכון תפעולי תאגידי בלתי-תלויה: החטיבה לניהול סיכונים ובתוך כך - היחידה לניהול סיכונים תפעוליים. פונקציה זו משלימה את פעילות ניהול הסיכון התפעולי של קווי העסקים. לפונקציה יהיה מבנה דיווח בלתי תלוי בקווי העסקים בהם קיים סיכון, והיא תהיה אחראית לתכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת ניהול הסיכון התפעולי בבנק. כמו כן קו ההגנה השני כולל גם את הציות, הייעוץ המשפטי ותהליך ה-SOX המתקיים באגף הכספים.

המחלקה לניהול סיכונים תפעוליים בחטיבת ניהול סיכונים - מנהלת היחידה משמשת כמנהלת הסיכונים התפעוליים (לרבות, סיכונים מעילות והונאות) ובמסגרת זו היא אחראית ליישום מדיניות הבנק ולביצוע מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במסגרת הבנק, מסגרת זו כוללת: תכנון, ביצוע ועדכון של מתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים, ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים אינטגרטיביים, לרבות סקרי מעילות והונאות, הגדרת תהליכי הדיווח לגורמי הניהול השונים, אתגור אופן ניהול הסיכונים התפעוליים ביחידות הבנק ומעקב אחר ביצוע תכניות להפחתת הסיכון, לרבות אתגור אופן ניהול סיכונים המשכיות עסקית, הגנת הסייבר ובטחחת מידע וטכנולוגית המידע, הנחייה מקצועית של הגורמים השונים, הדרכות, מינוי רפרנטים חטיבתיים לניהול סיכונים תפעוליים והנחייתם, קבלת דיווחים על אירועי כשל ושותפות בתהליכי הפקת לקחים עבור אירועי כשל מהותיים ורוחביים, וכן, שמירה על מסגרת הדיווח על פרופיל הסיכון התפעולי והתפתחותו לדירקטוריון ולהנהלה. בנוסף, אחראית המחלקה לריכוז הטיפול במוצר חדש, טרם קבלת אישור להפעלתו, קרי, הערכת פרופיל הסיכון התפעולי וסיכונים בקרה פנימית הרלבנטיים למוצר החדש.

רפרנט חטיבתי לסיכון תפעולי

רפרנט חטיבתי לסיכונים תפעוליים ממונה בכל חטיבה, הוא אחראי להטמיע ולשפר את ניהול הסיכון התפעולי בחטיבתו והוא כפוף מקצועית בנושא זה למנהל הסיכונים התפעוליים. תפקידיו הם: סיוע בהכנת תכנית עבודה שנתית לניהול הסיכון התפעולי לרבות תכנית להפחתת הסיכונים התפעוליים הקיימים בפעילות החטיבה ופיקוח על יישום התוכנית לפי הלו"ז, זיהוי והערכה של הסיכונים והבקורות בתהליכים עסקיים ותפעוליים מהותיים חדשים בחטיבה, שמירה על עדכניות מפת הסיכונים התפעוליים של החטיבה, דיווח על אירועי הפסד וכמעט הפסד למאגר האירועים של הבנק, הנעת תהליך מובנה של הפקת לקחים בגין אירועים, דיווח סטטוס תקופתי למנהל החטיבה בנושאים - חשיפות עיקריות, ביצוע תוכנית הפחתה, אירועים שהיו.

קו ההגנה השלישי - הביקורת הפנימית, המבצעת סקירה בלתי תלויה של הבקורות, ואתגור התהליכים והמערכות לניהול סיכון תפעולי בבנק. מבצעי הסקירה והאתגור לא יהיו מעורבים בפיתוח, יישום ותפעול המסגרת.

קיימות פונקציות נוספות, הממלאות תפקיד בניהול הסיכונים התפעולי. פונקציות אילו הכוללות, בין היתר - את הייעוץ המשפטי, אגף הכספים, קצין ציות, מנהל הגנת הסייבר ובטחחת מידע, מנהל טכנולוגית המידע, מנהל המשכיות עסקית-אחראיות לניהול הסיכון התפעולי בתחומן, וזאת תוך תיאום ושיתוף פעולה עם החטיבה לניהול סיכונים, היחידה לניהול סיכונים תפעוליים.

קו ההגנה הראשון - פונקציות נוספות הממלאות תפקיד בניהול הסיכונים התפעולי

סיכוני טכנולוגיות מידע

טכנולוגיית המידע הינה מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של הבנק לאור היותו של המידע, על כל היבטיו והשלכותיו בעל השפעה מכרעת על יציבותו והתפתחותו. סיכוני טכנולוגיית המידע חלים על תפעול מערכות מידע בייצור, תהליכי טכנולוגיית מידע רחביים ופעילויות חדשות (פרויקטים ומערכות). מנהל טכנולוגיית המידע - מנהלת חטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית מוגדרת כמנהל טכנולוגיית המידע של הבנק. אגף מערכות מידע מהווה קו הגנה ראשון בתהליך ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע, ומנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע מהווה קו ראשון לנושא אבטחת מידע והגנת הסייבר. ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע מתבצע בהתאם לעקרונות וכללי ניהול הסיכון התפעולי מתוקף הוראות בנק ישראל ובהתאם למדיניות הבנק, הערכת סיכונים של מערך טכנולוגיית המידע מתבצעת ע"י אגף מחשוב. הערכה זו מתייחסת למכלול הסיכונים הפוטנציאליים הקשורים בניהול מערך טכנולוגיית המידע, לרבות: משתמשי המערכות הפנימיים והחיצוניים, סביבת המערכות, פעילות המערכות והשלכותיה על עסקי הבנק, רגישות המידע ומיקור חוץ. טרם יישום מערכות וטכנולוגיות חדשות מתבצעת הערכת סיכונים מקיפה.

הגנת הסייבר ואבטחת מידע

בשנים האחרונות התרבו סיכוני סייבר בארץ ובעולם והבנק משקיע משאבים רבים להגנת משאבי הבנק מפני סיכונים אלה ופועל עפ"י הנחיות בנק ישראל תוך סיוע של יועצים חיצוניים. הסיכון מנוהל בקו ראשון ביחידת הגנת הסייבר ואבטחת מידע, אשר פועלת על פי נהלים סדורים תוך שימוש במערכות מידע ייעודיות להפחתת הסיכון וניטורו. קימת הפרדת אנשי אבטחת מידע מאנשי התשתיות. הבנק פועל באופן תמידי להפחתת סיכוני סייבר ומשקיע משאבים רבים בתחום של הגנת הסייבר ואבטחת המידע החל מהטמעה של מוצרי אבטחת מידע, ביצוע בקורות, ביצוע סקרי סיכונים, סקרי אבטחה וחדירות ועוד. כל מוצר חדש או שינוי בתהליך/ פעילות/ מוצר קיים עובר בדיקות מקיפות של אבטחת מידע טרם יישומו. לפירוט נוסף, ראה גם חלק 9 - מידע בדבר סיכונים אחרים.

המשכיות עסקית

ניהול המשכיות עסקית, מהווה מרכיב משמעותי בניהול הסיכון התפעולי. זוהי מסגרת עבודה מקיפה הכוללת מדיניות, נהלי עבודה בתחומי התשתית, ממשל תאגידי וניהול הסיכונים שתכליתם להבטיח הספקת שירותים בנקאיים מרכזיים חרף התמששותם של אירועים הגורמים לשיבושים תפעוליים חמורים במערכותיהם ובפעילותם. מחלקת תכנון שיטות ובקרה בחטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית אחראית על בניית מסגרת העבודה הכוללת להמשכיות עסקית בבנק ויישומה. מנהלת היחידה משמשת כמנהלת המשכיות עסקית של הבנק. המחלקה מהווה קו הגנה ראשון. הפעילות בנושא מתבצעת על פי הוראת ניהול בנקאית תקן 355 של בנק ישראל - ניהול המשכיות עסקית. הפעילות כוללת, בין השאר, עדכון שוטף של נהלי עבודה בשעת חירום, ווידוא הקמת ואחזקת מערכות גיבוי לשם הבטחת המשכיות עסקית של הבנק, בצוע תרגולים לפעילות הבנק במצב חירום. הבנק מתחזק אתר DR (אתר גיבוי/חליפי) - המהווה אתר מחשב משני אותו ניתן להפעיל בטווח זמן קצר במידה ומתמשש אירוע קיצוני שלא מאפשר שימוש באתר המחשב הראשי.

הגנת הפרטיות

- הבנק מיישם את חוק הגנת הפרטיות ותאבון הסיכון שלו לחריגה מהחוק הוא אפס. לשם כך מונה ממונה הגנת הפרטיות - פונקציה במחלקת תכנון, שיטות ובקרה בחטיבת משאבים וחדשנות טכנולוגית. להלן תפקידיו העיקריים של ממונה הגנת הפרטיות:
- ניהול, יישום, הטמעה, בקרה ואכיפה של כלל החקיקה והרגולציה הרלוונטית, מדיניות הבנק ונהלי הגנת הפרטיות לתחום הגנת הפרטיות בבנק ובחברות הבנות בהתאם לניהול הסיכון/תעדוף;
 - הגדרת מדיניות, תהליכים וביצוע בקורות לשם צמצום החשיפה מסיכוני הגנת הפרטיות ולמניעת נזקים כתוצאה מאירועי הפרת הפרטיות;
 - העלאת המודעות בבנק להגנת הפרטיות ולהתמודדות עם אירועי הפרת הפרטיות.
- מסגרת יישום חוק הגנת הפרטיות בבנק כוללת את ההיבטים הבאים:
- יישום מלא של כלל הוראות החקיקה והרגולציה החלה בתחום הגנת הפרטיות, כפי שיתקנו מעת לעת, לרבות היבטים רלוונטיים של חוקים הקשורים לתחום.
 - הטמעת תרבות ארגונית של שמירה על פרטיות לקוחות הבנק, עובדיו וספקיו בתהליכי העבודה השוטפים.
 - עיצוב לפרטיות (Privacy by Design) של מערכות המידע והתשתיות הטכנולוגיות בבנק על פי דרישות הגנת הפרטיות.
 - מינוי מנהל מאגרי מידע, טיפול, רישום וניהול מאגרי המידע.

- העלאת מודעות העובדים לתחום הגנת הפרטיות.
- טיפול, צמצום ומניעת אירועי הפרת פרטיות בבנק וסיכונים הנובעים מהפרת הגנת הפרטיות.
- הטמעה ויישום כללים לטיפול באירועים חריגים בתחום הגנת הפרטיות.

הקצאת הון לסיכון התפעולי

הקצאת הון בנדבך הראשון בגין סיכונים תפעוליים נועדה לשמש כרית ספיגה עבור הסיכונים הבלתי צפויים. ההון הרגולטורי ונכסי הסיכון מחושבים לפי הגישה הסטנדרטית של באזל, כדלקמן:

- חישוב "הכנסה שנתית גולמית" – היתרה הממוצעת של 12 רבעונים קודמים במונחים שנתיים.
- רכיבי ההכנסה הנלקחים בחשבון עפ"י נוהל בנקאי תקין 206 – מדידה והלימות הון – סיכון תפעולי.
- ההון מחושב כ- 12%, 15% או 18% מההכנסה השנתית הגולמית הממוצעת, בהתאם לקו העסקים.
- חישוב ההון באחריות אגף הכספים.

כדי לאתגר ולתקף את ההון הרגולטורי שהבנק מחזיק בגין סיכונים תפעוליים מבצעת מחלקת סיכונים תפעוליים אחת לשנתיים, במסגרת תהליך ה-ICAAP, הערכת ההון הנדרש לפי פוטנציאל הסיכון בהתאם למפת הסיכונים התפעוליים של הבנק ולפי תרחישי קיצון תפעוליים. לפי תוצאות ההערכה הזו שבוצעה במהלך שנת 2021, ההון הנדרש לפי פוטנציאל הסיכון התפעולי נמוך מההון שהבנק מחזיק בפועל בגין הסיכון התפעולי,

ביטוח

הביטוח מהווה אחד מהכלים להפחתת החשיפות לסיכונים תפעוליים. בנק ירושלים רוכש כיסויים ביטוחיים כנגד סיכונים בהתחשב בין השאר בגורמים הבאים:

- מיפוי סיכונים תפעוליים מהותיים – שכיחות אירועים וזיהוי סוגי סיכונים.
- הערכת הסתברות להתרחשות הסיכון, גודל הסיכון וניתוח השלכות למקרה ויתרחש.
- עלות הביטוחים, ביטוח עצמי / ההשתתפות העצמית.
- היקף הכיסוי הביטוחי.
- דרוג הגופים המבטחים.
- השוואת היקף הכיסוי למקובל בבנקים דומים בעולם.

הבנק רוכש מידי שנה ביטוח נושאי ואחריות מקצועית, ביטוח נכסים (ביטוח אלמנטרי רכוש וצד ג') וביטוח סייבר.

פוליסת הביטוח למוסדות בנקאיים BBB אותה רוכש הבנק, נועדה להגן על הסיכונים הנובעים מאופי הפעילות של הבנק, וכוללת מגוון כיסויים ייחודיים, להלן העיקריים מביניהם: סיכוני הונאה חיצונית ופנימית (מעילה), מקרי גניבת כספים ורכוש יקר, נזק פיננסי כתוצאה מזיוף מסמכים כגון: שיקים, שטרי חליפין, אישורי הפקדה, מכתבי אשראי, מכתבי ערבות, שטרי משכנתא ועוד, נזקים כתוצאה מפשעי מחשב רבות חדירה של גורם עוין למערכות המחשב של הבנק, נזקים לנכסים פיסיים. נזקים פיננסיים שנגרמים ללקוחות או צד שלישי עקב כשל חומרה או תוכנה. בשנים האחרונות רוכש הבנק ביטוח סייבר אשר מקנה כיסוי ביטוחי מורחב לנזקים בגין פשעי מחשב ולנכשלים בתחום הטכנולוגי. הכיסוי מתבסס על הערכות הבנק לפוטנציאל הנזק, בהתאם לתרחישי הקיצון שהוא מבצע.

חלק 9 - מידע בדבר סיכונים אחרים

הגנת סייבר ואבטחת מידע

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 361, קיים בבנק מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, הכפוף למנהל חטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית. באחריות מנהל אבטחת המידע להמליץ על מדיניות אבטחת המידע ולהביאה לאישור מוסדות הבנק, לפתח תכנית אבטחת מידע, לעקוב אחר יישומה וכן, לטפל באירועים חריגים בתחום אבטחת מידע.

ניהול סיכוני אבטחת מידע תומך במענה לאיומים ולסיכונים ובשמירה על נכסי המידע ומערכות טכנולוגיות המידע של הבנק. הבנק, כמו יתר התאגידים במערכת הבנקאית בישראל, חשוף לאיומי סייבר הולכים ומתפתחים. התממשותם עלולה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, לגניבת נתוני הלקוחות ופגיעה במוניטין הבנק. מספר אירועי הסייבר בעולם גבר בשנים האחרונות, במיוחד, מעת פרוץ הקורונה, והשימוש המוגבר בעולם הדיגיטל, וכן, בתקופה האחרונה, בקשר עם איראן והסכם הגרעין, והעימות בין רוסיה לאוקראינה. הבנק הקצה משאבים מרובים, ובנה מערך הגנת סייבר מתקדם הכולל מערכות הגנה מתקדמות, וממשיך לשדרג אותן, לאור העלייה באיומים ובפוטנציאל האיומים.

בשל התרחבות הסיכונים, בנק ירושלים פעל להתאים את מבנה מחלקת הגנת הסייבר ואבטחת המידע הבנק, הגדיל בשנים האחרונות את יחידת הגנת הסייבר ואבטחת המידע, ומשפר באופן תמידי את תחום אבטחת מידע. קימת הפרדת אנשי אבטחת מידע מאנשי התשתיות. הבנק פועל באופן תמידי להפחתת סיכוני סייבר ומשקיע משאבים רבים בתחום של הגנת הסייבר ואבטחת המידע, בהערכת אפקטיביות הבקורות שלו, בכלים הנדרשים כדי להתמודד עם האיומים, בהערכת הסיכון באמצעות מבחני קיצון, בהערכת הסיכון, בין היתר, באמצעות חברות מודיעין הסייבר עימם עובד הבנק, ובתרגול אירוע סייבר, כולל אירוע סייבר הגורם להתממשות סיכונים נוספים (קרי, סיכון נזילות וסיכון מוניטין).

כל מוצר חדש, מערכת חדשה או שינוי בתהליך ובפעילות עובר בדיקות מקיפות של מחלקת הגנת הסייבר ואבטחת מידע. מתקיימות בקורות, ביצוע סקרי סיכונים, סקרי אבטחה וחדירות, הטמעה של מוצרי אבטחת מידע מתקדמים, ניטור שוטף 24/7 ועוד, כל זאת למול הצורך לתת מענה למטרות וליעדי הבנק העסקיים.

מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע כפוף למנהל, חטיבת המשאבים וחדשנות טכנולוגית ומהווה חלק מקו הגנה ראשון. תפקידו של מנהל הגנת הסייבר הנו לממש את מערך אבטחת המידע, לקבוע תהליכים ובקורות למניעת נזקים לשלמות ו/או נכונות, סודיות וזמינות המידע, ולהגדיר עקרונות אשר ישמשו כבסיס לפיתוח, ליישום, הטמעה ולקיום בקורות, נהלים ומנגנוני אבטחת מידע בטכנולוגיות המידע המשמשות את הבנק. מנהל הגנת הסייבר ואבטחת המידע יקבע תהליכים ובקורות למניעת פגיעה בנכסי הבנק, דרך או באמצעות רכיבים במרחב הסייבר, תוך הרחבה והעמקה של יכולות ההתמודדות של מערך אבטחת המידע, הכולל משימות, כלים, טכנולוגיות, תהליכים ובקורות שמטרתם לנהל את סיכוני הסייבר בבנק ירושלים.

מנהל הגנת הסייבר אחראי על יישום מדיניות הגנת הסייבר, בין היתר, באמצעות תכנון הפעילות המבוצעת על ידי גורמים רלוונטיים אחרים בבנק בהתאם לתחומי אחריותם. בנוסף, רשאי מנהל הגנת הסייבר ואבטחת המידע להסתייע בגופים חיצוניים ככל שיידרשו.

מנהל הגנת הסייבר מנחה את כלל הפונקציות המשיקות בבנק, הרלבנטיות למערך הגנת הסייבר דוגמת קווי העסקים, אבטחת מידע, מערכות מידע, אבטחה פיזית, המשכיות עסקית, משאבי אנוש, מעילות והונאות, דוברות, רכש ייעוץ משפטי וכדומה.

מנהל הגנת הסייבר אחראי להגדרת האיומים ולהערכת ההסתברות להתרחשות אירוע סייבר בבנק ולאישורם בהנהלה. באחריות מנהל ההגנה בסייבר, יחד עם גורמים רלבנטיים בבנק, טכנולוגיים ועסקיים, לבצע ניתוח והערכה של רמות הסיכון המובנה בפעילות, את הבקורות הנדרשות ובהתאם, את רמות הסיכון השיווי והחשיפות לאיומי סייבר בבנק.

מנהל הגנת הסייבר ירכז את תכנית העבודה לצמצום סיכוני הסייבר ויעקוב אחר יישום וניטור תכנית זו. האחריות על תכנון מפורט ויישום של הבקורות הינה של כל אחד מן הגופים המעורבים לרבות אגף המחשוב, מחלקת לוגיסטיקה ובטחון, משאבי אנוש, המשכיות עסקית, מחלקת לוגיסטיקה ובטחון. בנוסף, מנהל הגנת הסייבר יהיה אחראי על:

העלאת המודעות לאיומי הסייבר וההתמודדות עמם בקרב עובדים, ספקים, שותפים ולקוחות הבנק.

ייזום וביצוע תרגולים להבטחת מוכנות הבנק להתמודדות עם אירועי סייבר.

הגדרת פרמטרים לבקרת אירועי סייבר חריגים אודותיהם יש לספק התרעה לחברי ההנהלה, לרבות בזמן התרחשות האירוע בפועל.

ניתוח אירועי סייבר משמעותיים בישראל ובעולם, הפקת לקחים לבנק ויישום המסקנות הרלבנטיות, ככל שנדרש.

ריכוז הטיפול באירועי סייבר בעת התרחשותם וביצוע הפקת לקחים לאחר סיום הטיפול בהם.

אחראי על ביצוע סקר בטיחות לגבי מערכות, תהליכים ושירותים חיוניים המוגדרים בעלי סיכון גבוה כאשר חלים שינויים משמעותיים במערכות, תהליכים, ושירותים חיוניים או בסביבה הטכנולוגית בה המערכות פועלות, ולפחות אחת ל-18 חודשים. מערכות חדשות ילוו ע"י הגנת הסייבר ואבטחת מידע ליישום האבטחה, וייעברו מבדק חדירה לקראת הכנסתן לייצור.

לתת חוות דעתו על פרופיל סיכון הסייבר בעת השקת מוצר חדש או פעילות חדשה/שעודכנה באופן מהותי, כחלק מתהליך אישור מוצר חדש בבנק. במהלך הקורונה, הגביר הבנק את הבקרה על סיכון זה בין היתר, עקב המעבר לעבודה מהבית והצורך לחזק את הטיפול בהתרעות מתוך הפוטנציאל כי גורמים עוינים ינצלו את השפעת המגיפה לביצוע תרמיות ומניפולציות. רמת הבקרה גברה גם בתקופה האחרונה, עקב מלחמת הסייבר בין ישראל לאירן, ובגין, העימות בין רוסיה ואוקראינה.

סיכון רגולטורי

הסיכון הרגולטורי הינו סיכון להפסד הנובע מהוראות חקיקה או הוראות פיקוח חדשות, אשר גורמות לשינויים בסביבה העסקית של הבנק ובעקבותיהן נדרש הבנק לשנות התנהלות בנושא מסוים. שינויים אלו עלולים להשפיע על יכולתו של הבנק להציע שירותים בנקאיים מסוימים ללקוחותיו, או לחייבו לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת.

בכל אחד מתחומי העסקים אותם מנהל הבנק והשירותים אותם הוא נותן ללקוחותיו, עשוי להתממש הסיכון הרגולטורי, כתוצאה מכל אחד מהגורמים השונים המפורטים להלן:

- פעילות הבנק כפופה לרגולציה רבה ולהנחיות הניתנות ע"י מספר גדול של רגולטורים שונים, הן בהיותו תאגיד בנקאי, הן בהיותו חברה ציבורית, חבר בורסה, או חברה בכלל ובהיותו מצוי תחת פיקוח הדוק של הפיקוח על הבנקים, רשות ני"ע, הרשות לאיסור הלבנת הון, ועוד.
 - הסביבה הרגולטורית דינאמית, ונתונה לשינויים רבים.
- לבנק עלול להיווצר סיכון רגולטורי כתוצאה מגורמים חיצוניים אשר אינם תלויים בבנק, כגון: שינוי הוראות חוק, תקנות או הוראות פיקוח שונות, או פסיקה חדשה של בית המשפט לפיה נדרש הבנק לפעול בנושא מסוים באופן שונה מהאופן בו נהג לפעול.
- מעצם אופיו של הסיכון הרגולטורי, כמתואר לעיל, קיימת לבנק חשיפה גבוהה להתממשותם של סיכונים רגולטוריים בתחומי פעילותו השונים. הבנק קבע תיאבון אפסי לסיכון רגולטורי. לצורך הקטנת חשיפת הבנק לסיכון רגולטורי, הבנק מלווה מקרוב את הליכי החקיקה והליכי התקנת ההוראות הרגולטוריות (במסגרת איגוד הבנקים, השתתפות בשיבות ועדות הכנסת, והשתתפות בוועדה לנהלים תקינים של בנק ישראל). לבנק מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בסיכון רגולציה, וקיימים תהליכים המבטיחים כי רגולציה חדשה הופצה לגורמים הרלוונטיים בבנק, נותחה ונקבעו הדרכים לטפל בה בבנק. כמו כן, הוסדרו בקורות הציות או בקורות קו שני אחרות הנדרשות בגינה.

סיכון ציות

סיכון הציות הינו הסיכון שתוטל על התאגיד סנקציה חוקית או רגולטורית, קנס כספי, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית למכלול הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק, או על נהלים הפנימיים. ההוראות החלות על הבנק מחולקות למספר קבוצות עיקריות:

- הוראות חוק כלליות - הבנק הינו תאגיד הפועל בישראל וחלים עליו מגוון חוקים, לרבות דיני עבודה, הגבלים עסקיים ועוד.
- הוראות דיני תאגידים - הבנק הינו תאגיד נסחר ובשל כך חלים עליו דיני החברות, חוק ני"ע והתקנות שתוקנו מכוחו ועוד.
- הוראות בנקאיות - הבנק הינו תאגיד בנקאי וככזה חלות עליו הוראות דין ייעודיות לרבות פקודת הבנקאות, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), הוראות הצו הבנקאי בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור הוראות המפקח על הבנקים וכן, הוראות דין זרות כגון, ה- FATCA ותקן ה- CRS.

הבנק מנהל את סיכוני הציות בהתאם לחלוקה הבאה:

- **הוראות צרכניות** - מכלול ההוראות המסדירות את הפעילות הבנקאית בישראל בכל הנוגע ליחסים שבין הבנק לבין הלקוח. הבנק העביר הוראות אחרות של בנק ישראל ורשויות אחרות (שאינן הוראות ליבה כהגדרתן בנבט 308), לקו ההגנה השני (פונקציית ניהול הסיכונים), האחראית כבר היום לביצוע בקרה על פעילות הקו הראשון במספר הוראות, וכן, ליצור מנגנון בהוראות אחרות (שאינן הוראות ליבה כהגדרתן בנבט 308) לפיו הסיכון מנוהל על ידי הקו הראשון, תוך מעקב

של יחידת הציות אחר היישום הנדרש והסדרת מנגנון דיווחים שוטף בין קו ההגנה הראשון לציות. יציין כי מעבר להוראות הצרכניות הבנק עוקב ומיישם את כלל הוראות החקיקה החלות עליו ורלבנטיות לפעילותו.

- **אכיפה מנהלית** – הוראות החקיקה בתחום נ"ע.
- **הוראות איסור הלבנת הון ומימון טרור** – ההוראות החלות על תאגידים בנקאיים שעניינן מניעת הלבנת הון ומימון טרור, לרבות, הוראות בתחום ה- CRS, FATCA והסיכונים הכרוכים בהתקשרות עם גורמים מוכרזים ברשימת הסנקציות הבינלאומיות. הבנק הגביר את הניטור על הסיכון הנובע מהסנקציות הבינלאומיות, בגין העימות בין רוסיה ואוקראינה והסנקציות שהוטלו על רוסיה. הבנק פועל בעניין זה בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.

הבנק מבצע פעילויות עסקיות שונות היוצרות סיכונים ציות, שעיקריהן מפורטות להלן:

- **פעילות הבנק במימון שוק הנדל"ן**: הבנק מעניק הלוואות לדיור (משכנתאות) מזה שנים רבות, וכן נותן ליווי פרויקטים לבנייה, מימון נדל"ן מסחרי ואשראי עסקי. סיכונים הציות הגלומים בפעילויות אלה הינם בעיקר בתחום ההוראות הצרכניות הנוגעות להלוואות לדיור.
- **פעילות קמעונאית**: חשבונות עו"ש, אשראי צרכני ופיקדונות. פעילות זו גדלה בשנים האחרונות כחלק מיישום התכנית האסטרטגית של הבנק.

סיכונים הציות הגלומים בפעילויות אלה הינם בעיקר בתחומים הבאים:

- תחום ההוראות הצרכניות.
- פעילות חוצת גבולות של לקוחות (CROSS BORDER) לרבות הסיכון של סיוע ללקוח להעלים מיסים (TAX EVASION).
- חובות הדיווח שנקבעו ע"י ה- OECD (CRS) וה- IRS (FATCA).
- סיכון ההונגת (conduct) – סיכון העלול להתממש כתוצאה מהתנהלות בלתי הוגנת של הבנק או עובדיו כלפי לקוחות ובעלי עניין נוספים (ספקים, עובדים, וכד'), ניצול לרעה של מעמד הבנק אל מול לקוחותיו או בעלי העניין, או כשל בשמירה על יושרת השוק (MARKET INTEGRITY).
- היבטי איסור הלבנת הון ומימון טרור על פי חוק איסור הלבנת הון וחוק המאבק בטרור.
- חשבונות המנהלים ע"י מיופי כוח, לרבות עורכי דין (חשבונות נאמנות). **פעילות בניירות ערך**: פעילות מחולקת לייעוץ ורכישת ני"ע עבור לקוחות פרטיים בארץ ובחו"ל, ומסחר עבור לקוחות קמעונאים, כשירים ומוסדיים כאשר עיקר הפעילות הינה ללקוחות באמצעות:
 - **מסחר עצמאי** – הבנק מאפשר ללקוח המעוניין לסחור בני"ע באופן עצמאי לבצע זאת, הן באמצעות אפליקציית מסחר/ אתר מסחר או באמצעות העברת הוראות ליועצי ההשקעות/ חדר המסחר.
 - **ייעוץ השקעות** – לבנק יועצי השקעות המפוזרים בסניפי הבנק ונותנים שירות אישי ומקצועי ללקוחות בכל סכום השקעה.
 - **ניהול תיקים** – הבנק מאפשר ללקוח המעוניין בשירות זה לנהל את חשבונו בבנק.

כחלק מניהול סיכון הציות מגובשת מדיניות לניהול הסיכון האמור, מבוצע מיפוי של סיכונים הציות, מטופלים מקרים של הפרות ציות, וכן, מתנהל פיקוח שוטף על יישום מכלול הוראות החוק הנהלים והרגולציה החלים על הבנק. הבנק מקפיד על הפרדת בקורות ציות בין הקו הראשון ליחידת הציות. מתוך ראייה זו, הוקמה ביחידת הציות יחידת בקרה ייעודית, הפועלת לשם ביצוע בקורות קו שני על פעילות הקו הראשון, מתוך ראייה של הבקורות המוטלות על ידי ועל פי מדיניות הסיכון של הבנק. בקורות הציות של שני הקווים נקבעו, והם נמצאים בתהליך שוטף של בחינתם והתאמתם לצרכי פעילות הבנק ולדרישות בנק ישראל.

ניהול סיכון הציות מיושם בהתאם להוראות הדין ונוהל בנקאי תקין החלים על הבנק בהקשר זה.

על פי הוראות תקנות ה-FATCA, הבנק מינה Responsible Officer (RO) אשר אחראי על הטמעת התקנות בבנק, להוות איש הקשר מול רשויות המס ולתת הצהרות שונות בשם הבנק.

במרץ 2015 הוציא המפקח על הבנקים חוזר בנושא "ניהול סיכונים הנובעים מפעילות חוצת גבולות של לקוחות", CROSS BORDER. חוזר זה טומן בחובו חובות המוטלות על התאגיד הבנקאי בכל הנוגע לחוביות המס של לקוחותיו. האחריות לניהול סיכונים ה-CROSS BORDER מוטלת על מנהל חטיבת ניהול סיכונים. כחלק מיישום ההוראה נבנתה מדיניות לניהול סיכון חוצה גבולות, נקבעו כללים לזיהוי לקוחות בעלי סיכון גבוה ונבנתה תכנית עבודה.

בעקבות פרסום חוק ייעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, אומץ בבנק ירושלים מנגנון אכיפה מנהלית, אשר חוסה תחת דיני ניירות ערך.

בהתאם לעקרונות שהותוו על-ידי רשות ניירות ערך, גיבש הבנק תוכנית אכיפה פנימית מקיפה אשר נועדה למזער את חשיפת הבנק לסיכון כי יוטלו על הבנק סנקציות כספיות או אחרות בגין אי ציות של הבנק ו/או עובדיו להוראות דיני נ"ע החלים עליו.

יחידת הציות הגבירה בשנים האחרונות את הניטור אחר סיכון ההוגנות והשלימה בשנה האחרונה הסדרה של תכנית למניעת הפלייה. הבנק מייחס חשיבות רבה לנושאים אלה, ומשכך – הוסדרו הכלים בקו הראשון, וכן, כלים ותהליכים שנקבעו על ידי יחידת הציות לשם ניטור סיכונים אלה. ניהול סיכוני הציות בבנק מתבצע ע"י קצינת הציות, הכפופה ישירות למנהל חטיבת ניהול סיכונים. פעילות יחידת הציות מתנהלת לפי תכנית עבודה סדורה, ודיווחים שוטפים על התקדמות הטיפול במשימות היחידה, מדווחות במסמך הסיכונים הרבעוני ובדו"ח החצי שנתי של קצינת הציות. קצינת הציות מחווה דעתה על תכנית התגמול של הבנק, וקובעת את השיטה לפיה יעודכנו ה – KPI של היחידות השונות בבנק, בגין הפרות ציות, ככל שאלה התרחשו.

חלק 10 - תגמול

לפירוט מדיניות תגמול לנושאי משרה, מדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, הגופים המפקחים על התגמול בבנק, תכנון ומבנה התהליכי התגמול, תיאור הדרכים בהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול והקשר בין ביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול ראה [ביאור 22 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

לפרטים בדבר תוכנית תגמול למנכ"ל וליו"ר ראה [ביאור 33 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#)

טבלה מספר 41 - תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)

ליום 31 בדצמבר 2022 (מיליוני ₪)			
עובדים מרכזיים אחרים	נשאי משרה בכירה	סכום התגמול	
2	15	מספר עובדים	
1.3	17.4	סך תגמול קבוע (7+5+3)	
1.3	17.4	מזה: מבוסס מזומן	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
2	10	מספר עובדים	
0.23	3.6	סך תגמול משתנה (15+13+11)	
0.23	3.6	מזה: מבוסס מזומן	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
1.53	21	סך תגמול (2+10)	

ליום 31 בדצמבר 2021 (מיליוני ₪)			
עובדים מרכזיים אחרים	נשאי משרה בכירה	סכום התגמול	
1	13	מספר עובדים	
0.5	15.3	סך תגמול קבוע (7+5+3)	
-	15.3	מזה: מבוסס מזומן	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
1	9	מספר עובדים	
-	3.1	סך תגמול משתנה (15+13+11)	
-	-	מזה: מבוסס מזומן	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	
-	-	מזה: נדחה	
-	-	מזה: צורות אחרות	
-	-	מזה: נדחה	
0.5	18.4	סך תגמול (2+10)	

טבלה מספר 42 - תשלומים מיוחדים (REM 2)

ליום 31 בדצמבר 2022 (אלפי ₪)						תשלומים מיוחדים
תשלומי פיצויים***		מענקים בעת החתימה**		בונסים מובטחים*		
סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	
897	3	328	2	-	-	נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	-	עובדים מרכזיים אחרים

ליום 31 בדצמבר 2021 (אלפי ₪)						תשלומים מיוחדים
תשלומי פיצויים		מענקים בעת החתימה		בונסים מובטחים		
סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	סך הכל	מספר עובדים	
573	3	-	-	-	-	נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	-	עובדים מרכזיים אחרים

* בונסים מובטחים במהלך שנת הדיווח.

** תשלומים שהוקצו לעובדים בעת הגיוס במהלך שנת הדיווח.

*** תשלומים שהוקצו לעובדים שהופסקה עבודתם במהלך שנת הדיווח.

ליום 31 בדצמבר 2022 (מליוני ₪)					תגמול נדחה ותגמול מוחזק (retained)
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשף לרמת סיכון בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
0.5	-	-	-	2.3	נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	עובדים מרכזיים אחרים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
0.5	-	-	-	2.3	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021 (מליוני ₪)					תגמול נדחה ותגמול מוחזק (retained)
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות משתמעות בדיעבד	הסכום הכולל של התיקון שבוצע במהלך השנה עקב התאמות מפורשות בדיעבד	מזה: הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה והתגמול המוחזק שחשף לרמת סיכון בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	
1.0	-	-	-	1.3	נושאי משרה בכירה
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
-	-	-	-	-	עובדים מרכזיים אחרים
-	-	-	-	-	מזומן
-	-	-	-	-	מניות
-	-	-	-	-	מכשירים מבוססי מזומן
-	-	-	-	-	אחר
1.0	-	-	-	1.3	סך הכל

תוספת א' – קשרים בין הדוחות הכספיים לבין חשיפות פיקוחיות

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI)

טבלה מספר 44 – הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI)

31 בדצמבר 2022						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון	כפופים	כפופים	כפופים למסגרת	כפופים למסגרת	בהתאם לבסיס	דוחות בדוחות הכספיים
או כפופים לניכוי מבטיס	למסגרת סיכון	למסגרת	סיכון אשראי של	כפופים למסגרת	האיחוד הפיקוחי	שפורסמו
ההון	שוק	איגח	צד נגדי	אשראי		
נכסים						
מזומנים ופיקדונות						
-	-	-	-	3,360.1	3,360.1	3,360.1
-	4.0	-	-	1,039.1	1,043.1	1,043.1
-	-	-	-	14,218.1	14,218.1	14,218.1
הפרשה להפסדי						
(305.5)	-	-	-	145.0	(160.5)	(160.5)
(305.5)	-	-	-	14,363.1	14,057.6	14,057.6
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	189.6	189.6	189.6
נכסים בגין						
-	-	-	-	-	-	6.1
6.1	-	-	-	(189.6)	(183.4)	250.7
סך הכל נכסים						
(299.4)	4.0	-	-	18,762.3	18,467.0	18,907.2
התחייבויות						
-	-	-	-	-	-	14,266.8
-	-	-	-	-	-	342.9
-	-	-	-	-	-	-
ניירות ערך						
שהושאלו או נמכרו						
במסגרת הסכמי						
-	-	-	-	-	-	-
רכש חוזר						
אגרות חוב וכתבי						
-	-	-	-	-	-	2,677.6
התחייבויות נדחים						
התחייבויות בגין						
-	-	-	-	-	-	9.5
-	-	-	-	-	-	354.4
סך הכל התחייבויות						
-	-	-	-	-	-	17,651.2

טבלה מספר 44 – הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1) (המשך)

31 בדצמבר 2021							
יתרות מאזניות של פריטים ש:							
לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק	כפופים למסגרת אינח	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת אשראי	בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי	דווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	
נכסים							
-	-	-	-	3,546.0	3,546.0	3,546.0	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	31.9	-	-	740.8	772.7	772.7	ניירות ערך
-	-	-	-	12,197.3	12,197.3	12,197.3	אשראי לציבור
-	-	-	-	(3.1)	(3.1)	(113.2)	הפרשה להפסדי אשראי
-	-	-	-	12,194.2	12,194.2	12,084.1	אשראי לציבור, נטו
-	-	-	-	-	-	-	אשראי לממשלה
-	-	-	-	181.7	181.7	181.7	בניינים וציוד
-	-	-	18.6	-	18.6	4.5	נכסים בגין מכשירים נגזרים
5.5	-	-	-	242.5	248.0	248.0	נכסים אחרים
5.5	31.9	-	18.6	16,905.2	16,905.2	16,837.0	סך הכל נכסים
התחייבויות							
-	-	-	-	-	-	12,454.3	פיקדונות הציבור
-	-	-	-	-	-	306.6	פיקדונות מבנקים
-	-	-	-	-	-	-	פיקדונות הממשלה
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש							
-	-	-	-	-	-	-	חוזר
אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים							
-	-	-	-	-	-	2,609.7	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
-	-	-	-	-	-	3.5	נכסים
-	-	-	-	-	-	336.2	התחייבויות אחרות
-	-	-	-	-	-	15,710.3	סך הכל התחייבויות

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי

טבלה מספר 45 - הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)

הפניה לרכיבי ההון הפיקוחי	ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2022	
	במליוני ש"ח		
			נכסים
	3,546.0	3,360.1	מזומנים ופיקדונות בבנקים
	772.7	1,043.1	ניירות ערך
			מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף הפחתה
14	-	-	מזה: ניירות ערך אחרים
	772.7	1,043.1	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
	-	-	אשראי לציבור
	12,197.3	14,218.1	הפרשה להפסדי אשראי
	(113.2)	(160.5)	מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
20	(110.1)	(145.0)	מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	(3.1)	(15.5)	אשראי לציבור, נטו
	12,084.1	14,057.6	בניינים וציוד
	181.7	189.6	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
	-	-	מזה: מוניטין
6	-	-	מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
7	-	-	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	4.5	6.1	נכסים אחרים
	248.0	250.7	מזה: נכסי מס נדחה
	58.5	57.8	מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
9	53.0	57.8	מזה: התחייבויות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
8	-	-	מזה: נכסי מס נדחה אחרים
	5.5	-	מזה: עודף עתודה על יעודה
12	-	-	מזה: נכסים אחרים נוספים
	189.5	192.9	
	16,837.0	18,907.2	סך כל הנכסים

הפניה לרכיבי ההון		ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2020	הפיקוחי
התחייבויות והון		במליוני ש"ח		
פיקדונות הציבור	14,266.8	12,454.3		
פיקדונות מבנקים	342.9	306.6		
פיקדונות הממשלה	-	-		
ניירות ערך שהושאלו	-	-		
אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	2,677.6	2,609.7		
מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי	-	-		
מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי	202.1	253.1		
מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי	202.1	253.1	18A	
מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר	-	-	18B	
התחייבויות בגין מכשירים נצרים	9.5	3.5		
מזה: בגין סיכון האשראי העצמי	-	-	11	
התחייבויות אחרות	354.4	336.2		
מזה: התחייבויות בגין מס נדחה המיוחסת לפנסיה	-	-	13	
סך כל ההתחייבויות	17,651.2	15,710.3		
הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	1,221.2	1,126.7		
מזה: הון מניות רגילות	261.3	226.8		
מזה: הון מניות רגילות ופרמיה	127.3	226.8	1	
מזה: עודפים	994.8	906.0	3	
מזה: רווח כולל אחר מצטבר	(34.9)	(6.1)	4	
מזה: רווחים בגין התאמות בגין הטבות לעובדים	12.8	(8.9)		
מזה: רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך למכירה לפי שווי הוגן	(56.5)	2.8		
מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים	-	-	10	
מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים	-	-		
מזה: קרנות הון	-	-	2	
מזה: הון מניות בכורה	-	-		
מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי	-	-	15A	
מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר	-	-	15B	
מזה: מכשירים הוניים אחרים	-	-		
מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי	-	-	16A	
מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר	-	-	16B	
זכויות שאינן מקנות שליטה*	34.8	-		
מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1	34.8	-	5	
מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף	-	-	17	
מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2	-	-	19	
מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי	-	-		
סך כל ההון העצמי	1,256.0	1,126.7		
סך כל ההתחייבויות וההון	18,907.2	16,837.0		

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (L12)

טבלה מספר 46 – המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (L12)

31 בדצמבר 2022					
פריטים שחלה עליהם:					
מסגרת סך הכל	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק	
במליוני ש"ח					
18,766.3	18,762.3	-	-	4.0	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L11)
-	-	-	-	-	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L11)
18,766.3	18,762.3	-	-	4.0	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
821.1	821.1	-	-	-	סכומים חוץ- מאזניים
(114.7)	(114.7)	-	-	-	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2
					הבדלים הנגרמים מהפרשות
19,461.6	19,457.6	-	-	4.0	סכומי חשיפה שמוזבאים בחשבון למטרות פיקוחיות
31 בדצמבר 2021					
פריטים שחלה עליהם:					
מסגרת סך הכל	מסגרת סיכון אשראי	מסגרת איגוח	מסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	מסגרת סיכון שוק	
במליוני ש"ח					
14,956.4	14,892.8	-	53.9	9.7	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L11)
-	-	-	-	-	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי L11)
14,956.4	14,892.8	-	53.9	9.7	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי
696.3	696.3	-	-	-	סכומים חוץ- מאזניים
(113.2)	(111.2)	-	(2.0)	-	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2
14.9	14.9	-	-	-	הבדלים הנגרמים מהפרשות
15,554.5	15,492.8	-	52.0	9.7	סכומי חשיפה שמוזבאים בחשבון למטרות פיקוחיות

תוספת ב' – איגוח

אין פעילות איגוח.

טבלה מספר 47 - מילון מונחים

אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
אינפלציה	תהליך מתמשך של עליית מחירים, האינפלציה נמדדת על ידי שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן.
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אמצעי שליטה	על פי חוק בנקאות (רישוי), התשמ"א - 1981, כל אחת מאלה: (1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל של תאגיד אחר; (2) הזכות למנות דירקטור בתאגיד, ולעניין זה: (א) יראו את מי שמינה דירקטור בתאגיד כבעל הזכות למנותו; (ב) חזקה על תאגיד שנושא משרה בו נתמנה לדירקטור בתאגיד אחר, ועל מי ששולט באותו תאגיד, שהם בעלי הזכות למנותו; (3) הזכות להשתתף ברווחי התאגיד; (4) הזכות ליתרת נכסי התאגיד בעת חיסולו לאחר סילוק חביוותיו.
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר עבר פורמאלית ארגון מחדש, במסגרתו - מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב - הבנק העניק ויתור ללווה. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתו הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם: (1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו- (2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב. לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר. בין היתר, הבנק בוחן קיום אחת או יותר מהנסיבות המפורטות להלן: • למועד הסדר החוב הלווה נמצא בכשל, לרבות כאשר חוב אחר כלשהו של הלווה הינו בכשל; • לגבי החובות שלמועד ההסדר אינם בפיגור הבנק מעריך האם בהתאם ליכולת הפירעון הנוכחית קיימת סבירות כי בעתיד הנראה לעין הלווה ייקלע למצב של כשל ולא יעמוד בתנאים החוזיים המקוריים של החוב; • החייב הוכרז כפושט רגל, נמצא בתהליך של כינוס נכסים או קיימים ספקות משמעותיים להמשך קיומו של הלווה כעסק חי; וכן • ללא שינוי תנאי החוב, החייב לא יהיה מסוגל לגייס חוב ממקורות אחרים בריבית שוק המקובלת לגבי חייבים שאינם בכשל.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי אשר מתקיימות לגבי חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבויות התלויות בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.
אשראי נחות	אשראי מוגן באופן לא מספק על-ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששוועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר. לגבי חובות שנבחנו ומופרשים על בסיס קבוצתי אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, הבנק ממשיך לצבור הכנסות ריבית (למעט אשראי לדיר). סיכון אשראי חוץ מאזני יסווג בסיווג נחות אם מתקיימים שני התנאים: (1) קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית, לכך שההתחייבות התלויה בגין הסעיף החוץ מאזני תתממש, וכן (2) החובות שיתכן שיתהוו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג שאינו טוב יותר מסיווג כחובות נחותים.
אשראי לא צובר	חוב יסווג כחוב לא צובר, כאשר, בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי (expected) שתאגיד בנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. לעניין סעיף זה, המשמעות של גביית כל הסכומים לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב היא שגם תשלומי הריבית וגם תשלומי הקרן על פי החוזה יגבו במועד שנקבע בהסכם החוב. חוב לא יסווג כחוב לא צובר במהלך תקופה שבה חל עיכוב בתשלום, אם התאגיד הבנקאי צופה לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לרבות ריבית שנצברה על פי שיעור הריבית החוזי בתקופה שבה חל עיכוב ובכל מקרה, חוב שנבחן פרטנית יסווג כחוב לא צובר כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם הוא גם "מובטח היטב" (secured Well) וגם "נמצא בהליכי גביה" (collection of process the in). חוב "מובטח היטב" כאשר הוא מובטח על ידי ביטחון באמצעות שעבוד של רכוש מוחשי או אישי, לרבות ניירות ערך, שערך המימוש שלו מספיק לפירעון החוב (לרבות ריבית שנצברה) או ערבות של צד בעל אחריות פיננסית מוכחת. חוב "נמצא בתהליכי גביה" אם גבייתו מתנהלת באופן תקין באמצעות הליך משפטי אן, בנסיבות המתאימות, מאמצי גביה שאינם משפטיים אך צפוי שיביאו בעתיד הקרוב לפירעון החוב או להחזרתו למצב צובר. אשראי לדיר מסווג כחוב לא צובר כאשר הקרן או הריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר.

באזל וו/באזל III	הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.
גידור	עסקה פיננסית שמטרתה להגן על משקיע מפני שינויים בערך ההשקעה
הון עצמי חבד 1	הון על בסיס מתמשך - going concern capital. הון עצמי חבד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראות ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".
הון חבד 2	שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון חבד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל III וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible - CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושיומרו למניות הבנק בקרות אירוע מכונן (point of non viability). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.
הון רגולטורי	הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הנכשירים להיכלל כהון רגולטורי).
הלואה לדיר	הלואה המקיימת אחד מאלה, ובלבד שלא ניתנה למטרת עסק: (1) ההלואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה, או שיפוצה; (2) ההלואה מיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח; (3) ההלואה ניתנה במשכון דירת מגורים; (4) ההלואה מיועדת למימון פירעון מוקדם של הלואה במלואה או בחלקה כאמור בסעיפים קטנים 1 ו-2.
הלואה ממונפת	(1) אשראי שניתן למימון עסקה הונית (2) היחס בין סך החוב של הלואה ל-EBITDA של הלואה עולה על שיעורים שקבע הבנק, בין היתר בהתחשב ברמות המקובלות בענף או במכרז ספציפי (3) לווה המאופיין ביחס גבוה של חוב לשווי נקי (4) רמת המינוף, לאחר המימון, כפי שהיא נמדדת באמצעות יחסי המינוף, גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף או מרמות היסטוריות
הסכמי CSA	הסכמי קיזוז שגורמים לתיחום ולמצער סיכוני האשראי בפעילות זאת, על-ידי התחשבות יומית, לרוב המתבצעת בין הבנק והצד הנגדי בהתאם להסכם.
הפרשה פרטנית	חובות לא צוברים הינם חובות אשר הבנק סבור כי אינם חולקים מאפייני סיכון משותפים עם חובות צוברים, ולפיכך מעריך את ההפרשה בגינם על בסיס פרטני. חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם נבחנת על בסיס פרטני כוללים בעיקר חבויות בגין אשראי מסחר שיתרתן החוזית עולה על 1 מיליון ש"ח (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בוותיקר משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות). הבנק מודד את ירידת הערך בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי של החוב. כאשר החוב מותנה בביטחון, או כאשר הבנק קובע שצפייה תפיסת נכס, ירידת הערך נמדדת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה).
הפרשה קבוצתית	אמידת ההפרשה נעשית ככלל בשיטת שיעור ההפסד (Loss-rate). תהליך זה מבוסס בראשיתו על ממוצע הפסדי העבר בתיק, המיוצג על ידי מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs), ככלל, בכל ענף משקי ב-10 שנים האחרונות. הפסדי העבר מותאמים בהמשך התהליך בגין שורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון שינויים במדיניות האשראי, ריכוזיות תיק האשראי, מדדי LTV, שינויים בהיקף האשראי ובסיווג ותנאים נוספים. תהליך זה נועד להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידה שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות והניתנות לביסוס עשויים להיות שונים מהתנאים ששררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי. בשלב הבא משלב הבנק תחזיות סבירות וניתנות לביסוס לשנה אחת, ולאחריה שב על פני שנה אחת למידע ההיסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי.
חברת דירוג	חברה הקובעת דירוגי אשראי לממשלות, לחברות ולחובות המונפקים על ידיהן. בישראל פועלות שתי חברות דירוג - "מעלות" ו"מדרוג". הבנק נסמך על דירוגי חברת הדירוג הבינלאומית S&P בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 203, הקצאת הון בגין סיכוני אשראי.
חח"ד - חשבון חוזר דביטורי	חשבון עובר ושב עסקי עם מסגרת אשראי.

	חשיפות אלו נובעות ממחויבויות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר: - התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; - מסגרות אשראי לא מנוצלות; - התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; - התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. - ועוד.
יחס הלימות הון	יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.
יחס כיסוי נזילות	יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.
יחס מינוף	מוגדר כמדידת ההון (המונח) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבטא באחוזים.
כתבי התחייבות נדחים	כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבויות אחרים מאותו סוג.
לווה	בעל חבות מאזנית או חוץ מאזנית בבנק. לווה עשוי להיות נוטל התחייבות למתן אשראי, ערבות או אשראי בבנק וגם המנפיק של ניירות ערך בהם השקיעה הבנק. לצורך בחינת חשיפת הבנק הלווה מוגדר כ"אדם בעל חבות, לרבות בן זוגו וכן מספר לוויים, כאשר ההחזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור החזר, ולאף אחד מהם אין מקור משמעותי נוסף להחזר החבות".
מנכ"א - מערכת גילוי נאות אלקטרוני	מערכת מידע לקליטתם והפצתם דרך רשת האינטרנט, של מכלול הדיווחים הנדרשים מגופים הכפופים לפיקוחה של הרשות: תאגידים, מנהלי קרנות נאמנות, נאמנים, חברות יועצי השקעות, חברות לניהול תיקים וחתמים.
מס"ב - מרכז הסליקה הבנקאי	חברה בבעלות חמשת הבנקים הגדולים, המנהלת מערכת אוטומטית לסליקה נטו של חיובים וזיכויים אלקטרוניים
מק"מ-מלווה קצר מועד	נייר ערך ממשלתי המונפק על ידי בנק ישראל, והוא משמש כאחד הכלים המוניטריים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ מונפק לטווח של עד שנה, אינו צמוד ואינו נושא ריבית.
משך חיים ממוצע (מח"מ)	משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפידיון הסופי. ככל שמשך החיים הממוצע ארוך יותר שווי הוגן של המכשיר מושפע יותר משינויים בשיעורי הריבית ומגורמים כלכליים אחרים ולפיכך מסוכן יותר.
נכר	נכר הוא מכשיר פיננסי או חוזה אחר, בעל 3 מאפיינים: - שווי משתנה בהתאם לשינוי בשיעור ריבית, במחיר פיננסי מוגדר, במחיר סחורה מוגדר, בדירוג אשראי או בבסיס דומה. - אינו דורש השקעה ראשונית נטו או דורש השקעה ראשונית נטו הנמוכה מההשקעה שהייתה נדרשת עבור סוגים אחרים של חוזים, שחזוי כי יגיבו באופן דומה לשינויים בגורמי שוק. - הוא מסולק במועד עתידי.
נכר אשראי	חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נכרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.
נדבך 1	הקצאת הון מזערי כנגד סיכויי אשראי, סיכויי שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.
נדבך 2	מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכויי סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שביצוע על ידי הפיקוח על הבנקים.
נדבך 3	משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחוז' מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקללות בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות יהול בנקאי תקין 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכנות תפעולי. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורי במסגרת הדרישות להלימות ההון.	נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)
סיכון אשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על פי הסכם האשראי.	סיכון אשראי
הינו הסיכון משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר בשינויים במדד המחירים לצרכן.	סיכון אינפלציה
חשיפה לשינוי של מחירים – כגון: מחירי מניות, אופציות וכד'.	סיכון בסיס אחר
רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.	סיכון סילות
רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.	סיכון מטבע
סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.	סיכון ריבית
סיכון להפסד או לירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים, וברמה הכוללת שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.	סיכון שוק
עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. עסקאות מסוג זה מבוצעות לעיתים קרובות כאשר קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כך שהסכום שמועמד ללווה גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.	סידיקציה של הלוואה
תהליך פיננסי של חיוב וזיכוי לקוחות ויישוב יתרות.	סליקה
הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים; כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כמו כן, כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת.	קבוצת לווים
ממשל יהול הסיכונים, מסתמך על שלושה קווי הגנה:	קווי הגנה
ערך המשקף את המחיר שלפני ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית: - רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; - רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים; - רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.	שווי הוגן
שיעור המימון הינו המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף את מידת סיכון ההלוואה, כאשר אחוז המימון גבוה ומחירי הדיור יורדים, לווים עלולים למצוא את עצמם במצב של הון שלילי, בו הם חייבים יותר מערך הבית שבידיהם.	שיעור המימון (LTV)
ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונן של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.	ALM – Asset and Liability Management
השינוי בשווי ההוגן מתזוזה מקבילה של נקודות בסיס אחת. BPV 100 הינו השינוי בשווי ההוגן מתזוזה מקבילה של 100 נקודות בסיס.	BPV – Basic Point Value
מקדמי המרה לאשראי. פריטים חוץ מאזניים יומרו לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי. המרה זו תבוצע לאחר הפחתת סיכון האשראי.	CCF – Credit Conversion Factor
סיכון אשראי צד נגדי - מהווה תת סיכון של סיכון האשראי הכולל אליו חשוף הבנק, ומבטא את הסיכון שצד נגדי בעסקת חוזה פיננסי ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של העסקה ולא יעמוד בתשלומים הנדרשים על פי תנאי העסקה. סיכון אשראי של צד נגדי יוצר סיכון דו-צדדי להפסד ומשתנה לאורך חיי העסקה. ערך השוק של העסקה משתנה באופן רציף בהתאם לתנודות גורמי השוק העומדים בבסיסה, ויכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים בעסקה.	CCR – Counterparty Credit Risk
הפחתת סיכון אשראי - מקדמי סיכון המתירים לקיזוז עפ"י הוראות באזל II (בעיקר: בטחונות נזילים משועבדים כנדרש). לפי הוראות אלה הבנק יכול, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלו כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הפחתת הסיכון של הביטחון.	CRM – Credit Risk Mitigation

CVA - Credit Valuation Adjustment	חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.
DVA - debt valuation adjustment	התאמות חשבונאיות בגין סיכון אשראי של הבנק שנכללו בשווי ההוגן של ההתחייבויות בגין מכשירים נגזרים.
ECAI - External Credit Assessment Institution	חברת דירוג אשראי חיצונית כשירה היא יישות, שאיננה סוכנות אשראי לייצוא (ECA), המנפיקה דירוגי אשראי חיצוניים ושהוכרה על ידי הפיקוח על הבנקים כמי שעמדה בדרישות הכשירות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי".
EAD - Exposure at Default	ההיקף הצפוי של חשיפתו של צד נגדי בעת כשל אשראי.
EDTF - Enhanced Disclosure Task Force	צוות משימה לשיפור הגילוי שהוקם על ידי ה-FSB. מטרת הגוף הינה לשפר את איכות הגילויים על הסיכונים, שיפור יכולת ההשוואה והשקיפות.
FATCA - Foreign Accounts Tax Compliance Act	חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשויות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.
FSB - Financial Stability Board	גוף בינלאומי אשר מפקח על המערכת הפיננסית הבינלאומית. מטרתו, לקדם את היציבות במערכת הפיננסית.
ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process	תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.
IRRBB - Interest Rate Risk in the Banking Book	סיכון הריבית בכל המכשירים הפיננסיים המאזניים והחוץ מאזניים, למעט מכשירים פיננסיים שהינם חלק מהתיק למסחר.
KPI - Key Performance Indicator	מטרה עסקית רצויה המוגדרת במונחים כמותיים או איכותניים נגזרת מהמגבלות של התיאבון לסיכון.
RTGS - Real Time Gross Settlement	מערכת תשלומים לסליקה מיידית וסופית של תנועות כספיות בין בנקים לגורמים עסקיים נוספים.
RWA - Risk Weighted Assets	נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחוז' מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקלת בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. נכסי סיכון אלו נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק הון רגולטורי במסגרת הדרישות לעמידה ביחסי הלימות ההון.
SFT	עסקאות מימון ניירות ערך שבהן ערך העסקה תלוי בהערכות השוק והעסקה כפופה פעמים רבות להסכמי מרווח.
SREP - Supervisory Review Process	התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים.
	במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שננקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק ואיתנות הפיננסית שלו.
VaR - Value at Risk	הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש; השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרת המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.